

**TÜRKLÜK BİLİMİ ve TÜRK EDEBİYATI TARİHİNE ADANAN BİR ÖMÜR:
PROF. DR. ÖMER FARUK AKÜN**

Yrd. Doç. Dr. Erol ÜLGEN*

ÖZ: Prof. Dr. Ömer Faruk Akün 1926 yılında İstanbul'da doğar. İlköğrenimini 1936'da, Ortaöğrenimini 1943'te tamamlar. 1947'de İ. Ü Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun olur. 1947-1948'de askerlik görevini yapar. 1951'de mezun olduğu bölümde Yeni Türk Edebiyatı okutmanı olarak göreve başlar.

1953'te *Türk Halk Şiirinde Tabiat* konulu teziyle doktor unvanını alır.

1954-56 yılları arasında Sorbonne Üniversitesi'nde Mukayeseli Edebiyat derslerini ve orada verilen konferansları takip etmek ve Bibliothèque National'da Türk edebiyatı ile ilgili yazmalar ve kaynaklar üzerinde çalışmalar yapmak üzere Paris'e gider.

Abdülhak Hamid'de Makber'den Önce Ölüm Temi adlı tezini 1959'da tamamlayarak doçent olan Akün, *Namık Kemal'in Mektupları* konulu tezi ile 1971'de profesör olur.

Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı'na 1984'de başkan, 1990 yılından itibaren de Bölüm Başkanı olarak atanan Akün, 1993'te yaş haddinden emekliye ayrılır.

İlim hayatında ve çalışmalarında Türkolojinin kurucusu Prof. M. Fuat Köprülü'nün yolundan yürüyen Akün, Fransızca, Almanca, İngilizce, Farsça ve Rusça bilmektedir. Akün, uzun yıllar içerisinde büyük emekler harcıyarak yaptığı araştırmalara ve yeni bilgilere dayalı ilmi yazılarını 1949'dan itibaren *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, *Türkiyat Mecmuası* ve bilhassa tercihini kullandığı MEB *İslâm Ansiklopedisi* ve TDV *İslâm Ansiklopedisi*'nde yayımlamıştır. Halen kendisinden beklenen "Büyük Türk Edebiyatı Tarihi" çalışmalarına aralıksız devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ömer Faruk Akün, Ahmet Hamdi Tanpınar, Abdülhak Hâmid, Fuad Köprülü, Türkoloji, Türk Edebiyatı Tarihi.

* İ. Ü. Ed. Fak. (em.). UKÜ Fen-Ed. Fak. yarı zamanlı öğ. üy. erolulgen@superonline.com

A LIFE COMMITTED TO THE HISTORY OF TURKISH
LITERATURE AND TURCOLOGY:

PROF. DR. ÖMER FARUK AKÜN

ABSTRACT: Born in İstanbul in 1926, Professor Dr. Ömer Faruk Akün has completed his primary education in 1936 and his secondary education in 1943. In 1947 he was graduated with a B.A. degree from the Department of Turkish Language and Literature, Faculty of Letters of İstanbul University. After his military service in the Turkish Army between 1947 and 1948, he has joined the faculty of his former department as a lecturer in Modern Turkish Literature.

He has received his PhD in 1953 with his doctoral thesis on *The Theme of Nature in the Turkish Folk Poetry*.

Between the years of 1954 and 1956 he went to Paris to follow the lectures on Comparative Literature and other related topics at the Sorbonne University as well as to study manuscripts and other sources related to Turkish literature at Bibliothèque National.

He became associate professor in 1959 with his thesis on *The Theme of Death in Abdülhak Hamit's Poetry before His Work 'Makber'*.

He became professor in 1971 with his thesis on *The Letters of Namık Kemâl*.

Professor Akün was appointed as the head of the Chair of Turkish Literature in the Department of Turkish Language and Literature, İstanbul University in 1984 and as head of the same Department in 1990. He was retired from the same university and became Professor Emeritus in 1993.

In his academic life and works, Professor Akün has followed the line of tradition of the well-recognized Professor M. Fuat Köprülü. He knows French, German, English, Persian and Russian. Since 1949 he has published his comprehensive and in depth researches reflecting an enormous zeal for work and his academic writings including new research contributions in the journals namely *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi* (Journal of Turkish Language and Literature), *Türkiyat Mecmuası* (Journal of Turcology) and preferably also in MEB *İslâm Ansiklopedisi* (Encyclopedia of Islam published by Turkish Ministry of Education) and TDV *İslâm Ansiklopedisi* (Encyclopedia of Islam published by Turkish Foundation of Religious Affairs). Presently he has been working continuously on his research article entitled 'Great History of Turkish Literature' which is expected to be published soon.

Key words: Ömer Faruk Akün, Ahmet Hamdi Tanpınar, Abdülhak Hâmîd, Fuad Köprülü, Turcology, History of Turkish Literature

Çocukluk ve İlköğrenim Yılları

Ömer Faruk Akün,¹ 5 Nisan 1926² tarihinde Gümrük mümeyyizlelerinden Ahmet Ziyaettin Bey³ ve Fatma İrfan Hanımın üçüncü oğlu⁴ olarak İstanbul iline bağlı Beşiktaş ilçesinin Yıldız semtinde kâgır bir evde dünyaya gelir⁵. İlkokul öğrenimine Beşiktaş-Akaretler'deki 38. İlkokulda başlar. İlk iki sınıfı burada okur. (AKM. Komisyon, 2002: 292) Bu arada babası Ahmet Ziya Bey, terfi eder ve Çanakkale Gümrüğü'ne müdür olarak tayini çıkar. Ancak o yıllarda Çanakkale'de lise yoktur. Ahmet Ziya Beyin ilk ve orta öğretime devam eden üç çocuğu vardır. Büyük oğlunun

¹ Prof. Dr. Ömer Faruk Akün ile ilgili bugüne kadar yayımlanmış biyografik mahiyetteki kaynaklar şunlardır: "Hal Tercümesi-Profesör Ömer Faruk ile Konuşma", *Millî Gençlik*, sayı: 12, Mart 1976, s. 11; "Akün, Ömer Faruk", *TDEA Devirler/ İsimler/ Eserler/ Terimler*, c. 1, Dergâh Yayınları, İstanbul 1977, s. 98; "Akün, Ömer Faruk", *Tanzimattan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi*, c. 1, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2001, s. 65; "Ömer Faruk Akün", Mehmet Nuri Yardım, *Kelam ve Kalem. Konuşmalar*, Perşembe Kitapları, İstanbul 2001, s. 99; "Akün, Ömer Faruk (1926-", Arslan Tekin, *Edebiyatımızda İsimler ve Terimler*, İstanbul 1995, s. 34. ; "Akün, Ömer Faruk (5. 4. 1926-)" *Türk Dünyası Ortak Edebiyatı, Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi Yayını: 214, Ankara 2002, s. 292-293; İhsan Işık, "Akün, Ömer Faruk", *Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi*, c. 1, 3. bs., Ankara 2004, s. 118; "Ömer Faruk Akün", *Türk Kültürüne Hizmet Vakfı (1985-2005)*, İstanbul 2005, s. 33.

Hazırladığımız geniş biyografide bu kaynaklara ve bunlardan daha fazla da İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde 42 yıl görev yapan Prof. Dr. Akün'ün, -Dekanlığın 26. 07. 2005 tarih ve 5338 sayılı yazı izni ile- özlük dosyasındaki bilgilere, kendisinin bizzat kaleme aldığı 11 Nisan 2005 tarihli "Bir Hâl Tercümesi" başlıklı yayımlanmamış yazısına ve kendisiyle 17, 18, 19 Kasım 2005 tarihlerinde bizzat yaptığım ve kayıt altına aldığım saatler süren görüşmemizdeki anlattıklarına dayandırılmıştır.

² 17 Kasım 2005 tarihinde yaptığımız görüşmede Akün, doğum tarihiyle ilgili şu bilgileri vermektedir: "Benim doğum tarihimde bir ikilik vardır. Nüfus kaydında 5 Nisan 1926 yazıyor, ama ailenin diğer bireyleri 5 Ocak 1926 olduğunu söylüyorlar. Hatta bir yazılı kayıt varmış ama benim elime geçmedi. Benim tercihim sorulursa ben 5 Ocak 1926'yı tercih ederim. Bunu babama da, anneme de sordum. O zamanlar bilhassa ileri bir tarihe yazdırılmış, askere geç gitsin diye."

³ Akün, babasının isminin nüfus kayıtlarında Ahmet Ziyaettin olduğunu, ancak babasının kendisi de dâhil aile arasında Ahmet Ziya ismini kullandıklarını; ayrıca mezar taşına da Ahmet Ziya diye yazdırdıklarını ifade etmektedir.

⁴ 1995 yılında kaybettikleri büyük ağabeyi Hikmet Feridun, diğer ağabeyi de avukat Muzaffer Rauf'tur.

⁵ 19 Kasım 2005 tarihindeki görüşmemizde kendisinin Beşiktaş ilçesinin Yıldız semtinde kâgır bir evde doğduğunu söylemektedir. 14. 07. 1945 tarihinde düzenlenmiş olan nüfus cüzdanı örneğinde ise, İstanbul ilinin Beyoğlu ilçesi, Taksim bucağına bağlı Kazancıbaşı Mahallesi Ayazma Sokak Nu: 2'de kayıtlı gözükmektedir.

lise eğitimi yaklaşmaktadır. Bu yüzden ailede yeni tayin olunan yere gitmek veya gitmemek konusunda tereddütler ortaya çıkar. Durum ev içerisinde müzakere edilir. Sonuçta baba Ahmet Ziya Bey Çanakkale'ye gitmemeye ve emekli olmaya karar verir. Onun bu kararında, o sıralarda Ankara mebusu olan yakın akrabası Eşref Demirel'in kendisine Bursa'da bir iş bulacağına dair vaatte bulunmuş olması da etkili olur. Böylece babası, Faruk Akün ikinci sınıftayken emekli olur. Bunun üzerine aile Bursa'ya yerleşmek üzere hazırlıklara başlar. Evden gerekli eşyalar alınır, diğerleri satılır ve Bursa'ya gitmek üzere yola çıkılır. Önce Bursa-Pınarbaşı'nda Setbaşı denilen semtte aile iki gece eski kocaman bir konakta kalır. Daha sonra Çekirge'de buldukları tarihî bir eve taşınır. Bu arada Faruk Akün, Murad-ı Hüdâvendigâr Camiinin karşısında, şehid hükümdarın türbesinin ovaya bakan yüksek avlusundaki Çekirge İlkokulu'na kaydolar. Okul ile ilgili hatıralarında yüreği öğrenci sevgisi ile dolu, şefkatli ve hanımefendiliğiyle her zaman takdirle andığı öğretmeni Müeyyet Hanımın özel bir yeri vardır.

Ayrıca Bursa'daki okul ve çevresi hakkındaki ilk izlenimlerini ve kendisinde bıraktığı tesirleri şöyle aktarır: "Okuldan hareket edersek meselâ, Cumhuriyetin yıldönümü dolayısı ile okulun her tarafı süslerle donatıldı. Çekirge, Uludağ'ın yan eteklerine düşer. Oradan bütün öğrenciler okulu süslemek için defne dalları taşıdılar. Okulun her yeri, sınıflar, sofalar defne dallarıyla, renkli kâğıt ve kurdelelerle, küçük boyutlu bayraklarla süslendi. İşte o gün orada Cumhuriyet nedir? Cumhuriyet Bayramı nedir? İlk idrakim orada uyanmıştır. Ayrıca oturduğumuz evin karşısındaki evler de süslenmişti. Aileler evlerini süslemek için özel süsler yapmışlar, kapılarına ampullerle ay yıldız süsü koymuşlardı. Cumhuriyet Bayramını ilk defa orada hissettim. Daha evvelki yıllarda Cumhuriyet Bayramı nasıldı? Hatırlayamıyorum. Okulumuzun bahçesi I. Murad Hüdavendigâr'ın türbesi yanındaydı. Bütün teneffüslerde o türbeyle yan yana olurduk. Onun bahçesinde oynar, koşardık. Hatta birkaç da açık lâhit vardı. Bir gün onların civarında oynarken lâhitin ortaya yakın bir yerinde deliğimsi bir yer fark ettim. Orada sarı bir şey gördüm. Hani bana maziden bir göz bakıyor gibiydi. O ne idi tam bilemiyorum. Okulun bahçesi kartal yuvası gibi bir yerdeydi. Bursa ovasına panoramik bir şekilde bakıyordu. Orada yeşil Bursa, zümrüt Bursa denilen Bursa imajını çok yakından yaşadım. Ayrıca sol tarafa doğru o yeşillikler arasında Nilüfer çayının kıvrımlar yapı yapı uzanışını da görmek insana ayrı bir duygu verirdi".

Daha o yaşta orada, I. Murad'ın türbesi dolayısıyla onun nasıl şehit olduğu, oraya nasıl getirildiği hakkında söylenen bilgileri hem Bursalılardan hem de türbedarından mahallî bilgiler olarak dinler. Zaman zaman annesi ve babası ile birlikte Hüdavendigâr Camiine giderler. Camiinin mimarî yapısı, minaresi, şadırvandan akan suların şırlıtısı, halıları, dekoru

onu âdeta büyüler. Gördüğü bu manzara, onu öylesine etkiler ki ilk defa tarih duygusunu orada hisseder.

Faruk Akün zaman zaman anne ve babasıyla Bursa’da tarihî mekânları gezer. Özellikle Muradiye’den çok aşağılarda yer alan Osman Gazi ve Orhan Gazi’nin türbeleri ve Yıldırım Beyazıt’ın yaptırdığı ve 1930’lu yıllarda şehrin kenar bir semtinde kalan cami de ziyaret ettikleri yerler arasındadır. Yıllar sonra Akün, önce öğrencisi, sonra asistanı ve meslektaşı olacak olan Bursa sevdalısı Ahmet Hamdi Tanpınar’ın o muhteşem “Bursa’da Zaman ve Hülya Saatleri” şiirinde ve “Beş Şehir” adlı eserinde bahsettiği Bursa ve Bursa’ya hâkim bir tepeden bakan Muradiye’yi okuduğunda, çocukluğunda bu tarihi mekânlara ailesiyle yaptığı ve unutamadığı geziler gözünün önünde canlanır. Anne ve babasıyla gittiği su ve kaplıcalar şehri Bursa’nın, sıcak suları gürül gürül akan, sağlık bakımından ayrı ayrı hususiyetleri olan kaplıcalarını, hamam kültürünü hatırlar. Bazen Pazar günleri Çekirge’den öteye İnkaya köyüne doğru ailece yapılan yürüyüşler sırasındaki gözlemleri arasında unutamadıkları, oradaki köy yaşayışı, köylülerin taş dibeklerde buğday öğütüşleri ve Yıldırım Beyazıt zamanından kalma muazzam büyüklükte çınar ağaçlarıdır. Tabiatın içinde geçmiş asırların tarihini hissederek yaşayan Akün’ün o günlerden kalan unutamadığı hatıraları arasında, sabahın erken saatlerinde şehirde kurulacak pazara sebze, meyve vs. satmaya götürmek için evlerinin önünden geçen satıcılardan buğusu üzerinde üzüm, incir vs. alışları vardır. Bunlar İstanbullu bir çocuk için çok değişik, çok zengin hayal açıcı temaslar olarak zihnine yerleşir. Bursa için, “daha o zamandan kendimi Osmanlı tarihinin ilk asırları içinde hissettiğim ve tarih duygusu diye bir şeyi ilk defa tattığım, geçmişe doğru rüya ve hayallerimin açıldığı bir yer olarak içimde yerini almıştı” diyen Akün, çocuk yaşta Bursa’da Türk kültürünün geçmişe ait uzantılarını ve tabiatı hisseder, derinden etkilenir.

Bursa’da ilerleyen zaman içerisinde mebus akrabanın babasına vâat ettiği memurluk veya bir vazifeye yerleştirme işinden ümit kesilir. Bu arada üçüncü sınıf tamamlanır. Mevsim sonbahara döndüğünde Bursa’nın yerli halkı, önlerinde kâbus gibi duran ve çetin geçeceği hissedilen kış için odun kırdırmakta ve diğer kış hazırlıklarını yapmaktadırlar. Oturdıkları ahşap evin her tarafından rüzgâr üflemektedir. Bir an, kışı burada nasıl geçiririz diye bir endişeye kapılırlar. Ve nihayet İstanbul’a geri dönmeye karar verirler. Önce annesi bir ev satın almak için İstanbul’a gider. Daha sonra da denkler toplanır. Aile, o vakitler emekli cenneti sayılan, su şakırtıları ve hülyalar ülkesi olarak bilinen Bursa’dan, bir sene sonra, kış bastırmak üzereyken yola çıkar ve Mudanya’ya gelinir. İstanbul’a hemen vapur yoktur. Ertesi gün İstanbul’a gitmek için bilet alınır. O gece, deniz kenarında bir otelde kalırlar. Bütün gece esen rüzgârdan ve ardından çı-

kan fırtınanın çıkardığı sestten otel inlemektedir. Ertesi gün Nilüfer adlı eski bir gemiye eşyalar yüklenir ve çok maceralı bir yolculuk başlar. Şiddetini eksiltmeyen fırtınalı bir havada bindikleri gemi muazzam dalgalar arasında ceviz kabuğu gibi bir iner ve bir çıkar. Altı saatlik yol, fırtına sebebiyle uzar. Yolun ortasında geminin kömürü biter. Geminin alt kısmında İstanbul'a götürülmek üzere yüklenmiş küfe küfe zeytinler vardır. Gemiye yürütebilmek için kömür yerine bu zeytin dolu küfeler bir bir yakılmaya başlar. Sonunda vapur, Marmara'nın fırtınadan kudurmuş, dağlar gibi yükselen dalgaları ile boğuşa boğuşa, bata çıka İstanbul'a ulaşır. Onlardan önce İstanbul'a gelen annesinin, doktor kardeşinin de oturduğu Sultanahmet'in hemen aşağısında bulunan Akbıyık mahallesi Kupacı sokaktaki Yerebatan Camii imamı Esat Efendi'den satın aldığı, üç katlı, sefer taşı gibi daracık küçük ahşap eve taşınırlar. Ancak geçirdikleri maceralı yolculuğun izleri uzun süre aile fertlerinin üzerinde tesirini gösterir. Yaklaşık iki ay boyunca kendilerini devamlı sallanıyor zannederler. Bir de gemide yakılan zeytin kokusu yıllarca zihninden silinmez. Akbıyık mahallesi sakinleri arasında daha sonra "ilim hayatımın ve çalışmalarımın pusulası olacak" dediği büyük Türkolog ve edebiyat tarihçisi Prof. Mehmed Fuad Köprülü de vardır. Akün'ün dayısının evi de tam Köprülü'nün evinin karşısındadır. Böylece Köprülü ailesiyle komşu olurlar. Akün, Köprülü'nün evini, "Ev dediğim de, dışarıdan gözükmez, kale gibi gayet yüksek duvarla çevrili, demir kapılı bir evdir." şeklinde tasvir eder. Akbıyık'daki yerleşim işleri bittikten sonra, sıra çocukların okul kayıt işlerine gelir. Anne ve babası, Faruk Akün ve ortanca ağabeyi Rauf'u Galatasaray Lisesi'ne yazdırmak ister. Akün, Galatasaray Lisesine kayıt olmaya gidişleri ile ilgili hatırladıklarından şöyle söz eder: "Kimin tavsiyesiyle Galatasaray'a gidildiğini bilemiyorum. O zaman Galatasaray Lisesi'nin çok meşhur bir müdürü vardı. Adı Fethi İsfendiyaroğlu idi. Daha sonra *Galatasaray Tarihi* diye bir kitap da yazdı. Çok efendi, kültürü ile tanınmış birisiydi. Babam çalıştığı için bizi kayda annem götürdü. Bizim her şeyimizle annem ilgilenirdi. Annem çok dirayetli bir kadındı. Bu ev değiştirmelerle filan hep o ilgilenirdi. Ailemizin bir serveti de yoktu. Fethi Beyin karşısına çıktık. Ve ön kaydımız yapıldı. Hatta benim ve ağabeyim Rauf'un Galatasaray Lisesi'nin üniformasıyla çekilmiş bir resmimiz vardır. Hani Galatasaray Lisesi'nin lacivert ceket ve gümüşü pantolonu vardı. Göğsünde de GS arması işlenmişti. Ancak hesaplar yapıldı. Ailenin iki kardeşi Galatasaray'a gönderecek malî gücünün olmadığı anlaşıldı. Aile sadece kardeşimi gönderebildi. Kardeşim Galatasaray'da okudu. Bir de orada kardeşimi beşinci sınıfa gitmesi gerekirken üçüncü sınıftan başlattılar. Fransızca dolayısıyla. Orada çok mükemmel Fransızca öğrendi. Edebiyat hocaları da İsmail Habib idi. Yani ben Galatasaray Lisesi'ne gidemedim."

Daha sonra annesi Akün'ün kaydını Sultanahmet'te 44. İlkokula

yaptırır ve dördüncü sınıfa devam etmeye başlar. Öğretmeni Adalet Hanımdır. Genç, çok müşfik, gülümser birisidir. Sınıfın çok güzel bir kütüphanesi vardır. “Bu okulda uyanışlarım var” diyen Akün’ün kitaplara alâkası burada hızla artar. Okul kütüphanesinden sık sık ödünç kitaplar alır. *Türk Masalları* adlı kitap orada okuduğu ilk kitaplar arasındadır. Çok gösterişli, yakışıklı, iri yarı birisi olarak tarif ettiği okulun müdürü Sait Beyle ilgili bir hatırasından şöyle söz eder: “Sait Bey bazen derslere gelirdi. Bak hiç unutmuyorum. Benim çocukluk hafızam fena değildir. Ahmet Halit Kitabevi’nin neşrettiği *Tabiat Anadan Hikâyeler* diye bir kitap vardır. Bunu bize okuyordu. Sınıf öğretmenimiz değildi, ama öğrenciyi aydınlatmak için bazen sınıfa gelip okuyordu. Ahmet Halit de bir öğretmendi. Zaman içerisinde çok faydalı neşriyatı da oldu. Müdür kitabı okurken ben o sırada cep feneri almıştım. Hem dinliyor, hem de sıranın içinde feneri deniyordum. Yani yakıp söndürüyordum. Benim dalga geçtiğimi görmüş. Derken suratımda bir tokat patladı. Bu benim dalga geçmeme kızmış. Bunu sonra ne oldu onun için anlatıyorum. Tokatı yiyince ayağa kalktım. Niçin vuruyorsunuz? dedim. Bak düşün, daha ilkokuldayım. Sizi en yüksek makamlara şikâyet edeceğim dedim. Millet Meclisine dahi bunu götüreceğim dedim. Ancak Sait Bey, kızmak değil bu hareketimi çok takdir etmiş. Bunu sonradan söylediler. Bu demiş “bambaşka bir çocuk”. Şimdi benim Millet Meclisi demem, halamın kocası dolayısıyladır. Eniştem mebastu. Yani ona dayanarak söylüyorum. Ona aksettireceğimden değil. O zamanki çocuk akli işte. Bu medenî cesaretim okulda takdir edilince, bana hususî bir alâka gösterildi. Sait Bey bana tokat atmıştı, ama beni çok severdi. Hocalarım hayatta değildir. Hepsine rahmet diliyorum. Hepsinden bir şeyler kazandık. İlkokul öğretmenlerimi kastediyorum.”

Akbyık’a yerleşen aile, bir süre sonra kötü bir sürprizle karşılaşır. Maliye, emekli olan babasına fazladan para ödediğini tespit etmiş ve fazla ödenen parayı geri istemiştir. Aile bunun üzerine birden bire bir ekonomik sıkıntıya düşer. Bu arada imdada daha önce Bahriye zabıtlığından istifa eden ve Cumhuriyet kurulunca da Sümerbank’ta çalışmaya başlayan Şükrü amcası yetişir. Amcanın araya girmesiyle babasına Feshane’de bir memurluk işi bulunur ve aile biraz rahatlar. Bu arada büyük ağabeyi de İstanbul Lisesinden mezun olur. Güzel Sanatlar Okuluna yazılır. Ancak o sırada ailenin ağabeyini okutacak mali gücü yoktur. O da okuldan ayrılır ve aile bütçesine katkıda bulunmak üzere Sümerbank’a muhasebe memuru olarak girer, çalışmaya başlar.

İlkokul öğrencisi Akün’ün unutamadığı bir hatırası da Atatürk’le ilgilidir. Bir ilkbahar akşamı çok işlek olmayan Kupacı Sokakta arkadaşları ile oynarken uzaktan kendilerine doğru yaklaşan motosiklet seslerini duyar. Neler olduğunu anlamaya çalışırken yanları sepetli motosiklet-

ler gelip Köprülü'nün evinin önünde dururlar. Motorlardan üzerleri koronlu yaverler inerler ve Köprülü'nün kapısını çalarlar. Tam bu sırada da, etrafını motosikletli yâverlerin kuşattığı siyah bir makam arabasıyla komşuları olan Köprülü'yü evinde ziyaret etmek üzere Atatürk gelir ve arabadan iner. Köprülü heyecan içerisinde Atatürk'ü karşılar. Elinde gümüş saplı bir baston olan Atatürk'ü burada çok yakından gören Akün ve arkadaşları sevinç ve heyecan yaşarlar.

Sarayburnu'ndaki Gülhane Hastanesi'nde askerî doktor olan dayısı, aynı zamanda Köprülü'nün İstanbul Sultanîsi'nden (lisesinden) eski öğrencisidir. Ayrıca Köprülü, hem komşusu, hem de yeni başladığı okuldaki sıra arkadaşı Selma'nın da akrabasıdır. Bir gün dayısı Gülhane'deki işine gitmek üzere evden çıkacağı sırada, Köprülü'nün de evinin büyük sokak kapısı açılır. O zaman binbaşı veyahut kıdemli tabip yüzbaşı olan dayısına Niyazi diye adıyla hitap eden Köprülü, misafir olarak evine davet eder. Bu daveti üzerine bir gece dokuz civarında dayısı ve ortanca kardeşi ile birlikte Akün, Köprülü'nün evine giderler. Küçük yaşta "Köprülü'nün yüksek bir burç içinde yer alan evindeki muhteşem kütüphanesini" görür ve burada hiçbir zaman onun hatırından çıkmayacak müstesna bir sevinci yaşamak nasip olur. Bunu kendisi için tam bir talih sayar. Daha sonra Köprülü'nün evinin bitişiğinde komşuları olan ağabeyinin arkadaşları Cihat ve kardeşi Celâl Çalapöver vasıtasıyla Köprülü'nün oğlu Orhan Köprülü ile tanışır. Orhan Köprülü, onlara okumaları için Arsen Lüpen ve Sherlock Holmes gibi romanlar verir. Bunları okurlar. Bu kitap okumalarının ona olumlu yönde tesirleri olur.

Akün, komşuları olan sınıf arkadaşı Cüneyd'in evlerine gittiğinde bir gün onun emekli yarbay büyükbabasının elinde gördüğü Ahmet Rasm'in "Resimli ve Haritalı Osmanlı Tarihi"nin eski harfli kelime ve cümlelerini okuyabilme hayalini kurmaya başlar.

Akün'ün kitap alma ve okumaya karşı Sultanahmet'te başlayan ilgisi, kardeşi ile birlikte evlerine yakın olan o zamanlar basın ve yayın dünyasının kalbinin attığı Cağaloğlu'na veya diğer bir ifadeyle Bâbüali'ye kaçamaklarla devam eder. Zamanla orada kitapçıları ve matbaaları tanır. Cağaloğlu'nda kâğıt, kurşun harfler ve matbaa mürekkebi kokusuyla tanışır. Bu konuda şöyle der: "Bende matbaaya karşı büyük bir merak vardı. Bunu fırsatlar da besledi. Sınıf arkadaşım Necmi'nin babası Devlet Matbaasında başmürettepti. Onunla boş zamanlarımızda matbaaya giderdik. Kitapların nasıl dizildiğini görürdük. O zamanlar el dizgisi vardı. Ben ondan sonra Cağaloğlu'na dadandım. Orada çok ufak matbaalar vardı. Onlara girerdim. Matbaacıların çok hoşlarına giderdi. Para almadan avucuma o kurşun harflerden verirlerdi. Böyle iri puntolu hani ufak değil. Onları eve getirince yan yana dizerdim. Yani ilk baskı malzemelerini oradan aldım."

Biriktirdiği harçlıklarıyla Cağaloğlu'ndaki kitapçılarından kitap ve dergi satın almaya başlar. O günlerle ilgili hatıralarını şöyle aktarır: “Kitap âlemine girişim, o okul kütüphanesi bir tarafa, kardeşimle (Rauf’la) birlikte on beş günde bir kitapçılara gidip her seferinde kitap satın almakla başladı. Ebussuud Caddesinde Resimli Ay Matbaası vardı. Orası tenzilatlı kitaplar satıyordu. *Türk Masalları*, Peyami Safa’nın *Seçilmiş Hikâyeler*’i aldığım kitaplar arasındaydı.

Eskiden Babıali’den yukarı çıkarken, vilâyete gelmeden evvel Cağaloğlu yokuşu denilen bir yokuş çıkılırdı. O yokuşta Mehmet Faik Gürtunca’nın Ülkü Matbaası vardı. O matbaanın önünde yaşlı gayrimüslim ve aynı zamanda şair de olan bir kitapçı, kitap sergisi açar, ucuz satardı. Orada *Yeni Elifba* diye bir kitap görmüştüm. Temiz baskılı bir şeydi. Biriktirdiğim harçlığımla satın aldım. Onun üzerinde kendi kendime çalışmaya başladım. Çıkaramadıklarımı babama sorardım. Ondan sonra yine aynı kitapçıdan Ahmet Vefik Paşanın Molière tercümeleleri, Cihan Kitabevi’nin bastığı ufak ufak kitaplar ve Celâl Esad’ın *Türk Sanatı* kitabı oradan aldığım ilk kitaplardı.”

Öğrenme hırs ve gayretiyle eski harfleri yedinci sınıftayken sökeerek okumaya başlayan Akün, daha sonra Türk dilbilgisine ilgi duyar. Cevdet Paşanın *Kavâid-i Osmaniyye*’sini okur. Babasının Sahaf Raif Yelkenci’den alıp hediye ettiği *Lügât-i Naci* ile tanışır (AKM. Komisyon, 2002: 292). Bilhassa o zamanlar yaygın olan tarih kitaplarına yönelir. Okurken heyecan duyduğu dergi ve kitaplardan şöyle söz eder:

“Bir de şunu söyleyeyim, bizim Akbıyık semtinde oturduğumuz yıllarda, Allah gani gani rahmet eylesin, nur içinde yatsın Mehmet Faruk Gürtunca’nın çıkardığı iki çocuk mecmuası vardı. *Çocuk Sesi* ve *Afacan* diye. Bunlar renkli olup, o devir için çok basılırdı. İçinde hep tarihî mace-ralar, uzay çağı gibi, “Baytekin” gibi çizgi tefrikalar vardı. Sonra yine oradayken Abdullah Ziya Kozanoğlu da bizim manevî hayatımıza girdi.

Abdullah Ziya Kozanoğlu ile Sezai Atilla’nın eserlerini de hiç unutmadım. Onların hep kahramanlık, askerlik ile ilgili hikâyeleri, romanları çıkardı. Ben Çanakkale muharebelerini filan hep Sezai Atilla’nın romanlarından okudum. Abdullah Ziya Kozanoğlu da *Gültekin*, *Kolsuz Kahraman* gibi romanları ve roman tefrikalarıyla hepimize tesir ederdi. Biz o devrin ilkokul çocukları olarak bunların terbiyesi ile büyüdük. İlk tarih kültürünü onlardan aldık. Bu kitaplar, dönemin meşhur ressamı Münif Bey tarafından resimlendirilirdi. Bu resimler ise tarihî olayları bize daha da somutlaştırırdı. Yani onu da unutmadan geçmeyeyim.”

Ara sıra babasıyla birlikte Bâyezid Camiine giderler. Zaman zaman da eski Sahaflar Çarşısı’nın içerisinden geçerler. Akün çarşı ile ilgili gözlemlerini şöyle aktarır: “Bu Sahafların yanmadan evvelki durumundan

söz ediyorum. Kapalıçarşı tarafından girince en solda merdivenleri çıkarırken en başta bir Sahaf dükkânı vardı. Oraya ayakkabıyla filan girilmezdi. Set gibiydi. Hep geçerken halı üzerinde oturan adamları görürdüm. Sahaf da halı üzerine bağdaş kurmuş otururdu. Sonra öğrendim Allah rahmet eylesin Raif Yelkenci imiş. Sahafları tanıyışım orada oldu.” Daha sonra kendisi Sahaflara gitmeye, kitap almaya ve devrin sahaflarını tanımaya başlar.

Akbıyık ve Sultanahmet civarı, onu manevî iklimlere, yeni uyanışlara ve yönelişlere sevk eder. Sultanahmet Camiinin muhteşem cemaatleri, saltanatlı ramazanları, Setüstü kahvelerinde Karagöz ve Hacivat’ın oynatıldığı hayal perdeleri, çocuk yaşta onun duygu ve düşünce dünyasını süsler. Bazen anneanesi, bazen de amcasının eşi, kızı vs. ile seyrettiği Karagöz ve Hacivat oyunlarından çok zevk alır. Seyrettiği oyunların içerikleri hayallerini işletir. “Ramazan gecelerinde zannediyorum hepsi teraviden sonraydı. Setüstünde sıra sıra kahvehaneler vardı. Ramazan gelince o kahvehanelerde Karagöz oynatılırdı. Oralara götürmeleri için büyükelimize yalvarırdık. Orada Karagöz’den çok zevk alırdık. Benim hayalimi işletirdi. Perdeye düşen renkli gölgeleri seyrederken, Karagöz ve Hacivat’ın konuşmalarını duyduğumda çok mesut olurum. O zamanlar bu işin üstadları olan büyük Karagözcüler vardı. Sırf ramazana mahsus oyunlar oynatılırdı.” Ramazan gecelerinde Sultanahmet Camiinin minareleri arasının, her gece değişen mahyalar ve kandillerle donatılması ile oluşan muhteşem manzara onda tarifi imkânsız bir mutluluk duygusu yaşatır.

Anneanne, anne ve babasıyla zaman zaman İstanbul’un en büyük camilerinden Bayezid, Sultanahmet ve Ayasofya’daki ünlü hocaların vaazlarını, bülbül sesli hafızların Kur’an surelerini ve *Mevlid*’i okuyan hafızlarını dinleyen Akün, çok küçük yaşlarda o manevî havayı teneffüs eder:

“Sultanahmet’in yanı sıra Ayasofya Camiine giderdik. Ayasofya daha o sırada müze değildi. Annem, babam, anneannem zaman zaman Ayasofya Camiine gittiklerinde beraberlerinde beni de götürürlerdi. Orada o zamanın ileri gelen meşhur hocalarından, ulemadan Hacı Mustâ Efendi, Abdülhakem Efendi ve İdris Efendi’nin vaazlarını dinlerdik.” diyen Akün’ün böylelikle dinî bilgileri küçük yaşta almış biri olmasında, Sultanahmet semtinde oturmalarının da payı büyüktür. Sultanahmet’teki tarihî çevrenin içerisinde yaşaması burada sadece İslâmî duyguları değil, tarihî duyguları da aynı kuvvetle hissetmesini sağlamıştır.

Hızla akan zaman içerisinde ailede yine evlerinden taşınma telaşı yaşanmaya başlanır. Denkler vurulur ve Akbıyık’taki ev tuhaf bir tesadüf sonucu yine Yerebatan Camii imamı Esat Efendiye satılır. Buradan elde edilen para ile annesinin doğup büyüdüğü ve anne memleketi saydıkları

Beylerbeyi Küplüce Caddesinde iki katlı, küçük konak yavrusu bir ahşap ev satın alınır. Bu şahnişinli evin arkasında gayet geniş bir bahçe vardır.

Akün'ün Beylerbeyi'nde deniz kenarındaki 27. İlkokul'a kaydı yapılır. Bu okulda da çok seçkin öğretmenler vardır. Sınıf öğretmeni Nedime Hocahanımdır. Nedime Hanım sarışın, çok otoriter, o nispette de sempatik birisidir. Hatta öğretmenine karşı hafif tertip sevgi duyguları da burada uyanır. Nedime Hanımdan da dağarcığına yeni bilgiler ekler. Beylerbeyi'nde, ayrıca Boğaz'ın güzelliklerini yaşar, denizle daha yakın teması olur. Bu semtte daralmış bütçelerine rağmen, yoksulluğa teslim olmamış bir terbiye içerisinde yaşayan eski zamanlardan kalma, güngörmüş, görgülü, zarafet ve asalet sahibi beyefendi ve hanımları, aileleri görür, tanır. Onların davranışları, hareketleri ona âdeta bir ders gibi gelir. Burada öğrendikleri, gördükleri Beylerbeyi yıllarındaki hayatına renk katar. Annesinin yakınlarının da yattığı Küplüce Mezarlığı ve çevresinde arkadaşlarıyla oyun oynar, uçurtma uçurur. Beylerbeyi 27. İlkokuldaki öğrenimini 1936 yılında başarıyla tamamlar.

Kabataş Lisesi ve Kütüphaneler

Aynı yıl Ortaköy'deki Kabataş Erkek Lisesinin orta kısmına başlar. Kabataş Lisesine, sabahları Beylerbeyi'ne uğrayan küçük bir vapurla gider, gelir. Bindığı vapur Ortaköy iskelesine uğrar, orada iner ve Beşiktaş istikametine yürüyerek okula ulaşır. Kandilli Kız Lisesinin kız öğrencileri de bu vapurda yolculuk yaparlar. Bilhassa Eylül ve Ekim aylarında sık sık Boğaz'da sis olur. Kız ve erkek öğrenciler ya iskelede ya da vapur içerisinde sisin dağılmasını beklerler. Bu arada erkek ve kız öğrencilerle arkadaşlık, ahbaplık oluşur. İşte bu geliş gidişlerde hafif gönül kıpırdanışları da yaşar.

Kabataş Lisesi o devrin İstanbul'unda en muteber liselerden birisidir. Bu itibarı görmesi, okulun eski olmasından değil, her dalda çok seçme öğretmenlerinin bulunmasındandır. Akün okulda verilen eğitim ve öğretmenleri hakkında şunları anlatır: “Riyaziyeden başlayarak edebiyata, felsefeye, yabancı dillere kadar bütün öğretmenler yetişkin, sahalarında otorite sayılan kimselerdi. Orada çok ciddî bir tahsil hayatı başladı. Ben yabancı dil olarak Almancayı seçtim. İlk Almanca hocamız Halim Dütner isimli bir Alman Musevîsiydi. Ama çok sevimli, fedakâr, talebeye çok değer veren bir hocaydı. Bize o zaman meselâ teyp filan yok, gramofon getirirdi. Alman şairlerinin bestelenmiş şiirlerini müzik eşliğinde dinletirdi. Kendi ders kitapları vardı. Türkiye vatandaşı da olmuştu. İstanbul'a yerleşmişti. Ondan sonra Türkçe hocamıza gelelim. Bendeki ilk başlangıç, ilk sınıftan itibaren bir talihimiz oldu. Zeki Ömer Defne hocamız oldu. İşte daha o sırada kendisiyle temas kurduk. O çok dirayetli bir hocaydı. Talebeye değer veren, çok gayretli, çalışkan, derslerini ciddiye alan,

nefes tüketmekten üşenmeyen bir hoca idi. Zeki Ömer Defne dolayısıyla ben bir senemi kaybettim. Lisede verildiğim sınıfın edebiyat hocası Abdülbaki Feyzi Ulubay idi. Vaktiyle mizahî şiirleri filan vardı. Tanınmış bir insandı, ama yaşlanmış hani kaba tabirle içi geçmiş birisiydi. Dersleri mızımızca olurdu. Ben çok sıkıldım. Mektep idaresi de o zaman öyle sınıf değiştirmeye de kolay kolay razı olmuyor. Zeki Ömer Beye gittim. Dedim ki hocam, ben sizin ders verdiğiniz bir sınıfa geçebilir miyim? O da 'baş muavin Sıtkı Bey'e yahut müdüre söyleyeyim' dedi. Önce Zeki Bey'e olmaz, başkaları da sınıf değiştirmek ister demişler. Ama o, idareyi ikna etmiş. Beni Zeki Beyin ders verdiği bir dokuzuncu sınıfa verdiler. Zeki Bey hariç bu sınıfın matematik, fen bilgisi ve diğer hocalarının hepsi belâlı, ama ben cesaretle o sınıfa gittim. Meselâ Sallabaş Kemal diye hâlâ namı anılır çok meşhur bir matematik hocası vardı. Edebiyatla uğraşan kimselerden hoşlanmazdı. Benim elimde birkaç defa da divan gördüydü. Beni o sene ikmale bıraktı. İkmal imtihanında da maalesef kırık not vermiş. Ben geçtim zannediyordum. Eskiden notlar ilân edilmek üzere tahtaya asılırdı. Sınıfta kaldığımı, listeye bakan arkadaşlarım haber verdi. Hemen Zeki Ömer Beye gittim, ama artık iş işten geçmişti. Yani notlar ilân edilmişti. Dolayısıyla ben bir sene kaybettim. Ama hiç hayıflanmadım. Aynı sınıfı Zeki Beyde tekrar okudum.

Daha sonra onuncu sınıfta önce dersimize Faruk Nafiz Çamlıbel geldi. Fakat Faruk Nafiz'in hocalığı beni hiç tatmin etmedi. Onun bir âdeti vardı. Kürsüye avucunun içini yapıştırır ve vücudunu kollarının üzerine yükler ve gaz tenekesinin içinden gelir gibi bir sesle dersini anlatırdı. Artık hocalıktan, ders vermekten bıkmış, mebusluk bekleyen birisiydi. Onun dersleri bana çok yavan geldi. Neyse sınıf değiştirme teşebbüsü olmadan ne olduysa bilemiyorum, bir buçuk ay sonra edebiyat dersimize Nihat Sami Banarlı Bey gelmeye başladı. Nihat Sami Beyi o zaman daha yakından tanımıyorum. Yalnız hoca olarak ismen biliyordum. Derslere başladık. Nihat Sami Beyde bambaşka bir hava buldum. Dersleri çok canlı geçirdi. Nezaketiyle, efendiliğiyle son derece örnek alınabilecek bir kimse idi. Onun yürüyüşünde bile bir farklılık vardı. Yalpalayarak bir yürüyüş tarzı vardı. Elinde daima büyük bir çanta olurdu. Onu kürsüde açardı. Kat kat bir çantaydı. Kendisine has halâvetli bir sesi vardı. Derslerinden çok zevk alırdım. Öğrencilik yıllarımdan itibaren başlayan yakınlık daha sonra çok büyük bir dostluğa dönüştü. Bu dostluk ölünceye kadar da devam etti.

Ben fen dersleri içerisinde kimya dersini çok severdim. Fizikten hoşlanmamama rağmen kimya çok sevdiğim ve iyi notlar aldığım bir dersti. Esasında ben kültür derslerini daha çok severdim. Tarih hocalarımız arasında Aziz Taner Bey vardı. Zayıftı, Ramses'i andırırdı. Kara kuru bir insandı. Fakat bizim tarihimizi çok güzel anlatırdı. Hep o konuşurdu.

Onu dinlerken Osmanlı tarihini yeniden yaşar gibi olurduk. Atatürkçü, milliyetçi, bize millî heyecan veren bir hoca idi. Bir başka tarih hocamız da Sami Nafiz Tansu idi. O da, tarihi canlandırarak çok güzel anlatırdı.

Daha sonraki Almanca hocamız Besim Gürmen Beydi. Son derece otoriter bir adamdı. Talebe ondan çok çekinirdi. Ben de onun dersinden çekinirdim. Yalnız mükemmel bir Almanca bilgisi vardı. Felsefe hocamız Hatemi Seniş Sarp, Sorbonne mezunu idi. Değerli telif eserleri vardı. Bu hocamız da ders anlatmazdı, ancak her dersin başında on, on beş soru sorardı. Ertesi hafta ise herkesi birer birer tahtaya çekerdi. Bu soruların cevapları da, daha önceki yıllardaki ders notlarında cevaplandırıldığı için biz eski talebelerin not defterlerinden çalışır cevaplandırırđık. Soru sorulmasından, sırada kıpırdanılmasından hoşlanmazdı. Onuncu sınıfta ondan Psikoloji okuduk. En son psikoloji bilgileri onun eserlerinde yer alırdı. Son sınıfta da Sosyoloji, Mantık, Estetik okuduk. Onun derslerinde, imtihanlarında hep hazır olmak gerekirdi. Hatemi Seniş'ten de çok bilgi edindik. Biyoloji hocalarımız oldu. Beden Eğitimi hocalarımızdan Hamdi Saver vardı. Bu çelik gibi birisiydi. Aynı zamanda okulun müdür muaviniydi ve çok sertti. Hiç müsamahası yoktu. Korkulan bir hocaydı.

Lisede benim en sevdiğim derslerden birisi de Askerlik dersiydi. Askerlik dersi hocaları üniformalı gelirlerdi. Onları böyle görmekten zevk duyardım. Benim talihimden olsa gerek çok seçme, mesleğinde sivrilmiş askerlik hocalarım oldu. Hatıralarını daima içimde taşıdığım askerlik hocaları İstiklâl Savaşı gazisi yiğit Piyade Yarbay Remzi Bey hocamız oldu. Birçok cephede çarpışmış, birkaç yerinden yaralanmış birisiydi. Çok babacan bir adamdı. Bize Rumeli türküleri ve askerlik türkülerini makamıyla öğrettirdi. Askerlik dersi haftada bir gün idi. Bu dersi ipe çekirdim. Ondan sonra Kurmay Binbaşı Hüsni Dimçay dersimize geldi. Talebeye çok değer verirdi. Çok olgun bir insandı. Fevkalade bir kurmay subaydı. Onda ayrı bir hava vardı. Bize askerlik sevgisi verdi. Daha sonra da Kurmay Yüzbaşı Sıtkı Ulay askerlik dersimize geldi. O da dersimize nefer kıyafetiyle gelirdi. Donuk çizmeleri ve çizmelerde mahmuz vardı. Çok ateşli birisiydi. O da bizlere askerliğin mukaddes bir şey olduğunu öğretti. Ayrıca şunu da belirteyim lisede öğrenci iken iki yıl askerî kampa gider, yirmi gün askerî eğitim görürdük. Asker elbisesi giyer, çadırda yattık. Bu askerlik eğitimine üniversitede öğrenci iken de devam ettik.”

Akün'ün okuduğu dönemlerde Kabataş Erkek Lisesinin ünlü hocaları arasında tarih hocası Nail Reşit Bey de vardır. Nail Reşit Bey, Birinci Dünya Savaşı sonrasında Mütareke boyunca İstanbul Hars Müdürü olarak görev yapmış, o zaman için yüksek mevkide birisidir. Kabataş Lisesinin yıldız hocaları arasında saydığı diğer seçkin hocalarından birisi de “kibarlığının yanı sıra, okuduğu her şiire kanat açtıran, edebiyat tarihimizin Mütareke ve ilk Cumhuriyet yıllarından yakın bir devrenin temsilcilerin-

den saydığımız Hıfzı Tevfik Gönensay”dır.

Kabataş Lisesinde okuduğu dönemde ailesi ekonomik sebeplerden dolayı yine sıkıntı çekmeye başlayınca, Beylerbeyi’nden ayrılmak zorunda kalırlar. Oturdıkları evi satarlar ve Ortaköy’de Palanga yokuşunda aynı bahçe içinde bulunan iki evi satın alırlar. Evlerden biri iki katlı küçük, diğeri ise üç katlı olup birer daireden oluşmaktadır. Üç katlı evin iki katı kiraya verilir. Üçüncü katına kendileri taşınırlar. Gayet güzel manzarası olan evin Boğaz’a, Kuzguncuk’a ve Üsküdar’a bakan uzun bir balkon vardır. Akün Kabataş Lisesine bir müddet bu yeni taşındıkları evden gider, gelir.

Ortaokulda iken önceleri hemen her gün Beşiktaş Halk evi’nin kütüphanesine gider. “O zaman sabahçı öğlenci diye bir şey yoktu. Sabah dokuzda derse girilir, öğleden sonra üç buçuğa kadar devam edilirdi. Eve gider çantamı atar, doğruca Halk evi kütüphanesine giderdim” diyen Akün, burada Türkiyat Enstitüsü’nün eski ve yeni harfli yayınları yanında Halk evlerinin folklor, halk edebiyatı ve Türk tarihiyle ilgili yayınlarını okur. Kütüphaneden başka kitap merakı sebebiyle devamlı gittiği yerlerden birisi de Beyazıt’taki Sahaflardır.

“Ortaokulun ilk yıllarında Sahaflara dadandım. Raif Yelkenci Sahafların en kıdemli sahafıydı. Bilhassa yazma eserler hususunda eşi yoktu. Eseri şöyle bir gördüğü zaman hangi asra ait olduğunu söylerdi. Meselâ hangi coğrafi bölgede yazılmış, hatta hattatı kim onu da tahmin ederdi. Raif Beyin dükkânına da ürkek ürkek giderdim. O benim böyle küçük yaşta kitaba merakımı çok takdirle karşılardı. Diğer sahaflar da hiç ür-kütmezler, yakınlık gösterirdi. Bir seferinde yine dükkâna gittiğimde bir genç askerî hakim oturuyor, sohbet ediyorlardı. Raif Beyin dostlarındanmış. Orada Türkçülükten bahis açıldı. O zaman daha Türkçülük davası, meselesi ortada yok. Konuşmalar sırasında açılan bahisler dolayısıyla ben çoştum. Ben Türkçü, Turancıyım dedim. Hâkimin çok hoşuna gitti. İşte o zamanlar okuduğum o *Çocuk Sesi* ve *Arkadaş* mecmualarından edindiğim tarih duygusu şuuruma işlemeye başlamıştı. O zamanlar milliyetçi yayın çoktu. Bizim basımımız hemen her tarafıyla milliyetçi idi. Mecmualardaki roman tefrikalarından Türkiye dışında Türklüğün varlığını, yine Türklüğün geniş bir mazisi olduğunu öğrendik. Yine o devirde milliyetçi fikirleri, Türk kültür hayatını yazan, anlatan Fuat Köprülü, Zeki Velidi Togan ve Abdülkadir İnan gibi büyük âlimler vardı.”

Akün’ün Türk tarihi ve Türk kültürü ile ilgili duygu ve düşünce dünyası lise yıllarına doğru şekil alır. Türk milliyetçiliği fikrini benimser. Milliyetçi yayınları takip eder. Meselâ Hüseyin Nihal Atsız’ın yayımladığı *Bozkurt*, *Orhun* ve *Kürşat* gibi mecmuaları okur. Kendisi tarih duygusundan yoksun birisinin zaten milliyetçi olamayacağını söyler. Bu konu-

daki düşüncesini şöyle belirtir. “Bir kanaatim de şu; tek başına felsefi Türk milliyetçiliği düşünemiyorum. Tarih duygusu olmayan bir milliyetçi duygu mücerrettir. Bence bir Türk münevverinin, münevver olduğunu hissedebilmesi veya bu fonksiyonu yürütebilmesi, ancak tarih duygusu ve tarih kültürü ile olur. Bir insan teknikte, edebiyatta, felsefede isterse dünyanın en modern bilgisine sahip olsun, tarih kültürü ve tarih duygusu yoksa o bana göre eksik münevverdir. Böylece tavrımı da ifade etmiş olayım.”

Ortaokul son sınıfta iken bir gün Sahaflara gittiğinde Akün, Sahaf İsmail Dilmen’den Konevi’nin Sûdi derkantarlı iki büyük cilt *Hâfız Divanı* şerhi ile Pîrîzâde Sahib Molla’nın *İbn Haldun Mukaddimesi* tercümesini satın alır. Onun Sahaflar Çarşısına gidiş gelişleri lise yıllarında daha da artarak devam eder. Zamanla Sahaflarda bazı ünlü insanlar ve üniversite hocaları ile tanışır. Bu hocalardan birisi ünlü tarih profesörü Cavid Baysun’dur.

Akün’ün kütüphaneye gitme alışkanlığı lise yıllarında çok daha kuvvetli safhaya girer. Ancak o dönemde büyük kütüphanelerden biri olan Üniversite Kütüphanesine girmeye cesaret edemez. Çünkü sabah erkenden önünden geçerken kapı önünde bekleyenleri görür. Bunların bir kısmı kravatlı, papyonlu, bir kısmı da büyük yaşta okuyucu ve araştırmacılarıdır. Ayrıca oranın müdürü de çok aksi birisi diye ün salmıştır. O sıralarda daha çok Beyazıt Belediye Kütüphanesi (şimdiki Taksim’deki Atatürk Kitaplığı) ve Fatih’deki Millet Kütüphanesinde okuma ve araştırmaya devam eder. O zamanlar evden kendisine haftalık on iki buçuk kuruş harçlık vermektedirler. Ancak o, bu para ile kitap alabilmek için yorulmak bilmeden Beşiktaş’tan Fatih’e daima yürüyerek gider, gelir.

“Fatih Millet Kütüphanesi memurlarından birisi Ebussuud’un ahfadından Suud Yavısı Beydi. Bizim Veled Çelebi’yi andıran, sakalı sivri, çok efendi, çok nazik bir insandı. Okuyuculara çok yardım ederdi. Bizlerin kütüphaneye gelmesinden çok hoşlanırdı” diyen Akün’ün zaman içinde gittiği kütüphanelerden bir diğeri de Türkiyat Enstitüsü Kütüphanesi olur. Bu kütüphaneye gitmeye başlamasında en önemli etkenlerden biri de erken yaşta takip ettiği Türkiyat Enstitüsü yayınları olur. Türkiyat Enstitüsü Kütüphanesi hakkındaki ilk izlenimlerini şöyle anlatır: “Beşiktaş Halk evi’nde, Türkiyat Enstitüsü’nün neşriyatını görüyordum ve okuyordum. Ama nasıl bir yer diye de merak ediyor, bizzat yerini görmek istiyordum. Ve nihayet onuncu sınıfta iken oraya da gitmeye başladım. Oranın okuyucusu oldum. Şöyle oldu. Oraya gitmek istediğimi Nihat Sami Banarlı’ya açmıştım. O da, oranın ikinci müdürü Tevfik Yaliner’e bir mektup yazdı. Yaliner, yıllarca orada çalıştı. İlk gidişim bir yaz tatiliydi. Bu ilk gidişimde Sadettin Buluç ile tanıştım. Sadettin Buluç o zaman asistandı. O vakitler asistanları kütüphaneye bakmakla vazifelendi-

rirlendi. Hem seminer kütüphanesinde hem de Türkiyat kütüphanesinde. Bir de antırparantez söyleyeyim, bizim bölüm asistanları aynı zamanda İslâm Ansiklopedisi'nde de vazifeliydiler. Yazılan ansiklopedi maddelerini matbaaya götürüp getirmek, lâzım olan kitapları temin etmek, tashihi-lere bakmak gibi işleri görürlerdi. Türkoloji asistanlarının hepsi öğleden sonra Ansiklopediye gelirlerdi. İşte Sadettin Buluç'u orada tanıdım.

Allah rahmet eylesin Gaspıralı İsmail Beyin kızı Nigar Gaspıralı Hanımefendi de Türkiyat Enstitüsü'nde çalışıyordu. Gayet asil tipli bir hanımdı. Rusya'da büyüdüğü için mükemmel Rusça bilirdi. Türkiyat Enstitüsü Kütüphanesi'nin esasını teşkil eden Katonof'un yanılmıyorsam beş bin ciltlik koleksiyonunun katalogunu Nigar Hanım yapmıştır. Benim Türkiyat Enstitüsü'nde ilk istediğim kitap, bak hiç unutmam Radloff'un "Aus Siberien" adlı kitabıdır.

Oraya devamlı giderdim. Benim oraya gitmem ve çalışmam, Nigar Hanımın çok hoşuna giderdi. Daha sonra Fakültede öğrenci olduğumda da bana büyük, hususî ilgi gösterdi. Hemen istediğim kitapları çıkarır önüme yığardı. Gördüğüm ilgi benim kuvvetlenmemi, beslenmemi sağladı diyebilirim".

Akün, ilerleyen zaman içerisinde devam ettiği kütüphanelerde yazma kitapları da okumayı ihmal etmez. Yazma eser okuduğu kütüphanelerden biri olan Köprülü Kütüphanesinde de çalışanların yakın ilgisinden bahseder. "Orada da işini iyi bilen, göbeğine kadar sakalları olan, nuranî yüzlü bir memur vardı. Muhterem -"hâfız-ı kütüb" diyeyim de daha iyi anlaşılın, kütüphane memuru deyince o hava kayboluyor- o rahmetli de, bana çok yardımcı olmuştu. Meselâ orada *Bâkî Divanı*, karıştırdığım ilk yazmalar arasındadır. Ben eseri karıştırırken bizim Osmanlı çağının hayalleri içinde yaşadım. Meselâ Kanunî devrini onlar vasıtasıyla hissederek gibi olurum. Gözlerimde canlandırırdım".

Akün lise birinci sınıfta iken bir sabah erkenden Beyazıt Umumî (Devlet) Kütüphanesine gider. Görevli memurdan bir yazma eser ister. Okuma salonunda okuyucu olarak tek başınadır. Yeni yakılmış sobalardan tüten dumanların henüz etrafa yayılmaya başladığı sırada görevli memur koltuğunun altında büyük bir cilt yazma eser ile gelir ve Akün'ün masasına bırakır. Üstad İsmail Sâib Hoca, yazma eser okuyan öğrenciyi merak edip yanına çağırır, görüşürler, konuşurlar. Farklı ve meraklı bir öğrenci ile karşılaşan Hoca, Akün'ü takdir ve iltifatlara boğar. O da, Hocanın elini öper. O el, öptüğü ilk üstad elidir.

Artık tam manasıyla kültür âleminin içine süzölmeye başlayan Akün, eski eserler ve yazmalar için en çok Fatih Millet ve Beyazıt Belediye Kütüphanesinde en uygun atmosferi bulur. Buralarda hiç çekinmeden okuma ve çalışmalarına devam eder. Çünkü memurlar, yöneticiler artık

müdevim okuyucuları Akün'ü çok iyi tanımaktadırlar.

Lise yıllarında ciddî ve daha sistemli çalışmaya başlar. Fındıklı'daki Edebiyat Fakültesi'nin seminer kütüphanesine gitmeye ve Türkiyat Mecmuaları başta olmak üzere Türkoloji ile ilgili yayımlanmış kaynakları okumaya çalışır. Lise yıllarında daha çocuk yaşta üzerinde muazzam bir tesir bırakan Köprülü'nün yabancı dilde yayımlanmış eserleri hariç bütün yazılarını okur. O sıralarda Köprülü'nün *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar* ve *Türk Edebiyatı Tarihi*'nin yeni harfli baskıları yoktur. Bu eski harfli eserleri orijinal hâlden okur. Lise yıllarında kendi kendine Fransızca öğrenmeye başlar. İkinci Dünya Savaşı'nın heyecanlı, sıkıntılı ve yokluk dolu günlerinin sürdüğü 1943 yılında olgunluk imtihanını vererek Kabataş Lisesi'nden mezun olur. Kabataş Lisesinden mezun olduğu sırada Ortaköy Palanga yokuşundaki evde oturmaktadırlar.

Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Aynı yıl İstanbul Üniversitesi'nin Fındıklı'daki Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne kaydını yaptırır. Böylece hayallerini gerçekleştireceği bir yolaz girmiş olur. Önce rektör Tefik Sağlam Paşa, üniversiteye yeni kayıt yaptıran öğrencileri ana binanın Mavi Salonu'nda toplar. Rektör Sağlam'ın, nasıl yetiştiğini, okuduğu şartları anlatmasından sonra verdiği öğütleri, Cumhuriyet gençliği içingösterdiği idealleri, gerçek üniversite anlayışını dikkat, heyecan ve ilgi ile dinler ve çok etkilenir.

Fakülteadaki öğrencilik yıllarında artık o özellikle Türkiyat Enstitüsü Kütüphanesi ve Millet Kütüphanesinin yanı sıra Beyazıt İnkılâp Kütüphanesinin de devamlı okuyucusudur. Üniversite öğrencisi olarak daha ortaokul ikinci sınıfta iken öğrendiği eski yazının da verdiği rahatlıkla araştırmalarını orijinal kaynaklara giderek sürdürür. Lise yıllarında öğrenmeye başladığı Fransızca'yı Fakültede daha da ilerletir.

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde öğrenciyken bahçe içindeki iki katlı evi de satmak zorunda kalırlar. Çünkü babasının aldığı gayet az maaşla geçinmeleri imkânsızdır. Evde iki kişi üniversitede okumaktadır. Büyük ağabey de imkânsızlıklar sebebiyle Güzel Sanatlardan ayrılır ve Feshane'de işe girer. Ancak işe yeni girdiği için maaşı çok azdır. Dolayısıyla yine bir taşınma serüveni daha yaşanır. Bu defa yeni mekân Beşiktaş Serencebey'dir. Serencebey'de Enver Paşanın köşkünün hemen yakınında ahşap bir köşkün en üst katı kiralanır. Bu kiralanın yer gayet güzel, önü açık, Kızkulesi ve Sarayburnu'nun görüldüğü Boğaz'a hâkim bir yerdir. Balkonundan bakıldığında da Kuzguncuk, Beylerbeyi ve tâ ötelerde Zeytinburnu gözükmektedir. Bu açık manzara Akün'ün çok hoşuna gider. Millî bayramlarda bayraklarla donanmış Boğaz'dan geçen ve evin önünde demirleyen gemileri coşku ve heyecanla seyreder. Evin balkonunda roman okur, Fransızca ve İngilizce çalışır, manzara karşısında içi

açılır. Fakülteden bu evde iken mezun olur. Yine bu evde iken askere gider.

1940 yılında hazırlık safhasını tamamlayan İslâm Ansiklopedisi Türkiyat Enstitüsü'nde faaliyetlerini sürdürmektedir. Fakültede öğrenci olan Akün, Türkiyat Enstitüsü kütüphane görevlisi Tevfik Yaliner vasıtasıyla Adnan Adıvar ile tanışır. Adnan Adıvar, kendisinden bazı eserlerin taranmasını ve eserlerdeki has isimleri, coğrafi isimleri, eser, şahıs, müesese vs. isimleri fişlemesini ister. Bu vazifeyi memnuniyetle kabul eden Akün'ün taradığı eserler arasında *Tacü't-Tevârih* ve Şeyhî Mehmet Efendi'nin *Vekayi-i Fuzelâ*'sı da vardır. Bunları geniş bir taramadan geçirir. İlk telif ücretini de Gelibolulu Âlî'nin *Künhü'l-Ahbâr*'ının ilk matbu ciltlerini tarayarak alır.

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ikinci sınıf öğrencisi iken vakit buldukça Nihal Atsız,, Zeki Velidi Togan, Orhan Şaik Gökyay, Alpaslan Türkeş, Reha Oğuz Türkkan, İsmet Rasin ve Hüseyin Namık Orkun'un yargılandığı Tophane'de devam eden Türkçüler ve Turancılar davasını yakından takip etme, duruşmaları izleme fırsatı bulur.

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde Arapça, Farsça derslerinin yanı sıra Pedagoji dersi de görür. Dersin hocası Peters adlı bir İngilizdir. Dersi Peters anlatır, bir asistan tercüme eder. Akün fırsat buldukça Felsefe derslerini de takip eder. Dersi Prof. Von Aster verir. Zamanının büyük otoriter hocalarındandır. Dersi Almanca anlatır. O zamanlar doçent olan ve mükemmel Almanca bilen Macit Gökberk tercüme eder. Akün, Von Aster için, "Ay dede gibi bir adamdı. Ufak tefekti ama biz onu dolaşan aslana benzetirdik. Ufak cüssesine mukabil gayet gür sesi vardı. Onun dersi de bana çok zevk verirdi." der. Türk Dili ve Edebiyatı birinci sınıfında artık meslekî derslerin ünlü hocalarıyla tanışma zamanı gelir. Kıdem olarak en büyük hocalarından birisi Kazan Türklerinden Ord. Prof. Reşit Rahmeti Arat'tır. Birinci sınıfta Arat, Akün'ü sınıfın çavuşu tayin eder. Yani mümessil görevi verir. Uygurca dersi veren Arat, talebenin sevdiği hocalardandır. Herkesin kâğıdını titizlikle okuyan, ayrıntılara çok dikkat eden birisidir. Arat'tan ilmî titizliği öğrenirler. Umumî Linguistik Profesörü Ragıp Hulusi Özdem bir yıl derslerine gelebilir. Derslerine gelen hocalardan birisi de Prof. Ahmet Caferoğlu'dur. Caferoğlu da öğrencinin çok hoşlandığı hocalardandır. Prof. İsmail Hikmet Ertaylan hem Eski Türk Edebiyatı Kürsüsü başkanı hem de Bölüm başkanıdır. Ertaylan, "çok güngörmüş, derviş mizaçlı" birisidir. Öğrencilere bol not veren Ertaylan da sevdiği hocalar arasındadır. Metin Şerhi dersine de Prof. Dr. Ali Nihat Tarlan gelir. Çelebi, bilge birisidir. Genizden konuşan Tarlan'ın derslerini çok severek takip eder. Ondan beyitlerin sırlarını, edinilmesi, erişilmesi zor bilgileri öğrenir. Birinci sınıfta iken, mecbur olmamasına rağmen, Abdülbaki Gölpınarlı'nın Şarkiyat Enstitüsünde verdiği Tasav-

vuf derslerini takip eder. Ondan da çok yararlanır. Bu arada fırsat bulduka Üniversite Kütüphanesine gider, yazma eserlerden notlar alır, metinleri istinsah eder. Ayrıca liseden beri sürekli gittiği Topkapı Sarayı'na artık okuyucu olarak da gitmeye başlar. Oradaki yazma eserlerin içine dalar, okur, inceler. Yeni Türk Edebiyatı derslerinin hocası asistan Dr. Mehmet Kaplan'dır. Tanpınar o yıllarda milletvekilidir. Umumî linguistik dersine Prof. Bazel adlı bir İngiliz gelir. O Türkçeyi de bilen birisidir. Dünya dillerinden bahseder. Bazen Türkçe bazen tercüme edilmek suretiyle İngilizce ders anlatır. Arapçaya Kilisli Rifat, Farsçaya Abdülvahap Tarzî gelir. Birinci sınıf hocaları arasında ve bölümde o zaman fazla doçent, profesör yoktur. Diğer hocaların çoğu asistan konumundadır. Daha sonra Mehmet Kaplan doçent olur, fakat askere gider. Kaplan hocadan ancak bir sene ders görebilir. Onun dersleri en rağbet gören derslerdendir. Hatta Filoloji, Tarih ve Felsefe bölümü öğrencileri de onun dersini dinlemeye gelirler. Bazen öğrenciler sınıfın kalabalıklığından oturacak yer bulamazlar.

Mehmet Kaplan'ın askere gitmesinden sonra Yeni Türk Edebiyatı dersleri düzenli görülmez. Yeni Türk Edebiyatı üzerine ihtisası olmayan Kasım Kufravî bir yıl derslerine girer. Derste anlattıkları genel kültür üzerinedir. Daha sonra Yeni Türk Edebiyatı dersine titiz, ama bu sahada ilmî derinliği olmayan Sabri Esat Siyavuşgil gelir.

Osmanlıca derslerini Rıfki Melul Meriç'ten alır. Yedinci sınıftan beri Osmanlıca okumaya başlayan Akün için bu ders artık çocuk oyuncuğu gibi bir şeydir. Rıfki Melul Meriç, saçları kabarık, uzun ve asık yüzlü, sinirlenince elmacık kemikleri zonklayan birisidir. Akün, Üniversitede Osmanlıca hocası olan Rıfki Melul Meriç ile daha lise talebesi iken onuncu sınıfta tanışır. Bu tanışmasından şöyle söz eder: "1941 veyahut 1942 olacak Zeynep Kamil Konağı yanınca Edebiyat Fakültesini Dolmabahçe Sarayı'nın Barbaros İskelesi tarafına naklettiler. Ben o zamanlar Türkoloji Bölümünün Kütüphanesine giderdim. Caferoğlu'nu da ilk defa orada dinledim. Türkolojide arkadaşım vardı, ama Rıfki Melul ile tanışma onun vasıtasıyla olmadı. Liseden tarih hocamız Aziz Taner bir gün bana dedi ki, 'bak Faruk, Tarih Kurumunun İstanbul'daki Kitabeler Derleme Heyeti eski harfleri iyi bilen eleman arıyor. Mezar kitabelerini derlemek istiyorlar. İstersen git. Eminönü'nde Derleme Heyetine tahsis edilen bir yer var. Orada Rıfki Melul Meriç Beyi gör. Kendini tanı'. Ben de gittim. Halk evi binasının ikinci katında Türk Tarih Kurumu Kitabeleri Derleme Komisyonu diye bir tabela var. İçeri girdim. Rıfki Melul masasında oturuyor. Daha önceden ismini biliyorum, ama ilk defa karşı karşıya geliyoruz. Kendimi tanıttım. 'Niçin geldiniz?' diye sordu. Beni hocam Aziz Bey gönderdi. Derleme işinde vazife almak istiyorum dedim. 'Eski harfleri biliyor musunuz?' dedi. Ben de, gayet tabii biliyorum dedim. Baktım biraz hiddet alâmetleri gösteriyor. O kızdı mı böyle şakak

biraz hiddet alâmetleri gösteriyor. O kızdı mı böyle şakak kemikleri oynar gibi olurdu. Zaten gayet aksi bir çehresi vardı. Ama aksi bir adam değildi. Görünüşü öyleydi. Önünde eşit boylarda kesilmiş fişler vardı. Onu da söyleyeyim, fevkalâde güzel rik'a yazısı vardı. Eski harflerle her çeşit yazı yazabilirdi. Şöyle bir arandı, kargacık burgacık bir yazı gösterdi. 'Buyurun okuyun' dedi. Yani iyi niyetli değil. Ben paleografi mütehasısı değilim, normal yazıları okurum dedim. Hemen itiraz etti. 'Beyim eski harfler, Arap harfleri için paleografi denilemez' dedi. 'O Frenk imlâsı içindir' dedi. Ben de hemen cevabı yapıştırdım. Nasıl olur? dedim. İngiliz müsteşriki Moritz'in *Arabic Paleografi* diye koca bir kitabı vardır dedim. Bu cevaba daha da öfkeleni. Sinirli bir adamdı. Önünde cam kül tablası vardı. Eli oraya yavaşça gitti. Neredeyse başıma fırlatacaktı. Neyse sonra iyi anlaştık. Ahbap olduk. Dedikoduyu çok severdi. Ertesi günü, benim için, hem birinci sınıfta, hem de ikinci sınıfta 'böyle bir lise talebesi geldi bilgiçlik taşıyor' demiş. O sadece Osmanlı'nın geçmişini değil İstanbul'u da çeşitli köşeleriyle gayet iyi bilen bir kimseydi. O sert görünüşüne rağmen iyi kalpliydi, severdik. O bizim bölümün renkli simalarındandı." Yine hocaları arasında Almanca, İngilizce ve İtalyanca'yı ana dili gibi bilen Doç. Dr. Mecdud Mansuroğlu da vardır. O da çok hassas, iyi bir insandır. Ayrıca Saadettin Buluç da hocası olur.

Mezun olmaya yakın bir zamanda Mehmet Kaplan hoca askerlik hizmetini tamamlayarak fakülteye döner. Derslere başlar. Ancak son sınıfta Kaplan'ın dersi yoktur. Bu arada Kaplan hoca ile daha da yakınlaşır. Dostlukları ilerler. Hocanın evine gidip gelmeye başlar. Hocanın eşi Behice Hanım hem çok otoriter hem de çok misafirperverdir. Akün, bölüme öğrenci olarak başladığında bir sertifikasını Alman Dili ve Edebiyatı Bölümünden alır. Alman filolojisinden aldığı derslere Prof. Brinkmann, Prof. Friecken ve Prof. Walther Kranz gelir. O zaman doçent olan Burhanettin Batuman, Safinaz Duruman ve başka öğretim görevlilerinden de dersler alır. Bunlardan Fuchs ve Anstock, Hitler Almanyasından kaçan hocalardır. Mitoloji dâhil bunlardan çok şey öğrenir. Bölümden de Eski Türk Edebiyatı sertifikası alır. Mezuniyet tez çalışmasını İsmail Hikmet Ertaylan'a bağlı olarak yapar. Dede Korkut Hikâyelerine farklı bakış açıları getirmek istediği *Dede Korkut Hikâyelerinde Kompozisyon ve Tasvir* başlıklı mezuniyet teziyle 27 Haziran 1947 tarihinde Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun olur. Tez savunmasında Kaplan hoca da vardır. Uzun süre aynı bölümde birlikte çalıştıkları Prof. Dr. Muharrem Ergin ve Prof. Dr. Faruk Kadri Timurtaş yakın devre arkadaşlarıdır.

Yabancı Dil Formasyonu

Akün, Rusça, İngilizce, Arapça ve Farsça öğrenmesi ile ilgili şu bilgileri verir: “Rusça’yı tam öğrendim demiyeyim. Temas kurma demeliyim. Öğrendim ifadesi çok iddialı olur. Fakülteye girdiğimden beri Rusça’nın eksikliğini hep hissedirdim. Bazen Türkiyat Enstitüsünde Katanof’un kitaplarını karıştırırdım. Hani bazen içinde eski harfli kısımlar, parçalar da olurdu. Rusçaya büyük bir ihtiyaç duyardım. Yıllar geçtikçe bu ihtiyaç daha da çok arttı. Baktım Rusçasız olmayacak. Rusça öğrenmeye başladım. Benim Fransa’dan beri bir yabancı dil öğrenme usulüm vardır. O zaman Rusça için Türkçe kitap da yok. Tâ Abdülhamid zamanında basılmış bir Rusça kitap var. Fransa’da iken bir iki Rusça öğreten kitap, bilhassa *Assimil* bugün de çok meşhurdur. O kitaptan ve bir iki ufak kitaptan kendime göre önce fiilleri öğrenmeye çalıştım. Çünkü o olmazsa cümleyi kurmak ve anlamak mümkün değil. Sonra yavaş yavaş basit metinlerden başladım. Acele de etmedim. Tercümesi olan, meselâ Radloff’un Türkoloji ile ilgili metinlerini asıllarıyla karşılaştırarak okuyordum. Bütün mesele inatla üzerine gitmekte. Çünkü Rusça’daki kelimelerin yüzde doksan dokuzu hiç aşına olmadığımız kelimeler. Meselâ Almanca ile Fransızca arasında yahut da bilhassa Almanca ile İngilizce arasında kelimeler bakımından çok benzerlikler vardır. Rusça’yı öğrenmek için kelimeleri ufak ufak fişlere yazar, devamlı tekrarlardım. Bilhassa Edirne-Enez’e tatile gittiğimizde veya başka yolculuklarda ikide bir tekrarlardım. Bilgilerimi tazelerdim. Tekrarlamazsan unutulur.

İngilizce ile temasım da Fakültede iken oldu. Baktım sadece Almanca ile olacak gibi değil. Almanca da çok lâzım, ama İngilizce de önemli. Fakültede İngiliz profesörü Humphreys’nin hazırladığı *Polish Your English* adlı kitaptan kendi metodumla öğrenmeye başladım. İngilizlerin kendi kategorilerine göre dizileri vardı. Meselâ ilk kitap yüz kelimelik. “Faucett” sistemi dedikleri küçük İngilizce masal kitaplarından başladım. Cümleler gayet basit. Öyle girift şeyler yok. Sonra yüz kelimelelik bir kitaptan iki yüz kelimelelik bir kitaba geçiyorsun. Yani önce öğrendiğin yüz kelimeye bir yüz kelime daha ilâve oluyor. Bu yolla İngilizcemi geliştirdim. Meselâ ben İngilizcenin telâffuzunu bilmem. Benim öğrendiğim ve bildiğim İngilizce gözlemdir, kitabîdir. Hatta bir ara bir İngiliz Profesörü Lascelles Abercrombie’nin yazdığı *Edebiyat Nedir?* adlı eserini tercüme etmiştim. Hâlâ müsveddeleri durur. İngilizceyi tercüme yapabilecek noktaya getirdim. Israrla üstüne düştüm. Hatta öyle ki, profesörlük imtihanına İngilizceden girdim. Bunlar genişlemek ve büyümek için gerekliydi.

Fakülteye girdiğimde Arapça veya Farsça sertifika almak mecburiyeti vardı. İstersen ikisini de alabiliyorsun. Ama birisinden imtihana giriyorsun. Ben önce hem Arapça hem de Farsça derslerini aldım. İmtihana da ikinci sınıfta idi. Birinci sınıfta Arapça dersimizin hocası Kilisli Rifat

idi. Onun yaşlı ve yorgun olduğu seneydi. Ertesi sene emekli oldu. Sonra onun yerine Arapça dersine rahmetli İhsan Örucü geldi. O da Arapçaya çok vakıftı. Zaten Suriye’de doğmuş, tahsilini orada yapmış birisiydi. Çok efendi bir adamdı. Arapçaya böyle başladım ama yarım kaldı. Yani o dersin imtihanını vermedim. Resmen de Farçaya devam ettim. O zaman da Farsça dersine Cambridge veya Oxford’da Avrupaî eğitim ve terbiye görmüş, Afgan kral ailesine mensup, çok efendi, çok seçkin ve prens unvanı da olan Abdülvahap Tarzî geliyordu. Aynı zamanda ders kitabı da vardı. Meselâ Arapçanın ders kitabı yoktu. Tarzî, Ahmet Ateş ile birlikte Farsça gramer kitabı da neşretti. Biz aynı zamanda Şarkiyat Enstitüsünde Alman müsteşriki Ord. Prof. Helmuth Ritter’in dersine de giderdik. Yalnız Ritter, gayet aksi bir adamdı. Bağırır çağırır azarlardı. Ondan da imtihan olduk. İmtihani da çok hiddetli, şiddetli idi. Biz Farsçayı baş eser olan *Gülistan*’dan öğrendik. O eserin anlaşılır, duru dili vardı. Ondan sonra Nizamî’nin *Hamsesini* okuduk. Ritter imtihanlarda heyet başkanı olurdu. Hep zor metinleri seçer, sorardı. *Gülistan*’dan soru sormazdı. Bilhassa Nizamî’nin Mesnevilerinden *Heft-Peyker*’den sorardı. O metin imtihanında birisinin önüne gelince heyecanlanırdı. Eyvah ne yapacağım derdi. Yani ben de Ritter’den Farsça imtihanına girdim ve geçtim.

Arapçadan imtihana girmedim. Arapçadan da şunu söyleyeyim, yani itiraf edeyim ki, korktum. Farsça bana zevk verdi. Bizim Divan edebiyatını destekleyen bir ders idi. Benim alışkanlıklarım arasında sık sık Farsça tarihî metinleri okumak vardır. *Tarih-i Cüveynî*’yi okurdum. Bunlar Türkiyat Enstitüsünde vardı. Bir de meslekî bakımdan ilerlememe faydası olan yerlerden birisi Şarkiyat Enstitüsü’nün kütüphanesidir. Ben bu kütüphaneden talebeliğim sırasında başlayarak geniş bir surette istifade ettim. Yani orası olmasaydı belki birçok yerler güdük kalabilirdi.”

Mezuniyet Sonrası ve Askerlik Yılları

Başarılı ve sevilen bir öğrenci olan Akün ve arkadaşları son sınıfta Reşit Rahmeti ile cumartesi günleri Türkiyat Enstitüsünün büyük salonunda da ders yaparlar. Mezuniyetin yaklaştığı sıralarda ders yaptıkları bir gün sınıf arkadaşı Yusuf Ziya, Reşit Rahmeti’ye, hiç çekinmeden Akün’ü asistan almasını, harcanmamasını söyler. Akün o günkü durumu şöyle anlatır: “Reşit Rahmeti Arat, son sınıf talebeleri olan bizlerle cumartesi günleri öğleden önce Türkiyat’ın büyük salonunda ders yapardı. Dersler sohbet şeklinde ve samimî bir havada geçerdi. Sınıf arkadaşım Yusuf Ziya Uğur bir gün, hiç çekinmeden Arat’a, ‘Hocam Faruk’u asistan alınız, harcanmasın’ dedi. Rahmeti Bey mırın kırın etti. O zaman Ahmet Hamdi Bey yok. Kaplan Beyin de fazla bir etkisi yok. Ayrıca asistanlık için talep de yok. O zaman bölüm kadroca da çok zayıftı.”

Mezuniyetten sonra üniversitede görev yapabilmek için ne kadro,

ne de ileriye dönük görev için bir ümit vardır. Akün, devre arkadaşları ile ortaöğretimde görev yapabilmek için Millî Eğitim Bakanlığına müracaat eder. Ancak aldıkları cevap onları ürkütür. Kendilerine verilen resmî cevapta şunlar yazılıdır: “Türkiye’de beş yıl için edebiyat ve Türkçe öğretmenliğine ihtiyaç bulunmamaktadır.”

Faruk Akün mezuniyetini müeakip, Ekim 1947’de doktora yapmak üzere İsmail Hikmet Ertaylan’a bağlı olarak “Dede Korkut Hikâyeleri” üzerinde çalışmaya başlar (AKM. Komisyon, 2002: 292). Ancak doktora çalışmasını yürütebilmek, aynı zamanda maddî sıkıntı çeken ailesine yardım edebilmek için çalışmaya, bir işe ihtiyacı vardır. İş bulmak için o dönemin Halk Partisi İstanbul il başkanı Prof. Dr. Sadi Irmak’a gider. Ona münevver üniversite mezunlarının işsizliğinden söz eder. Durumunu anlatır. Halk evi veya Halk evi kütüphanelerinden birisinde vazife almak istediğini belirtir. O da, kendisine, “ilk defa münevver işsizliğini sizden duyuyorum” der. Bunun üzerine ümitsiz bir şekilde oradan ayrılır. Gazeteleri gezer. Önce Faruk Gürtunca’ya gider. Kendisinin Almanca, İngilizce ve Fransızca bildiğini ve iş aradığını söyler. Gürtunca, o zaman *Hergün* diye küçük bir gazete çıkarmaktadır. Ondan, kendi kadrolarında boş yer olmadığı cevabını alır. Bu konuşmayı yaparken, yazı işleri müdürü Niyazi Ahmet Banoğlu da oradadır. Akün’le ilgilenir. Ona orada Fransızca bir gazeteden bir pasaj tercüme ettirirler. Tercümeyi iyi bulurlar. ‘Siz bize bir on beş gün sonra uğrayın’ derler ve iş verme vaadinde bulurlar.

Bu arada mezuniyetin hemen sonrasında yedek subay olmak için askerlik şubesine yapmış olduğu müracaatı da vardır. Ekim devresinde sevke tabi tutulur. İş için çalmadık kapı kalmayınca, kurtuluşu, geçici bir süre de olsa, kapağı asker ocağına atmakta görmüştür. Ancak kısa bir süre sonra yedek subay okuluna sevkıyatın durdurulduğunu gazetelerden öğrenir. Devreye o sırada Millî Savunma Bakanlığı Sağlık Dairesi Başkanlığında bulunan askerî doktor dayısı girer ve büyük uğraşmalardan sonra Ankara Samanpazarı Askerlik Şubesi’nden sevk kararını aldırır. Dayısı acele Ankara’ya gelmesini ve birliğine teslim olmasını ister. Gazeteden aldığı on beş gün içerisinde iş verileceği haberinin sevincini yaşarken askere gitme haberini de alan Akün hemen hazırlık yapmaya başlayarak ertesi gün için Ankara’ya bilet alır. Yanına çamaşırlarının yanı sıra doktora tez çalışması ile ilgili kitapları da alır. Daha önce hiç Ankara’ya gitmeyen Akün, Ankara’ya varınca doğruca Cebeci’de oturan dayısının evine gider. Dayısı vazifededir. Yedek Subay Okulu’nun yerini öğrenir ve hemen Yedek Subay Okulu’na gider. Okul komutanı Tümgeneral Selahattin Selışık’ın karşısına çıkarırlar. Sevkinin gösterir. Gözlüklü olduğu için önce Akün’ü Levazım kısmına vermek ister. Kendisinin muharip bir sınıfa veya topçu sınıfına verilmesi için Paşaya rica eder. Topçu sınıfının konten-

janı dolu olduğu için Piyade sınıfına verilir.

Devrenin başlamasından yirmi beş gün sonra, 1 Kasım 1947 tarihinde Ankara'da Piyade Yedek Subay okulunda askerlik hizmetine başlar. Kısa sürede Yedek Subay Okulu'nda doktora tezi çalışmasını yürütemeyeceğini anlar. Kitaplarını dayısının evine bırakır. Dayısının ev adresini göstererek hafta sonları ev iznine çıkar. Ankara'da acemilik günleri hızla geçer ve 1948 Nisanında 27. devre olarak Yedek Subay Okulu'ndan mezun olur. Daha önce babasının gümrük müdürü olarak tayin olup da gitmediği Çanakkale kurada çıkar. Çanakkale'de İkinci Dünya Savaşı sırasında bilhassa Alman paraşütçülere karşı mevzilendirilmiş olan 37. Piyade alayına tayin edilir. İstanbul'dan Çanakkale'ye vapurla gider. Kadrosu azalmış alayda birdenbire kendisini uzunca bir zaman sürecek dokuzuncu bölük komutanlığı görevinde bulur. Burada bilgice çok hazırlıklı olduğu askerlik mesleğini türlü maceralarla birlikte doya doya yaşar. Alayın bulunduğu Kepez sırtlarından atla sık sık Hasan-Mevsuf tabya ve şehitliklerine gider, gezer. Şehitlikleri gezerken çok duygulanır. O şanlı savaşın her ânını gözünde canlandırır, içinde hisseder. Etrafta kalan izleri görür. Çanakkale'de yedek subay olarak bulunduğu sırada ortanca kardeşi avukatlık stajı yapmakta ve aile ekonomik sıkıntı çekmektedir. Bu yüzden zor durumda olan ailesine destek olmak üzere yedek subay maaşından artırabildiği kadar parayı her ay gönderir. Zaman hızla ilerler, sayılı günler bir bir geçer, askerlik günlerine ve Çanakkale'ye hüznle veda etme zamanı gelir. 29 Ekim 1948'de Cumhuriyet Bayramı sabahı tören kıtalarını, alay sancağını selâmlayarak gurur ve heyecanla, gözlerinden süzülen yaşlarla emek verdiği, hizmet ettiği birliğinden ayrılır. Çok sevdiği ve alıştığı askerlik hizmetini 30 Ekim 1948 tarihinde Çanakkale'de teğmen olarak tamamlar ve kırık ümitlerle İstanbul'a döner.

Askerlik Sonrası : Gazetecilik ve Belletici Öğretmenlik

İstanbul'a geldiğinde tam anlamıyla işsizliğin kucağına düşer. Aynı zamanda işsizliğe bir de kenara atılmışlık duyguları karışır.

Askerden döndüğü günlerde Beşiktaş Serencebey'de oturdukları evdeki mutlu günler de sona erer. Ev sahibi, oğlunun gelip evde oturacağını bahane ederek aileyi evden çıkartmak ister. Direnirler, mahkemelik olurlar. Mahkeme tahliye kararı verir. Hukuk okuyan ağabey devreye girer, karar temyize gönderilir ve biraz zaman kazanılır. Ancak evden çıkarılma kararını temyiz de onaylar. Yeni bir ev alma imkânı da artık kalmamıştır. Hazır para zaman içerisinde erimiştir. Bu arada anne ve baba harıl harıl ev aramaya başlarlar. Kış yaklaşmaktadır. Beşiktaş kendi muhitleri olmasına rağmen uygun bir ev bulunamaz. Aranılan ev Üsküdar Şemsipaşa'da Setüstü denilen yerde bulunur. Tek katlı ahşap olan evin kirası da, yeri de uygundur. Eve taşınılır. Kış iyiden iyiye bastırılmıştır. Rüz-

gârlı günlerde ahşap evin her tarafından soğuk üfürmektedir. Isınmak mümkün değildir. Kendisine küçük bir oda ayrılır. Kitaplarını bu küçük odaya taşır. Ancak bir müddet sonra burada barınılamayacağı da anlaşılır. Yine ev aranmaya başlanır. Üsküdar'da iki katlı küçük kâgir bir evin ikinci katı bulunur. Ev sahibi alt katta oturan yaşlı, dul bir kadındır. Evin en büyük odası sandık odası gibidir, eşyalar üst üstedir, âdetâ buraya tıklılırlar. Bu dar ve sıkıntılı ortamda bir yandan da doktora tezini yazmaya çalışır.

Bu sırada gazetelerde Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü için iki asistanlık kadrosu ilânı çıkar. Bu iki kadro Akün'ün ifadesiyle "önceden peylenmiştir". Kendisi için hiç ümit yoktur. Bu yüzden müracaat edip etmemek arasında biraz bocalar. Müracaat tarihinin son günü saat beşe doğru Fındıklı'daki Fakülteye gider. Mesai bitiminin son dakikasında dilekçesini Fakülte Sekreteri Ethem Kutsan'a verir. Ertesi gün imtihan vardır. Jüri başkanı aynı zamanda Bölüm Başkanı da olan Prof. İsmail Hikmet Ertaylan'dır. Hocası Prof. Dr. Ahmet Caferoğlu da jüredir. Akün, dilekçesine Almanca, İngilizce ve Fransızca hangisi istenirse o dilden birinden imtihana girmek istediğini de yazmıştır. Diğer adaylarda bu kadar yabancı dil yoktur. İmtihana girerler. Ahmet Caferoğlu, Çok ağır bir Almanca metin verir. Bu metin Alman müsteşriklerinden Marquart'ın *Über Volkstom der Komanen* adlı çok meşhur eserindedir. Akün, daha önce bu kitabı görmüş ve taramıştır. Bu kitabın dipnotlarında, Türk ressamlarıyla ilgili bazı açıklamalar vardır. Söz konusu imtihanda lügat da kullanılmamaktadır. Akün bu zor ve ağır parçayı dikkatle tercüme eder. Ancak, sonuç olumsuzdur. "Önceden peylenmiş" iki aday kazandırılmıştır. Artık Fakülteden ümit yoktur.

İş arama ile geçen boş günlerin birinde, son ümitle çalınan Vatan Gazetesinin kapısı aralanır. Gazetenin sahibi ve başyazarı Ahmet Emin Yalman'dır. Yalman'a da doktora çalışmalarını ve işe ihtiyacı olduğunu anlatır. Yalman, muhasebecisini çağırır, gazetenin çalışacak birisine ihtiyacı olup olmadığını sorar ve altmış lira aylıkla bir muhabirlik imkânının olduğunu öğrenir. Bu cevaba çok sevinir. Ancak bu miktar, o zaman için yol ve simit parasına yetecek kadar bir paradır. Bulunan işi kabul eder ve hemen çalışmaya başlar. Çalışma arkadaşı, iş deneyimi olan merhum Recep Bilginer'dir. Birlikte Parti, Vilâyet ve Belediye muhabirliği yapacaklardır. Çok iyi bir insan olan Bilginer'den nasıl hareket edeceğini öğrenir. Çalıştıkça açılır, gazete muhabirliğinde âdetâ kanatlanır. İstanbul'un içinde o toplantıdan o toplantıya koşturur, haber toplar ve gazeteye yazar.

Gazetede hızlı ve verimli bir varlık göstermekle beraber, gazetecilik hayatının gece yarılara kadar uzayan yoğun bir temposu vardır. Kısa sürede bu ağır, yorucu, hızlı tempoda doktora çalışmasına zaman ayıramayacağını anlar. Zaman ilerledikçe de doktora çalışmasından soğurum,

koparım diye düşünmeye başlar. 1949 yılında başlayan ve 1950 yılında devam eden Parti kongre ve toplantılarının gece geç saatlere kadar sürmesi onu yorgun düşürür. O yıllarda Türkiye'nin malî durumu çok kötüdür. Aldığı ücret de ihtiyaçlarını karşılamaya yetmemektedir. Bu sebeplerle gazeteden ayrılmak zorunda kalır. Yine iş aramaya başlar.

Bu arada tez konusu olan *Dede Korkut Hikâyeleri*'nin kaynaklarına ulaşamayınca tez konusunu *Türk Halk Şiirinde Tabiat Motifi* olarak değiştirir (AKM. Komisyon, 2002: 292). Tez konusunun kaynakları için Eminönü Halk evi Kütüphanesi'nden çok yararlanır. Bir süre sonra Şehir Tiyatrosunda çalışan fakülteden sınıf arkadaşı Hamit Akınlı'nın Beyoğlu Postahanesi telefon şefi olan babası Niyazi Beye yönlendirmesiyle doktora çalışmalarına da imkân verebilen bir iş bulur. Bu iş, Kumkapı'daki PTT Meslek Okulu'nda Belletici Öğretmenliktir. Yatılı olan bu okulda yapacağı görevi sırasında haftanın iki günü kütüphaneye gitme fırsatı bulacaktır. Doktora çalışmalarını yürütebilmek için buradaki zor şartları kabul eden Akün, 6 Mayıs 1949 tarihinde belletici öğretmen sıfatı ile işe başlar. Okulun müdürü Hâlit Gürol Beydir. Aksi bir adamdır. Müdür muavini Hadi Bey de müdürün tam aksi, çok efendi birisidir. İş yerinde boş vakitlerinde teziyle ilgili kitaplardan fiş çıkarmak, notlar almak ister, ancak müdür bunu hoş karşılamaz. Diğer mesai arkadaşlarından destek görür, ama gerçekten şartlar zordur. Okulda talebenin her şeyiyle yakından ilgilenen ve onları idareye karşı koruyan Akün, öğrenciler tarafından çok beğenilir, sevilir. Ona âdeta taparlar.

Hafta içi sabahları nöbeti devrettikten sonra dinlenmek için eve gitmez. Gedikpaşa yokuşundan çıkıp doğruca Üniversite Kütüphanesine, Eminönü Halk evi Kütüphanesine ya da Fatih Millet Kütüphanesine gider. Dergileri, kitapları tarar, yazma cönklerden halk şiiri ve tabiat ile ilgili parçaları tespit ve istinsah eder. Bu koşuşturmaların yaşandığı bir gün, 18 Nisan 1951'de yine kütüphaneye gitmek için iş yerinden ayrılır. Yolda fikrini değiştirir ve eve gitmeye karar verir. Üsküdar-Selâmsız Mahallesi'nin aşağı kısmındaki iki katlı kira evine⁶ yaklaştığında evden annesinin ve yakınlarının ağlama seslerini duyar. Eve girdiğinde annesi hıçkırıklar içinde ağlamaktadır. Çok sevdiği ve son derece iyi ve yumuşak huylu olan babası gece beyin kanaması geçirmiş, annesi ve kardeşleri Haydarpaşa hastanesine kaldırmışlar, ancak babası kurtarılamamış ve vefat etmiştir. Akün'ün içerisine bir acı çöker. Babasının ölümüne çok üzülür, yüreği yanar. İş yerinden iki gün izin verirler. Cenazeyi kaldırmaya babasının ve ağabeyinin tanıdıkları ile akrabalar gelirler. Karacaahmet Camiinde cenaze namazını kırlarlar ve babasını Karacaahmet'te aile kabristanına defnedirler. Hayat devam etmektedir. Akün bir yandan babasını

⁶ Buradaki adresi şöyledir: Selamsız Caddesi, Nu: 288/ 5.

kaybetmenin acısı ve iş yerindeki baskıların sıkıntısıyla kıvrılırken, bir yandan da ısrar ve azimle doktora çalışmalarını sürdürmeye çalışır.

Bir gün fakülteden çok sevdiği arkadaşlarından biri olan Fuat Sezgin Prof. Dr. ile karşılaşır. O da iş aramaktadır. Fuat'ın kuvvetli derecede Arapçası vardır. Üniversite Kütüphanesine imtihanla bir memur alınacağını, kendisinin müracaat ettiğini, onun da müracaat etmesini söyler. Akün bu müracaatla ilgili şunları anlatır: “Fuat Sezgin, Üniversite Kütüphanesine bir memur alınacağını haber almış. İmtihan açılacağını bana da haber verdi. Kendisi de oraya müracaat etmiş. Hatta orada Prof. Ahmet Ateş biz seni destekleriz demiş. Ona mukabil bana haber verdi. Burası senin için uygun dedim. Benim girmem olacak şey değil dedim. Ya tersine bir durum olursa, ben senin kismetini almış olurum dedim. Ben müracaat etmem dedim. O, makul düşündü. ‘Faruk, mesele sen ben meselesi değil. Gir bu imtihana, kendini tanıtmış olursun’ dedi. Nereden nereye. Müracaat ettim. İmtihan Üniversite Kütüphanesinde yapılacak. Fuat ile ben de imtihana girdim. Şimdi tesadüfe bak. İlâhî kader nasıl işliyor. Ahmet Hamdi Bey de o sırada imtihanın yapıldığı odada bulunuyordu. Biz de orada imtihan oluyoruz. Sorular soruldu. Cevapları yazdık, bitti. Fazla da bir şey yazmadım hemen verdim kâğıtları. Orada Hamdi Bey benimle ilgilendi. ‘Sen necisin? Oğlum’ dedi. Türkoloji mezunu olduğumu, neler yaptığımı, her şeyi anlattım. Beni ilgiyle dinledi. Daha sonra ‘sen beni gör’ dedi. Ayrıldık.” Akün bu tesadüf sonucu kendisini dinleyen Tanpınar'ın ilgisinden çok memnun ve mutlu olur.

Edebiyat Fakültesinde Okutmanlık ve Doktoranın Tamamlanması

Maddî bakımdan sıkıntı içinde geçen bu günlerden birinde, eski arkadaşı, ahababı Semavi Eyice ile Beyazıt'ta karşılaşır. Sohbet ederler, iş aradığını söyler. O da, Sanat Tarihi Kütüphanesi memurunun doçent olarak Ankara'ya gideceğini ve ondan boşalan memuriyet için bugünlerde imtihan açılacağını, takip etmesini söyler. Bir süre sonra hakikaten Kütüphaneye memur alınacağına dair gazetede ilân çıkar. Akün, Sanat Tarihi Kütüphanesi memurluğu imtihanına girmek için müracaat eder. Verilen süre içerisinde bu göreve başka müracaat eden olmaz. Önce yazılı imtihan olur. Sorulan sorular hep Sanat Tarihi ile ilgili kitaplar ve yayınlardır. Hiç zorlanmadan sorulan soruları cevaplandırır. Sanat Tarihi yayınları Akün için hiç yabancı değildir. Çünkü Fakültede öğrenci iken sık sık Sanat Tarihi Kütüphanesine gidip, resim ve diğer sanat dallarıyla ilgili kitapları karıştırdığı için eserlere yabancı değildir. Daha sonra sözlü imtihana alınır. Jüride Prof. Dr. Mazhar Şevket İpşiroğlu, Prof. Dr. Macit Gökberk ve Prof. Ahmet Hamdi Tanpınar vardır. Sözlü imtihan felsefe hocalarından birisinin odasında yapılır. Jüridekiler ne tür soru sorsalar, cevabını hemen verir. Ama sorulan sorular doğrudan doğruya Türkoloji

ile ilgili değildir. Sanat tarihiyle ilgili kitaplar, kaynaklardır. Daha sonra Alman Edebiyatı da sorulan sorulara dâhil olur. İpşiroğlu ve Gökberk'i devlet Almanya'ya göndermiş, eğitimlerini, doktoralarını orada yapmışlardır. İmtihan, sorulan sorular ve verilen cevaplarla hararetlenir, uzar da uzar. Jüri üyeleri tarafından imtihan süresince şahsına karşı bir hayranlık ve takdir uyanır. Sonunda sözlü imtihanı da başararak memur olmaya hak kazanır. Ancak jüri üyelerinde böyle bir elemanın kütüphanede değil Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde daha faydalı olacağı kanaati uyanmıştır.

İmtihandan sonra Macit Gökberk de Ahmet Hamdi Tanpınar'a "bu çocuk doçent olacak birisi, kütüphanede buna yazık olur. Başka bir şey bulmak lâzım" der. Ahmet Hamdi Bey de Akün'ün imtihan sırasında verdiği cevaplardan ve bilgi birikiminden son derece memnun olur. Kendisine mutlaka uğramasını söyler. Bu arada Akün, belletmenlik yaptığı okulun idaresinin baskısından da rahatsızlık duymakta ve bir an önce oradan kurtulmak istemektedir. Kendi ifadesiyle "Allah bir kapıyı kapatır bir diğerini açar" diyen Akün için, rastlantılar birbiri ardına gelmeye başlar. O sırada Edebiyat Fakültesi dekanı Prof. Dr. Ali Tanoğlu'dur. Tanpınar'ın yakın arkadaşı ve ahabıdır. Macit Beyin bu sözlerinden sonra Tanpınar harekete geçer, ahabı Tanoğlu'na gider. Akün'ün imtihandaki başarısını anlatır, bölümde daha faydalı olacağını söyler. Asistanlık veya okutmanlık kadrosu ister.

Tanpınar'ın gayreti ve desteği sonucunda dekan sekreteri ve okutman iken vefat eden Ethem Kutsan'dan boşalan kadronun Akün'e verilmesi uygun görülür. Bunun üzerine Prof. İsmail Hikmet Ertaylan'ın başkanlığında bölüm toplantısı yapılır ve Faruk Akün'ün okutmanlığa atanması için karar alınır. Akün, haftanın son iş günü olan Cuma günü akşamı, Tanpınar'ın Tünel'deki Narmanlı Yurdu'ndaki evine ziyarete gider. Tanpınar, memnun ve mutlu bir ifadeyle 'Faruk tamam okutman olarak atandın, pazartesi Fakülte'deki odama gel' der. Hocasının elini öper ve sevinçle oradan ayrılır.

Pazartesi günü önce belletmenlik yaptığı okula gider. Edebiyat Fakültesi'nde açılan okutmanlık sınavını kazanması ve göreve atanması dolayısıyla 1 Aralık 1951 tarihinden geçerli olmak üzere belletici öğretmenlik görevinden istifa ettiğini gösteren bir dilekçeyi okulun müdürüne verir. Müdür çok şaşırır. Bu hiç beklemediği bir durumdur. Daha önce ezmeye çalıştığı Akün'den çok memnun olduğunu, okuldan ayrılmamasını söyler. Akün de doktora çalışmalarını yürütebilmek için yeni görevine gitmesi gerektiğini vurgular ve oradan ayrılır.

29 Kasım 1951 tarihinde Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yeni Türk Edebiyatı Kürsüsü'nde aday okutman olarak göreve başlamak üzere

doğruca, o zaman Fındıklı'da olan Edebiyat Fakültesindeki Tanpınar'ın odasına gider. Fakültenin denize bakan odalarından birinde Tanpınar, Ali Nihat Tarlan ve Ali Canip Yöntem birlikte oturmaktadırlar. Hepsinin ayrı ayrı masası vardır. O sırada odada sadece hocaları Tanpınar ve Tarlan vardır. Her ikisi de yeni görevinden dolayı Akün'ü tebrik ederler. Akün, Tanpınar ve Ali Nihat Tarlan ile biraz sohbet ettikten sonra, Tanpınar saatine bakar ve göreve başlayalı bir saat bile geçmeden hemen onu İngiliz Filolojisi öğrencilerine ders vermek üzere sınıfa gönderir. Birdenbire üzerine yüklenen bu vazife dolayısıyla heyecanlanır. Çünkü Akün'ün o an ders için hiçbir hazırlığı yoktur. Bu görev ile ilgili de, "O zamanki yönetmelik gereği filolojiler bizden sertifika almak mecburiyetindeydiler. Türkoloji talebesi de yabancı filolojilerden ders almak zorundaydı. Benim bir birikimim var ama ders verme nizamında değil. Hani derler ya, 'yüzme bilmeyeni denize atarsın öğrenir' benimki de öyle oldu." der.

Ertesi günden itibaren bir program dairesinde uzun ders hazırlıkları yapar ve derslerini düzenli bir şekilde verir. Zamanla kendisini daha da geliştirir, tecrübe kazanır. Aynı zamanda birikimi ve tavırlarıyla talebeye de kendisini sevdirebilir. Tanpınar, Akün'e işe başladıktan birkaç gün sonra "XIX. Asır Türk Edebiyatı Tarihi"nin ilk baskısının formalarını verir. Bu formalardaki bazı sayfalara oklar çekilmiş ve eski harflerle tahkik edilecek diye notlar yazılmıştır. Akün, Tanpınar'ın neler istediğinden de şöyle söz eder: "Faruk, 'bunların hepsini tahkik edeceksin' dedi. Meselâ bir makaleyi işaretlemiş. Bu hangi mecmuada, hangi gazetede çıkmış yahut hangi tarihte yayımlandığına bakılacak. Veya Akif Paşa ile ilgili başka nerelerde bilgi var." Akün, aldığı bu görevin gereğini hızla yerine getirmek için bilhassa hiç yabancısı olmadığı Beyazıt'taki Belediye Kütüphanesi (Şimdi Taksim'deki Atatürk Kitaplığı)'ne ve diğer kütüphanelere sık sık gider. Tanpınar'ın "Edebiyat Tarihi"ndeki eksik bilgileri tespitinin yanı sıra, yeni bilgileri de hızla ilâve eder ve tamamlar.

Tanpınar, Akün'ün hızlı ve dikkatli çalışmasından çok memnundur. Bu memnuniyetini zaman zaman başta Mehmet Kaplan olmak üzere başka bilim adamlarının yanında "Ben ömrümde böyle bir asistana rastlamadım" diye de belirtir. Bir yıl sonra okutmanlık görevindeki adaylık süresini başarıyla tamamlayan Akün için hocaları Tanpınar ve Kaplan, Dekanlığa bir yazı yazarlar. Bu yazıda: "Kürsümüz okutmanı Ömer Faruk Akün'ün 1952 kasım ayı sonunda bir yıllık adaylık süresi dolmuş bulunacaktır. Fakültede işe başladığından itibaren gerek kendisine tayin edilen derslerde, gerek kürsüce verilen diğer vazifelerde büyük başarı gösteren Faruk Akün çalışkan, metod sahibi, şimdiden yetişmiş addedilebilecek bir öğretim unsurudur. Asilliğinin onanması..." denilmektedir. Bu yazı üzerine 29 Kasım 1952'de Dekan Prof. Dr. Macit Gökberk'in başkanlığında toplanan Fakülte Yönetim Kurulu asilliği onaylar.

Bölümde bir yandan okutman olarak ders verirken bir yandan da fırsat buldukça tez çalışmalarını sürdürür. 1947 ekiminde başladığı doktora çalışmalarını tamamlama süresi de yavaş yavaş daralmaya başlar. Geriye kalan günleri iyi kullanması gereken Akün, hocası Tanpınar'a dersinin olmadığı günlerde Fakülteye gelmeyerek tezini tamamlamak istediğini söyler ve izin ister. Onun ifadesiyle "Tanpınar babacan bir adamdır." Gereken izni verir ve kısa sürede tezini müsvedde olarak tamamlar. Daha sonra İslâm Ansiklopedisi'nin eli çabuk daktilograf hanım memurelerinden birisine verip yazdırdığı tezini Fakülte sekreterliğine teslim eder ve jürisi belirlenir. Jüride Ahmet Hamdi Tanpınar, Sabri Esat Siyavuşgil, Macit Gökberk, İsmail Hikmet Ertaylan ve Mazhar Şevket İpşiroğlu vardır. 1953 yılının Martında sınava girer ve *Anadolu Halk Şiirinde Tabiat* adlı tezini pekiyi derece ile vererek doktor unvanını alır. Aynı gün daha önce asistan olan Muharrem Ergin ve Halide Dolu da doktora sınavına girerler ve doktor unvanını alırlar.

Yeni Türk Edebiyatı Asistanlığı ve Paris Yılları

1953 yılında sınıf arkadaşı Lütfiye Geniş Hanımla evlenir. Ancak daha sonra bu evliliği yürütemezler ve ayrılırlar. Bu arada okutmanlığın ilerisi olmadığını gören Akün, akademik olarak ilerleyebilmek için asistanlık kadrosuna geçmenin gerekli olduğunu düşünür. Ancak o zaman fakültede asistanlık için kadro yoktur. Yine devreye hocası Tanpınar girer ve rektörlükten bir asistanlık kadrosu bulunur. Mart ayında doktorasını tamamlayan Akün, Yeni Türk Edebiyatı Kürsüsü okutmanlığından asistanlığa geçiş için müracaat eder. 30 Aralık 1953 tarihinde önce Fransızcadan imtihana girer ve iyi derece ile geçer. Daha sonra da kürsü profesörlerinin yaptığı meslekî imtihanda üstün başarı gösterir ve 12 Ocak 1954 tarihli Yönetim Kurulu kararı ile aday asistan tayin edilir. Bu sıralarda hocası Mehmet Kaplan, Amerika'da Folklor çalışmaları yapacak birisi için beş yıllık bir bursun varlığından söz eder ve gitmesini teklif eder. Hocasından düşünmek ve teklifi değerlendirmek için biraz zaman ister. Amerika'da beş yıl bursla yaşamının zorluğunu, bunun yanı sıra da iyi bir İngilizce öğrenilebileceğini düşünür. Folklor da, doktora konusunda uygundur. Fakat Halk Edebiyatı alanında Yeni Türk Edebiyatı'ndaki kadar problem yoktur. Amerika'nın ve çalışacağı alanın kendisine pek fazla bir şey katmayacağını anlar. Hocası Tanpınar'a durumu anlatır, gitmekten vazgeçtiğini söyler. O da, Akün'ün verdiği karardan, düşüncelelerinden dolayı okkalı bir "aferin" çeker. Bu kararıyla bir kere daha hocasının takdirini kazanır.

Amerika'ya gitmekten vazgeçtiği sırada hocası Reşit Rahmeti'nin "Almanya'da Hamburg Üniversitesi'nde iki yıllığına sözleşmeli öğretim elemanı olarak Türkçe ders verir misin?" teklifiyle karşılaşır. Akün, bu teklife de ihtiyatla yaklaşır. Sorar, soruşturur. Parası azdır. Lojman da

yoktur. Ancak bu teklifi kaçırmak istemez ve kabul eder. Almanya’da eğitimi tamamlayan ve Alman kültürüyle beslenen hocası Rahmeti Bey de Akün’ü Hamburg’a gitmesi ve orada görev yapması yolunda teşvik etmektedir. Hazırlıklar ve yazışmalar başlar. İşte bu arada işlemler sürerken 1954’ün Nisanının son günlerine doğru bir gün hiç mutadı olmayan ve hep öğleden sonra Fakülteye gelen Tanpınar, öğleden önce gelir ve heyecanlı bir şekilde Akün’e acele odasına gelmesini söyler. Hemen Tanpınar’ın odasına gider. Tanpınar ona bir Paris imkânının çıktığını söyler ve acele karar vermesini ister. Acele karar ver demesinin sebebi ise, Fakülte Dekanı Prof. Dr. Macit Gökberk’tir. Gökberk’in Dekanlığının süresinin bitmesine az bir zaman vardır. Paris’e gitme imkânını da Tanpınar’a o söylemiştir. Cevap verme süresi uzarsa böyle bir imkân kaçabilir ya da başkası kullanabilir. Akün, yine hocasından bir gün düşünme süresi ister. Tanpınar da dekanı arar sürelerinin olup olmadığını sorar ve dekandan bir gün sürelerinin olduğu cevabını alır. Akün, ertesi güne kadar bir durum muhasebesi yapar ve kararını verir. Hamburg’a değil Paris’e gidecektir. Çünkü Paris’te hem Fransızcasını ilerletecek, hem de ünlü Bibliothèque National’de kendi alanı ile ilgili çalışma imkânı bulacaktır. Mesai arkadaşı Faruk Kadri Timurtaş da birkaç ay önce aynı kanun maddesiyle Paris’e gitmiştir. Dolayısıyla orada yabancılık da çekmeyecektir.

Tanpınar ertesi günü öğleyin Fakülteye gelir. Akün de, Tanpınar’ın odasına cevabını vermek üzere gider. Bölümün hizmetlilerinden Çeşminur Hanım da özenle yaptığı kahveyle içeri girer. Kahvesini keyifle hüpürdetmeye başlayan Tanpınar, cevap bekleyen gözlerle Akün’e bakar. Akün, kararını Paris’e gitmekten yana verdiğini söyler. Tanpınar yine bir “aferin” çekerek verilen karardan dolayı memnuniyetini ifade eder.

Ahmet Hamdi Tanpınar’ın girişimleri ve desteğiyle bulunan Paris imkânını değerlendiren Akün, 1954 yılının Nisan ayında iki yıllığına Fransa’ya gitmek için resmî müracaatını yapar. Tanpınar da, hemen işlemlerin başlatılması için dekanlığa 26 Nisan 1954 tarihli bir yazı yazar. Bu yazıda şunlar yazılıdır: “1953 senesinde *Anadolu Halk Şiirinde Tabiat* adlı bir tezle doktorasını verdi. Bu doktora yalnız pekiyi derece almakla kalmamış, çok orijinal bir çalışmanın mahsulü olarak nazarı dikkati celp etmiştir. Kendisi şimdi ‘Abdülhak Hamid’de Ölüm Teması’ adını verdiği doçentlik tezine başlamıştır. Gerek görgüsünü artırmak ve gerek mukayeseli bir şekilde bu mevzuyu işleyebilmek ve bilhassa mukayeseli edebiyat kürsülerini takip etmek üzere kendisinin iki yıl için Fransa’ya gönderilmesi hususunda gereken muamelenin yapılmasına delaletinizi rica ederim.”

27 Nisan 1954 tarihinde toplanan Edebiyat Fakültesi Profesörler Kurulunda Akün’ün “4489 sayılı kanun uyarınca görgü ve bilgisini art-

tırmak üzere” iki yıllığına Paris’e gitmesi yönünde izin çıkar. Tanpınar, Akün’ün Paris’te ne yapacağı konusunda bilgi vermek üzere Dekanlığa 20 Mayıs 1954 tarihinde bir yazı daha yazar. Bu yazıda: “Profesörler Kurulunun 27 Nisan 1954 tarihli toplantısında verilen karar uyarınca Fransa’da stajını Sorbonne Üniversitesi Mukayeseli Edebiyat Kürsüsünde Prof. Jean Marie-Carré ve Prof. Charles Dédéyan yanında yapacağını saygılarımla arz ederim” der.

Kurumlar arası yazışmalar başlar. 26 Temmuz 1954 tarihinde rektör vekili Prof. Dr. Sulhi Dönmezer imzalı yazıda “bilgi ve görgüsünü arttırmak üzere iki yıl süre ile Fransa’ya gönderilecek olan Yeni Türk Edebiyatı Kürsüsü asistanı Akün’ün kontenjana alınması uygun” görüldüğü ifadesi yer almaktadır. Ayrıca pasaport verilmesi için İstanbul Emniyet Müdürlüğü’ne de yazı yazılır.

Paris’te, hem yeni başladığı “Abdülhak Hamid’de Ölüm Teması” adlı doçentlik tezini mukayeseli bir şekilde hazırlayabilmek, hem de bilhassa Prof. Jean Marie-Carré ve Prof. Charles Dédéyan yanında çalışmak, onların verdikleri dersleri, konferansları, seminerleri takip etmek isteyen Akün’ün Dekanlık, Rektörlük ve Ankara çizgisinde yürüyen resmî yazışmaları, sonunda olumlu yönde tamamlanır.

Paris’e gideceği kesinleştiğinde Akün, arkadaşı Faruk Kadri Timurtaş’a bir mektup yazar ve kendisini belirttiği tarihte karşılaşmasını ister. Bir yandan da, iki senelik ihtiyaçlarının bulunduğu kocaman iki bavul hazırlar. Artık İstanbul’a veda etme zamanı gelmiştir. Önce evdekilerle daha sonra da, Fakülteadaki mesai arkadaşları ile vedalaşan Akün, hocası Tanpınar ile fakültenin çıkış kapısına kadar iner ve orada Tanpınar Akün’e: “Faruk, ben vapura kadar gelemeyeceğim, çünkü ayrılıklara dayanamam. Burada vedalaşalım” der. Çok duygulanan Akün hocasının elini öper, Tanpınar’ın da gözleri dolar. Akün’ün yüreği yakınlarından, dostlarından ve bulunduğu çevreden ayrılacağından dolayı biraz buruktur, ancak gideceği ve yapacağı işler sebebiyle de heyecanla çarpmaktadır. Bu arada yola çıkacağı tarihe kadar, daha önce Tanpınar tarafından kendisine verilen *XIX. Asır Türk Edebiyatı Tarihi*’nin onuncu formasına kadar eksik tarafları ve tashihleri tamamlamıştır. Ancak Akün, daha Edebiyat Tarihi kitabı ve bölümle ilgili yapılacak başka işler varken kendisine Paris imkânını kullanması yolunu açarak gitme izin veren Tanpınar’ın bu babalığını, yüceliğini hiç unutmaz ve hep minnetle yad eder.

22 Ekim 1954 tarihinde Ankara vapuru ile İstanbul’dan yola çıkar. Önce Marsilya’ya, 27 Ekim 1954 tarihinde de Marsilya’dan Paris’e ulaşır.⁷ Daha önce mektupla geleceğini bildirdiği çok sevdiği mesai arkadaşı

⁷ Akün, Fransa’ya gittiği tarihte Üsküdar’da Selâmsız Caddesi 288/ 5 numarada ikamet etmektedir.

Faruk Kadri Timurtaş, kendisini Paris'in güneyinde bulunan Gare de Lion'da karşılar. Sorbonne'un bulunduğu yerde önce Hôtel California adlı bir otele yerleşir. İki gün sonra da Timurtaş'ın kaldığı ve ressamların bulunduğu seçkin bir semt olan Montparnasse'daki Hôtel des Ecoles adlı otele geçer ve Türkiye'ye dönünceye kadar orada kalır. Timurtaş'la birlikte Paris'in önemli yerlerini gezmeye çıkarlar. Dupont denilen meşhur bir kahveye giderlerken Tarık Zafer Tunaya ile karşılaşır. Tunaya ile İktisat Fakültesine bağlı olan Gazetecilik Enstitüsü'nde bir ara "Edebiyat ve Estetik Meseleleri" adlı dersi verdiği sırada tanışmıştır. Biraz sohbetten sonra Timurtaş ile Akün'ü sinemaya davet eder. O zaman Paris'in sinemaları çok meşhurdur. Alphonse Daudet'nin *Değirmenimden Mektuplar* adlı romanından uyarlanan ve Fransızların ünlü aktörlerinden biri olan Fernand'in başrol oynadığı filme giderler. Akün filmi kan ter içerisinde seyreder. Çünkü filmin anlatım dili Fransızcadır. Filmdeki konuşmalardan birkaç kelime anlayabilmiştir. Bu durumdan çok sıkılır ve telâş duymaya başlar. Acaba "Hamburg dururken buraya gelmekle hata mı ettim" diye kendi kendisine sorar. Kulağını konuşma diline nasıl alıştırabileceği konusunda kafasında ciddi şüpheler uyanır. Hemen kalıcı tedbirler almanın yollarını düşünür. Ertesi günü yanında ihtiyacı kadar getirdiği paradan, ucuzundan bir radyo alır ve boş vakitlerinde dinlemeye ve kulak alışkanlığı kazanmaya başlar. Ayrıca aynı filmi ara vermeden art arda devamlı oynatan permanent denilen sinemalara ve Fransızların resmî tiyatrosu olan Comédie Française'e giderek Fransızcasının ilerlemesini sağlar. Sinema ve tiyatroya âdeta abone olur. Bilhassa adı geçen tiyatrodan oynanan oyunlar klâsik oyunlardır. Tiyatroya gitmeden önce oynanan oyunun kitabını alır, okur. Oyunu önce kitaptan okuduğu için seyrederken sözleri anlamada fazla zorluk çekmez. Yine bütün Paris'teki sinema, tiyatro, konser, konferans vs. gibi faaliyetleri haber veren "Une Semaine de Paris" adlı haftalık dergiyi takip eder. Yılmadan, ısrarla, dinleyerek, izleyerek ve okuyarak Fransızcası hızla gelişir. Her ortamda rahat kullanır hâle gelir. Bilhassa bu konuda tiyatrodan çok beslenir.

Paris'teki kültür hayatının içine her yönüyle giren Akün, müzelere de sık sık ziyaretler yapar. Louvre Müzesi'ne her pazar sabahleyin erkenden gider. Pazar günleri müze ücretsizdir. Bu eğitim ve kültür faaliyetlerini takip ederken para durumunu da ayarlamak zorundadır. Louvre'da bilhassa resim kısmına dikkatlerini yoğunlaştırır. Büyük ressamların en seçme eserlerini seyretmekten çok zevk alır. Burada resim kültürünü geliştirebilmek için resim sanatını anlatan, açıklayan kitaplar da alır, okur. Bu vesileyle müze ve galerilerde seyrettiği resimlerin dilini okumaya, üzerlerinde düşünmeye çalışır. Orada önlerinden kaç defa geçtiği, önlerinde dakikalarca durduğu birkaç bin mühim resmin önemli noktalarını ezberine alır. Bu resimlerin bazılarında Delacroix'nın "Massacre de Chio" tablosunda olduğu gibi Batılıların Türk imajını, Türk'e bakışını da göz-

lemeler. Resim kültürü bakımından hiçbir yerde elde edemeyeceği bilgileri de bu vesile ile edinme fırsatı bulur. Fransa'nın tarihî banliyölerini, seçme müzelerini, Versailles Sarayı'nı da defalarca gezer, ziyaret eder. Bu gördüklerinden, okuduklarından yararlanarak bizim edebiyatımız ve kültür hayatımızla ilgili mukayeseler kurma imkânı bulur.

Sorbonne'da, çevreyi tanıdıktan kısa bir süre sonra Litterature Comparé yani Mukayeseli Edebiyat Enstitüsünde Prof. Jean-Marie Carré ile mukayeseli edebiyat derslerine başlar. Carré'nin emekliliğinden sonra, onun yerine gelen Charles Dédéyan ve genç asistanlarla dersler sürer. Sorbonne'da ayrıca büyük hocaların derslerini kaçırmamaya çalışır. Bunlardan bilhassa son devir büyük Avrupa mütefekkirlerinden Raymond Aron'un çok orijinal görüşler ortaya koyduğu sosyoloji derslerini tıklım tıklım dolan Sorbonne'un en büyük dershanesi Descartes amfisinde dinlemekten çok zevk alır. Fransızcası da çok güzel olan Aron'dan çok istifade eder. Prof. Étienne Souriau'nun estetik derslerini hiç aksatmadan ve zevkle takip eder. Yine büyük bir zevk alarak Étienne Souriau'nun yönetiminde Société d'Esthétique'in gerçekleştirdiği çok hararetli ve hareketli geçen konferansları dinleme fırsatı bulur. Jankeleviç adlı profesörün verdiği sosyoloji konferanslarını ve derslerini de zaman zaman takip eder. Tonu yüksek, çok açık, anlaşılır bir Fransızcası olan Charles Dédéyan'ın heyecanla, zevkle anlattığı mukayeseli edebiyat derslerinin hiçbirini kaçırmaz Bunlardan çok yararlanır. Orada bulunduğu süre içerisinde ne Türk ve Osmanlı Tarihi üzerinde çalışan bir hocaya, ne de bu konularda verilen bir derse rastlar. Sorbonne'un birkaç yüz metre ilerisinde bulunan Collège de France'daki akşamüstü verilen ders ve konferansları da fırsat buldukça takip etmeye çalışır. Sorbonne ve Collège de France'da derslerin olmadığı günlerde sabah erkenden Bibliothèque Nationale'e gider. Bir süre sonra kütüphane memurlarının aşına olduğu birisi olur. Türk Edebiyatı ile ilgili yazmalar ve kaynaklar üzerinde araştırmalar yapar. Türkler hakkında yayımlanmış eski eserleri bir bir görmek ister. Bilhassa on yedinci asra ait el yazması Fransızca seyahatnameleri kısmen tespit eder. Burada önemli gördüğü Türkçe yazmaları elden geçirmenin yanında, Batı'da o sıralarda Fransız Millî Araştırmalar Enstitüsü'nde çalışan Jean Louis Bacque-Grammont ile tanışır. Dost olurlar. Bacque-Grammont orada tanınan ve nüfuzu da olan birisidir. Daha sonraki yıllarda Türkoloji kongrelerine de gelen Grammont, Akün'e, daha önce elde edemediği, Fransızcaya tercüme ettiği *Babürname*'yi ve Louis Basin'in *Türk Takvimi* adlı Fransızca eserini hediye eder. Ayrıca kütüphanede XIX. yüzyıl Fransız basınını tarayarak, batılılaşma tarihimizin şahıs, müessese, kültür ve politika planında akislerinin izini de sürmeye çalışır.

Avrupa ile Türkiye arasındaki kültür münasebetleri konusunda yazılmış kaynaklar üzerinde bibliyografik araştırmalar yapar. "XIX. Asrın

Sonuna Kadar Türkiye ile İlgili Avrupa Neşriyatı” ve “Türkiye Seyahatnameleri” adlı büyük bir bibliyografya çalışması hazırlığına girişir. Bunun için de Bibliothèque National’in içinde bulunan Alman, İngiliz kütüphaneleri ile Amerikan Kongre Kütüphanesinin kataloglarının yanı sıra, Fransız Kütüphanelerindeki gazete koleksiyonları, katalogları üzerinde günlerce, aylarca yemek arası dahi vermeden devamlı ve ısrarla çalışır, binlerce fiş çıkartır. Dolu dolu geçen Sorbonne’daki derslerden ve Bibliothèque National’deki çalışmalardan geri kalan zamanlarda kitapçıları ve Seine nehrinin kıyısında okunmuş kitap satanları vesahafları dolaşır. Türkiye’yle ve Batı kültürü ve edebiyatı ile ilgili nadide kitapları yine imkânları ölçüsünde satın alır.

Akün, daha Paris’e gitmeden önce Türkler ve İslâm kavimleriyle ilgili kitapları katalog yoluyla satan, ismen tanıdığı, birkaç defa da kitap ısmarladığı İstanbul’da Hukuk Fakültesi’nde okumuş H. Samouelyan adlı Ermeni kitapçıyı Paris’teyken ziyaret eder. Zaman zaman üç dört asır evvel basılmış ve bulunması zor nâdide kitaplar elde eden bu kitapçıya gittiği bir gün, gelen kitaplar arasında Tollot adlı seyyahın İstanbul’da yaşadıklarını günü gününe anlattığı ve gözlemlerine dayanarak *Patrona İhtilâli*’ni hikâye ettiği çok nadir bir eser de vardır. Eline aldığı anda heyecanlanır ve böyle bir kitabı bir daha göremeyeceğini ve elde edemeyeceğini düşünür. Düşeceği ekonomik sıkıntıyı göze alarak bütün parasını verip kitabı satın alır.

Bu arada 1 Şubat 1955 tarihinde gıyabında toplanan Fakülte Yönetim Kurulunun kararı ile Yeni Türk Edebiyatı Kürsüsünde gösterdiği başarı ve çalışkanlığı göz önünde bulundurularak asistanlığa asaleten atanması onaylanır.

Dekanlık 27 Mayıs 1955 tarih ve 2210 tarihli yazı ile Tanpınar’dan Akün hakkında rapor ister. Bu raporda da Tanpınar şunları yazar: “Kürsümüz asistanı bulunan ve Profesörler Kurulu kararınca Sorbonne’da Mukayeseli Edebiyat Tarihi Profesörü Jean Mari Carré ile yine aynı kürsüdeki Prof. Dédéyan’la çalışmakta bulunan Faruk Akün’ün, gerek buradaki çalışmalarından ve gerekse Paris’teki çalışmalarından çok memnunuz. Geçen Şubat’ta Paris’te bulunduğum sırada doçentlik tezi olan *Abdülhak Hâmid’de Ölüm Teması* üzerinde çok yeni ve mukayeseli edebiyat metodlarına uygun buluşlarını ve dikkatlerini gördüm. Yazdığı mektuplarında bu çalışmanın ciddi şekilde ilerlediğini anladım...”

1955 yazının başlangıcında Sorbonne’da dersler bitince Akün, Avrupa’nın çeşitli ülkelerini gezmek için bir plân yapar. Bu plânda Almanya, İsviçre, Avusturya ve İtalya gezisi vardır. Yapacağı tren yolculuğu için peşin para ile kombine bilet alır. Masrafı azaltmak için hep gece yolculuğunu tercih eder. Önce Almanya’ya gider. Frankfurt’ta kalır, çok be-

ğenir. Goethe'nin müze olan evini gezer, çok bilgilenir. Münih'i ve İkinci Dünya Savaşı'nda en çok bombalanan ve zarar gören Stuttgart şehirlerini görür. Stuttgart'da bir villada kalır. Evin hanımı ile konuşur. Savaş ve savaş sonrası hakkında bilgiler edinir. Harpte yaralanmış ve sakat kalmış bir Alman subayından da savaş sonrası Almanların ilk iş olarak opera, bir de hayvanat bahçesini yeniden açtıklarını öğrenir. Almanya'nın üniversite şehri Heidelberg'e geçer. Almanya'nın en gözde üniversiteleri ve fakülteleri Heidelberg'dedir. Burasının ayrıca tarihî hüviyeti de vardır. Schiller ve Goethe burada okumuşlardır.

Almanya'dan Avusturya'ya geçer. Türk izleri ve hatıralarını barındıran Viyana'da on gün kalır. Duygulanarak, Viyana bozgunundan kalmış ganimet ve hatıraların karşısında hüzünlenerak müzeleri gezer, Türk eserlerini hayranlıkla seyrederek. Tuna kıyısında dolaşır. Buradan İsviçre'ye gider. Kartal yuvası gibi Lugana gölüne bakan ve bir villayı andıran Otel Alfa'da kalır. Burada da hayal dünyasını işleten şahane bir manzara ile baş başa kalır.

İsviçre'den sonra yolculuk İtalya'yadır. Roma'nın tam göbeğinde bir pansiyonda kalır. Roma'nın bütün tarihî yerlerini dolaşır. Oradan müze şehir Floransa'ya geçer. Heykel ve mimarî eserlerle dolu olan şehri gezdikten sonra Napoli'ye yönelir. Dört gün de burada kalır. Oradan Venedik'e uzanır. Milano'nun içinden geçer. Venedik'i de çok beğenir, orada iken bambaşka bir âlemde gibidir. Sokak yok, kanallarda gondollarla yolculuk yapılmaktadır. Burada İtalyan yemekleriyle tanışır. Paris'deyken İtalya'yı çok merak ettiği için İtalyancaya da merak sarmış ve derdini, meramını anlatacak kadar İtalyanca da öğrenmiştir. Adres sormada ve yer bulmada gerçekten de öğrendiği kadarıyla ihtiyacını karşılamıştır. Burada da bir hafta kalır ve çok hoşuna gider. Buradan çok zengin bir deniz müzesi ve kumar merkezi olan Monaco'ya geçer, gezer, ama beğenmez. Seyahate çıktığı yolun tam aksi istikametinden Fransa'ya döner ve Marsilya'dan Paris'e girer. Akün, bu Avrupa gezisinden de çok yararlanır.

Kaldığı otelde Hans Majer Landrouth adlı bir Alman genciyle tanışır. Alman arkadaşından şöyle söz eder: "Almancam o zaman iyiydi. Fakat onunla Fransızca konuşurdum. Onu tercih ederdim. Ahbablığımız sırasında öğrendim. Onu Fransa'ya Alman Dışişleri göndermiş. Doktora yapıyordu. Doktora konusu da *Sırp yahut Makedon Halkının Millî Uyanışında Tiyatronun Önemi* idi. Almanlar Balkanlar üzerine adam yetiştiriyordu."

Akün, Fransızcasını geliştirmek için 1955 yılı yazında Alman arkadaşının tavassutu ile Fransa'nın güneyinde Alplere yakın bir kaplıca şehri olan Grenoble gider. Grenoble Üniversitesinin düzenlediği yaz kurs-

larına yazılır. Grenoble’de Palace Gustave Rivet’te bir Fransız ailenin yanına yerleşir. Burada kaldığı süre içerisinde üniversitede, başta edebiyat olmak üzere felsefe ve estetik derslerini takip eder. Yine üniversiteye misafir olarak gelen meşhur hocaların verdiği konferansları dinler. Bu ders ve konferanslara katılmak konusunda bir mecburiyet yoktur, ama Akün bunların hiçbirisini kaçırmaz. Üniversitenin hafta sonları düzenlediği çevre gezilerine katılır. Grenoble’de, aşırı sıcaklığı ve Alp dağlarının buzullarında insanı takır takır titreten soğuğu ile tabiat güzelliklerini hissederek yaşar.

Lamartine’e ilham merkezi olan ve edebiyatımızda da yankı bulan meşhur ‘Le Lac’ (Göl) adlı manzumesinde anlattığı Chambéry’de Bourget gölünü yerinde görür. Burada Fransız taşrasını, Savoie ve Alpler bölgesini yakından tanıma fırsatı bulur. O bölgenin ve o bölgeye turist olarak gelenlerin kültür farklılıklarını izler. Arkadaşlıklar kurar, davranışlarıyla ve yaşayışıyla çevresinde hayranlık uyandırır. Kaldığı pansiyonun sahibi hanım iyi yemekler yapmaktadır. Evin Hanımının mutfakta yemek yaptığı sıralarda Fransızcasını ilerletmek için sohbetler eder. Grenoble’de iken otobüsle Cannes’a gezmeye gider. Bu yaz kursu vasıtasıyla öğrendikleri, gördükleri ve yaşadıkları da kendisine azımsanamayacak tecrübeler kazandırır.

Paris’ten ayrılma zamanı yaklaştığı sırada Sorbonne’da daha önceki yıllarda verilen derslerin notlarından bulabildiklerini de temin eder. Daha sonra bu ders notlarından çok yararlanır. Doçentlik çalışmasını besleyecek mukayeseli edebiyat konuları üzerinde yoğunlaşan Akün, teziyle ilgili yanına götürdüğü malzemeye orada pek dokunamaz, ama çalışmasının plânını yapar, tamamlanmasını da zamana bırakır. Çünkü Paris gibi bir imkânı her yönüyle en iyi şekilde değerlendirmek ister.

Türkiye’ye Dönüş ve Doçentliğe Hazırlanması

Paris’te iki yılı çok verimli geçiren Akün, 31 Ekim 1956’da Fransa’dan ayrılır. Bu sefer de Adana adlı güzel bir gemiyle yolculuk yapar ve 6 Kasım 1956’da akşamüstü hava kararmaya başlarken İstanbul’a gelir. İlk yola çıktığı zaman yanına aldığı ve yiyeceklerle dolu olan iki bavul, dönüşte yine tıka basa doludur. Gümrük memurları bavulları açtırırlar, ancak bir sürprizle karşılaşılırlar. Bavulların içinde yazılmış bloknotlar ve binlerce fişten oluşan kâğıtlar vardır. Gümrük memurları, “Fransa’dan getirecek başka bir şey şey bulamadın mı?” der gibi hayretler içinde yüzüne bakakalırlar.

Kasım 1956’da yeniden Fakülte’deki görevine başlar. Doçentlik tezini tamamlamak için Abdülhak Hâmid’in eserleri üzerindeki çalışmalarını yoğunlaştırır. Tanpınar ve Kaplan’ın onun hakkında yazdıkları 30 Temmuz 1957 tarihli yıllık raporda yine övgü dolu şu ifadeler yer alır:

“Çalışmalarından, akademik kabiliyetlerinden ve ahlâkından çok memnun olduğumuz asistanımız Dr. Ömer Faruk Akün bu ders senesi zarfında bilhassa doçentlik tezinin son hazırlıkları ile meşgul olmuştur. Bunun dışında kürsümüzce neşri mutasavver olan “Türk Edebiyatının Umumî Bibliyografyası” için ilk hazırlıklar vazifesi kendisine verilmiş ve bu vazifede büyük bir başarı göstermiştir. Diğer taraftan talebenin seminer vazifeleri ile meşgul olmuş, bunların hazırlanmasında yardımlarda bulunmuştur. Bilhassa yakında, bu çalışmaların mahsulü olarak fakültemiz mecmuasında neşredilecek olan H. Taine’in *İngiliz Edebiyatı Tarihi* mukaddimesinin tashihi hemen hemen kendisi tarafından yapılmıştır. Ayrıca zümre kitaplığının tamamlanması için eksikleri tespit etmiş, eski ve yeni neşriyatı takip ederek mühim eserlerin kütüphanemize teminine çalışmıştır.

Tedris formasyonu ile ilgili olarak ders ve seminerlere iştirak etmiş, bundan başka İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Enstitüsünde bütün yıl boyunca ‘Edebiyat Meseleleri’ dersini vermiştir.”

Akün, 1957-58 ders yılında Tanpınar’ın derslerini takip eder ve 1. ve 2. sönestrde “XIX. Asır Türk Edebiyatı Üzerinde Çalışmalar”. 3. ve 4. sönestrde de “Bibliyografi ve Araştırma Usulleri” derslerini yine Tanpınar’ın nezaretinde büyük bir başarıyla verir. Söz konusu ders yılı içerisinde de doçentlik tezi ile uğraşmaya devam eder.

Tanpınar, daha sonraki raporlarında da Akün’ü, çok kabiliyetli bulunduğunu, Fransızca’yı okuyup yazacak derecede, Almancayı ise her türlü yayını takip edecek kadar bildiğini belirtir. Ayrıca onun bütün derslerini dikkatle takip ettiğinden, titiz ve dikkatli olduğundan, ilmî düşünme kabiliyetine sahip olmasının yanında, metot fikrinin de çok iyi geliştiğinden söz eder. Dahası “asistanlığa seçmemizin gayesi, araştırma ve inceleme kabiliyetini öteden beri beğendiğimiz içindir” der. Tanpınar, Akün ile ilgili düşüncelerine şöyle devam eder: “Onun araştırma kabiliyeti çok iyidir. Ahlâklıdır. Öğrenci ve öğretim üyeleriyle münasebeti akademik kariyerin icap ettirdiği dürüstlüktedir. Onun iyi bir üniversite hocası olacağına hakikaten kaniim.” Ayrıca Akün’ün ele aldığı konuları titizlikle sonuçlandırdığını ve bu yönünü de çok beğendiğini belirtmektedir. Akün hakkındaki Tanpınar’ın bu görüşlerini, raporda imzası bulunan hocası Kaplan da paylaşmaktadır.

1958-1959 öğretim yılında Akün, 1. ve 2. sönestrde “19. Asır Türk Edebiyatı Üzerinde Çalışma ve Müzakereler”, 3. ve 4. sönestrde de “Bibliyografya ve Araştırma Usulleri” derslerini vermektedir. Ders saatleri Pazartesi 14.00-16.00 arasındır.

İstanbul Belediye Başkanlığına hitaben Dekan vekili Prof. Dr. Mümtaz Turhan imzalı ve 22 Eylül 1959 tarihli bir yazıda, Akün’ün, hazırladığı doçentlik tezi için Abdülhak Hamid’in Aşiyân Müzesi’nde teşhir

edilmekte bulunan evrak ve müsveddelerini görmeye mecbur olduğu belirtilmekte ve çalışabilmesi için izin istenmektedir. Gerekli çalışma izni verilince Akün, Aşiyân Müzesi'nde o zamana kadar araştırmacıların hiç el sürmediği Hamid'in bir kısmı müsvedde olan evrakına ulaşır ve bunlar üzerinde çalışma fırsatı bulur. Ayrıca yine Abdülhak Hamid'in bazı müsvedde ve evrakı için Ankara Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nde de çalışır.

Tanpınar yine, Dekanlık tarafından 1959-60 yılı için istenen raporunda şunları yazmıştır: “1-2 ve 3-4 sömestrlere nezaretim altında “Kompozisyon” ve “Metin Tahlilleri” üzerinde seminerler yapmış, ayrıca talebe vazifelerinin ve tezlerin hazırlanmasında büyük bir yardımı olmuştur. Bütün bu çalışmalarda gayet iyi bir muvaffakiyet göstermiştir. Kürsünün idari işleri onun üzerindedir. Doçentlik tezi bitmiştir. Dil imtihanını vermiş olup doçentlik imtihanına girmek üzeredir. Yabancı dil bilgisi ve ilmi düşünme, araştırması çok iyidir. Asistanım Dr. Faruk Akün'den çok memnunum, iyi ve sağlam bir ilim adamı olduğuna kaniim.”

1959 yılında Prof. Dr. Mehmet Kaplan Atatürk Üniversitesi'ne Türkoloji'yi kurmak için gider. Bu arada Tanpınar da sekiz ay sürecek Rockefeller bursu imkânı bulur. Tanpınar da giderse kürsü boş kalacaktır. Kürsüde başka doçent de yoktur. Tanpınar'ın elde ettiği bursu kullanabilmesi ve Avrupa'ya gidebilmesi, Akün'ün bir an önce tezini tamamlamasına bağlıdır. Artık zaman sayılıdır. Tez 31 Mart akşamına kadar teslim edilmek durumundadır. O zamanın mevzuatına göre belirlenen tarihte teslim edilmezse, imtihan müracaatı bir sene sonraya kalmak zorundadır. Bu daralan süre içerisinde tezi tamamlayabilmek için konuyu daraltmak zorunda kalır. Daha önce “Abdülhak Hamid'de Ölüm Temi” olan tez konusu, *Abdülhak Hâmid'de Makber'den Önce Ölüm Temi* diye değiştirilerek sınırlandırılır. Hızla yeniden plân yapılır, eksikler tamamlanır ve tez yazdırılmaya verilir. Ancak korkulan olur, tezi daktilo ile yazan kişi baştan sona yanlışlıklar yapar. Düzeltme işlemi de çok uğraştırır. Doğru yanlış cetveli on beş sayfa tutar ve nihayet doçentlik tezi ucu ucuna yani 31 Mart 1959 tarihinde Dekanlığa teslim edilir. Önce yabancı dil imtihanı jürisi belirlenir. Jüride Prof. Tanpınar, Prof. Greimas, Prof. Cemal Arif Alagöz vardır. 8 Mayıs 1959 tarihinde yapılacak olan imtihanın dili Fransızcadır. İmtihanda Maurice Levaillant'ın *L'oeuvre de Victor Hugo* adlı kitabından bir parça ve Dr. Muharrem Ergin'in *Dede Korkut* adlı eserinden bir metin verilir. Fransızcadan Türkçeye, Türkçeden Fransızcaya çevirmesi istenir. Bu imtihanı da iyi derece ile geçer. Akün'e çok güvenen ve bilim imtihanında bulunamayacak olan Tanpınar artık gönül rahatlığıyla Paris'e gider.

Bilim imtihanının tarihi de 31 Ekim 1959'dur. Yeri de Ankara Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi'dir. Jürisinde Prof. Dr. Mehmet Kaplan,

Prof. Dr. Saadet Çağatay, Prof. Dr. Kenan Akyüz, Prof. Dr. Fahir İz ve Prof. Dr. Reşit Rahmeti Arat vardır. Jüri üyelerinden Prof. Fahir İz raporunda Akün'ün tezi ile ilgili şu görüşlere yer verir: “Yeni Türk Edebiyatı doçent adayı Faruk Akün'ün *Makber'den Önce Abdülhak Hamid'de Ölüm Temi* adlı tezinde gerek divan edebiyatında gerek Tanzimat edebiyatında “ölmüş sevgili” temi üzerinde durularak bu temin ilk defa Hamid'le ortaya çıktığı gösteriliyor. Bu tem önce, batıdan gelen tiyatro ve roman nevilerinde belirmiş sonra şiire geçmiştir. Bu da ancak divan şiirindeki mutlak kadın mefhumunun aşılması ile mümkün olmuştur. Bundan sonra Tanzimat'taki verem edebiyatı modası üzerinde duran aday orijinal kaynaklarla neşredilmemiş vesikalardan istifade ederek bunun Hâmid üzerindeki tesirini inceliyor ve kronoloji sırası ile örnekler veriyor.

İkinci merhale olan *Garam*'daki ölmüş sevgili meselesi, Aşiyân müzesindeki hiç incelenmemiş vesikalarla ele alınmıştır. Ölmüş sevgili teminin yanı sıra Hâmid'de ölüm üzerinde felsefî düşüncenin gelişmesi de takip edilerek, çevresinin bu husustaki tesirleri belirtilmiştir. Fatma Hanım'ın ölümünden çok evvel, hastalığı sırasında da onun hakkında bu mevzuda şiirler yazmağa başladığı gösterilerek, Fatma Hanım'ın ölümünden sonra neşredilen “Bunlar Odur”, “Hacle-i Muzlim” adlı manzumelerin, Hâmid Hindistan'a gitmeden evvel yazıldıkları ispat edilmiştir. Karısının ölümünden evvel, gerek Golos'ta gerek Hindistan'da Hâmid'in şiirlerindeki ölüm temi üzerinde Recaîzade Ekrem'in eserlerinin tesirleri gösterilmiştir.

Tez; mevzuunun ele alınışı, kuruluşu, malzemenin işlenişi ve neticeye bağlanması bakımlarından derli toplu, ölçülü ve ilmî metotlara uygundur...”

Hocası Mehmet Kaplan'ın raporunda ise şunlar söylenir: “... Bir şairde bir temin başlama ve gelişmesini araştıran tezde bu problemin işlenmesi için en uygun yol olan kronolojik metot takip edilmiştir. Bu maksatla her şeyden önce Faruk Akün Hâmid'in eserlerinin kronolojisini tespit etmiş, bunu yapmak için de sadece gazete ve dergileri taramakla iktifa etmeyerek şairin el yazmalarını da incelemiştir. Ön sözde de belirtildiği gibi tez sahibi, Hâmid'i en iyi besleyen başlıca iki kaynak üzerine dikkatleri teksif etmiştir. Ölmüş sevgili temi ve ölümle ilgili felsefî düşünceler. Hâmid'in bütün şiirlerinde müşahhas imajlarla mücerret düşünceler beraber yürür. Bunları birbirinden ayırmaya imkân yoktur. Denilebilir ki, Hâmid'in şiir kudretini birbirine zıt gibi görünen bu iki unsurun birleştirilmesi teşkil eder.

Dr. Faruk Akün'ün ortaya koyduğu ölüm teminin gelişmesinde bu nokta çok açık olarak görülüyor. Tezin ikinci kısmında ölmüş sevgili teminin Türk edebiyatındaki tarihini araştıran doçent namzedi, bu temin

eski edebiyatta bulunmadığını, Tanzimat'tan sonra Garp edebiyatı ile temas neticesi doğduğunu tespit ediyor. Tanzimat'tan sonra tercüme veya telif roman ve tiyatro eserlerinde yeni bir hayat görüşü ile beraber kadına da yeni bir gözle bakılıyor. Romantiklerin tesiri altında Recaîzade Ekrem, Türk edebiyatına ilk defa ölmüş sevgili temini şiire sokuyor. Verem edebiyatı ve ölüm temi başlıklı kısımda Akün, Hâmid'in eserlerinde mühim bir yer tutan ölmüş sevgili teminin, Tanzimat devrinde moda haline gelen verem edebiyatı ile münasebetini ortaya koyar.

Tezin son bölümünü, Fatma Hanımın hastalık devresi ve bu devrenin Hâmid'in şiirleri üzerindeki tesirinin incelenmesi teşkil ediyor. Fatma Hanımın hastalığı ile beraber bu devrede Hâmid'in şahsî hayatında daha başka buhranlar da vardır. Fatma Hanımın ölümüne ve Makber'e hemen tekaddüm eden bu devre şimdiye kadar dikkati çekmemiş ve üzerinde durulmamıştır. Akün, mektuplarına ve şiirlerine dayanarak Hâmid'in şahsiyet ve eserinin gelişmesinde çok mühim yeri olan bu devreyi meydana çıkarıyor. Şair ölüm duygusunu, en kuvvetli şekilde işte bu hastalık ve intizar devresinde yaşamıştır.

Dr. Faruk'un tezi, şimdiye kadar işlenmemiş bir konuyu ele alması ve bilhassa onu inceleyiş tarzı, sağlam esaslara dayanması, çeşitli metotları başarı ile kullanmak suretiyle oldukça karışık bir meseleyi açık ve seçik bir şekilde çözerek yeni neticeler elde etmesi bakımından kıymetli bir araştırma örneğidir..."

Mehmet Kaplan, Kenan Akyüz, Reşit Rahmeti Arat, Saadet Çağatay ve Fahir İz'in imzalarının bulunduğu tez jüri üyeleri netice olarak, "Akün'ün tezi, şimdiye kadar işlenmemiş bir konuyu ele alması ve bilhassa onu inceleyiş tarzı, sağlam esaslara dayanması, çeşitli metotları başarı ile kullanmak suretiyle oldukça karışık bir meseleyi çözerek yeni neticeler elde etmesi bakımından kıymetli bir araştırma örneğidir." görüşünde birleşerek, *Abdülhak Hâmid'de Makber'den Önce Ölüm Temi* adlı çalışmasını habilitasyon tezi olarak kabul etmişlerdir.

3 Kasım 1959 tarihinde yapılan doçentlik imtihanının kolokyum safhasını da tam bir başarı ile geçiren Akün, 6 Kasım 1959 tarihinde aynı jüri üyeleri karşısında deneme dersine girer. Deneme dersi raporunda da şu bilgilere yer verilir: "İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türko-loji asistanlarından Akün, 6 Kasım 1959 günü saat 10.00'da Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinde "Abdülhak Hâmid'in Bazı Eser Müsveddelerindeki Yeni Bilgiler" konulu deneme dersinde başarı göstermiş olduğundan, jürimiz kendisine üniversite doçentliği unvanının verilmesini oy birliği ile uygun görmüştür."

Doçentlik hakkını kazanan Akün'ün, Yeni Türk Edebiyatı Kürsüsüne tayin edilebilmesi için 24 Aralık 1959 tarihinde toplanan Profesörler

Kurulu bir komisyon oluşturur. Bu komisyonda Prof. Reşit Rahmeti Arat, Prof. Fahir İz, Prof. Ahmet Ateş, Prof. Burhanettin Batıman ve Prof. Takiyettin Mengüşoğlu vardır. Akün hakkındaki tanzim ettikleri raporu 29 Aralık 1959 tarihinde toplanan Profesörler Kurulunda okurlar.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde öğrencilik yıllarından itibaren kabiliyeti keşfedilen Akün, hocaları ve meslektaşları tarafından değerli bir araştırmacı ve bilim adamı olarak değerlendirilir. Kuruldaki profesörlerden Akün ile ilgili görüşleri istenir. Prof. Fahir İz söz alır ve Akün'ün bilhassa metodolojik bakımdan değerini belirtir. Fakültede eylemli doçent olarak çalışmasının bir kazanç olacağını söyler. Daha sonra Prof. Burhanettin Batıman da Akün'ün çalışkanlığını ve iyi ahlakını över. Başka söz alan olmayınca oylamaya gidilir. Oylama sonucunda yirmi altı kişilik mevcudun ittifakla verdiği kararla eylemsiz doçent olan Akün, Yeni Türk Edebiyatı Kürsüsünde açık bulunan doçentliğe oybirliği ile eylemli Doçent olarak getirilir.

Doçentlik Yılları

Bu arada yeni öğretim yılının başında dekanlık tarafından ders programı istenir. Akün, hocaları Tanpınar ve Kaplan'ın boşluğunu hissettirmemek için daha önce verilen dersleri olduğu gibi muhafaza eder ve karşılıklarına kendi adını yazar. Ders programında Yeni Türk Edebiyatı derslerinin tamamının karşısında Akün'ün adını gören Dekan Prof. Dr. Takiyettin Mengüşoğlu, Akün'ü çağırır ve bu kadar yükün altına girmemesini söyler. Ancak kendisine güvenen ve hazırlığı olan Akün, Yeni Türk Edebiyatı derslerinin ağır yükü altından tek başına kalkar. Tanpınar ve Kaplan'ın giderken bıraktığı yirmi civarındaki mezuniyet tezleri ile yakından ilgilenir ve tamamlanmasını sağlar.

Dekanlık, Yeni Türk Edebiyatı Kürsüsü başkanlığına vekâleten bakan Prof. Dr. Reşit Rahmeti Arat'tan, Akün'ün doçent olarak kürsüdeki işe başlama tarihini bir yazıyla ister. O da, Dekanlığa hitaben yazdığı yazıda Akün'ün Kürsüdeki görevine doçent olarak 21 Nisan 1960'ta başladığını bildirir.

Hocası Tanpınar, gittiği Avrupa'dan, Kaplan da bir süre sonra Erzurum'dan vazifelerine dönerler.

Akün, 1-25 Eylül 1961 tarihleri arasında izinli olarak Anadolu'ya araştırmalar yapmak üzere gider. Edebiyat Tarihinin Servet-i Fünûn'dan sonraki dönemini kapsayacak ikinci cildini hazırlama gayreti içerisinde olan hocası Prof. Ahmet Hamdi Tanpınar 24 Ocak 1962 tarihinde vefat eder. Yeni Türk Edebiyatı Kürsüsü başkanlığına Prof. Dr. Mehmet Kaplan getirilir.

Akün'e gönderilen 2 Aralık 1963 tarih ve Dekan Prof. Dr. Halil Vehbi Eralp imzalı yazıda "Türkiyat Enstitüsünün yeni yönetmeliğinin 16. maddesi uyarınca, Fakültemiz Profesörler kurulunun 19 Kasım 1963 tarihli toplantısında Enstitü Müdür Yardımcılığına" seçildiği bildirilir. Türkiyat Enstitüsü bu tarihten itibaren Tarih bölümünden Türk Dili ve Edebiyatı bölümünün yönetimine geçer. İlk toplantıda Enstitü Mecmuasının yayın işi Akün'e devredilir. İmlâdaki birliği sağlamak için mecmuanın bütün tashihlerini üzerine alır. Akün için yeniden zevkli ve yorucu bir devre başlar.

Akün, 4936 sayılı kanunun 115 sayılı kanunla tadil edilen 62. maddesi uyarınca bilimsel incelemelerde bulunmak üzere, 1 Şubat-25 Temmuz 1965 tarihleri arasında Avrupa'da Almanya, Münih-Hamburg, Fransa, Paris, İngiltere, Londra, Avusturya, Viyana gibi ülke ve şehirlerle gitmek ister. Profesörler Kurulunun 29 Aralık 1964 tarihli toplantısında uygun görülür. İşlemler başlar. Ancak o sırada Akün'ün sol bacağıнын yan bilek kemiği kırılır. Tedavisi uzun zaman süreceğinden, yurt dışı gezisi kendi isteği ile iptal edilir. 1967 yılında gelen yurt dışı sırasını, neşre hazırladığı bazı araştırmaları tamamlamak için kullanmak istemeyen Akün, bu sırasını Avrupa'ya gitmek isteyen hocası Prof. Dr. Ahmet Caferoğlu'na devreder.

5 Kasım 1968 tarihli dekanlığa verdiği dilekçede Münih, Almanya, Viyana, İtalya-Venedik, Paris, Londra gibi Avrupa ülke ve şehirlerindeki kütüphanelerde araştırmalarda bulunmak üzere 2. madde uyarınca 1 Şubat-25 Temmuz 1969 kontenjanından yurt dışına gitmek istediğini belirtir. Bu isteği 24 Aralık 1968 tarihli Profesörler Kurulunda kabul edilir. İşlemler başlar⁸ ve tamamlanır. Bu arada hazırlıklarını yapar ve yola çıkar. Bu Avrupa'ya ikinci gidişidir. 5 Şubat 1969 tarihinde Almanya'nın Münih şehrine varır. Şarkiyat Enstitüsü'nde çalışmalara başlar. Zamanı iyi kullanabilmek için sabah başladığı çalışmalara geç saatlere kadar devam eder. Hatta kütüphane görevlileri ara vermeden çalışmasına ve yemeğe çıkmamasına şaşarlar. Söz konusu kütüphanede Türkiye'de bulunması mümkün olmayan eserleri görür. Babinger'den intikal eden dört, beş bin civarındaki Batı müsteşriklerinin, Türkologlarının değişik yerlerde yayımlanmış makalelerinin, araştırmalarının bulunduğu çok zengin ayrı basım koleksiyonlarını elden geçirme ve fişleme fırsatını bulur. Bazı Almanca seyahatnameleri imkânı ölçüsünde ya satın alır, ya da o zamanın teknik imkânlarıyla fotokopi yapar. Enstitüde çalışırken Osmanlı Tarihi üzerinde çok derinleşmiş ve bu konuda eserleri olan Babinger'in yetiştirdiği asistanı ve onun yerine görevlendirilen Prof. Joachim Kissling ile ta-

⁸ Yurt dışına gitmek için doldurduğu beyannamede ev adresi "3. Levent Beyaz Karanfil Sokak, Nu: 5"tir.

nışır. Burada okutman olarak çalışan Hüseyin Nihal Atsız'ın eşi Bedriye Atsız'dan çok yardım ve destek görür.⁹ Çok yararlı geçen bu araştırma seyahati 31 Temmuz 1969 tarihinde yurda dönüp görevine başlamasıyla sona erer.

Profesörlüğe Yükseltilmesi

Doçentlikten sonra ilmî araştırmalara ve yayınlara hız veren Akün, profesörlüğe müracaat için 1971 senesini bekler. Niçin bu kadar uzun süre beklediği konusunda şunları söylemektedir: “Ben profesör olacak seviyeye geldim mi? Daha evvelki profesörlerin, hocaların, geniş manada çapına erişebildim mi? diye kendimi sorguya çektim. Acele etmeyeyim, biraz daha olgunlaşmayı bekleyeyim dedim. Yani bu birilerinden çekindiğim için değil. Yazıysa yazı, makaleyse makale, araştırma ve inceleme yazısıysa hepsi vardı. Daha 1960'dan itibaren *İslâm Ansiklopedisi*'nde “Namık Kemâl” maddesiyle besmeleyi çekmiştim. Daha sonra art arda maddelerim, makalelerim çıktı. Ama ben hep kendimi eskilerle kıyas ettim ve daha o kıvamda olmadığımı gördüm. Ondan sonra da ilerleyen zaman içinde 1970'li yılı bulduk. 1971'de profesörlük takdim tezimi hazırladım.”

Akün, hazırlamış olduğu *Namık Kemal'in Mektupları* adlı teziyle profesörlük için gerekli olan müracaatı yapar. 1 Mart 1971 tarihinde toplanan Profesörler Kurulu Akün'ün Profesörlüğe yükseltilebilmesi için bir komisyon oluşturur. Bu komisyon üyeleri arasında Prof. Dr. Mehmet Kaplan, Prof. Dr. Ahmet Caferoğlu, Prof. Dr. Ali Nihat Tarlan, Prof. Dr. Faruk Kadri Timurtaş ve Prof. Dr. Şehabettin Tekindağ vardır. O zamanın mevzuatı gereği profesörlük için ikinci bir yabancı dil istenmektedir. Akün, bu defa Türkiyat Enstitüsü'nde İngilizceden imtihana girer ve başarılı olur.

Profesörler Kurulu 30 Mart 1971 tarihinde toplanır ve Akün için oylama yapılır. Üyelerin çoğunun müspet oyunu alan Akün, Fakülte Kurulu kararıyla profesörlüğe yükseltilir. Akün için rapor hazırlayan komisyon üyeleri profesörlük tezi olan *Namık Kemal'in Mektupları* ve Akün hakkındaki kanaatlerini şöyle ifade ederler: “Doç. Dr. Ömer Faruk Akün'ün profesörlük çalışması olarak meydana getirdiği *Namık Kemal'in Mektupları* adlı esere gelince, aday bu geniş araştırmasında Tanzimat'tan sonraki Türk Edebiyat ve fikir tarihinin mühim bir kaynak ve metin meselesini ele almaktadır. Namık Kemal'in mektupları, büyük bir kısmı ile tarihsiz oluşu, farklı neşirleri bulunuşu ve neşirleri esnasında sansür ve neşirleri tarafından üzerlerinde birçok değişiklikler yapılması bakımından

⁹ Akün, Münih'e gidişinde Dekanlığa kaldığı yerin adresini bildirmek mecburiyetinde olduğu için, geçici olarak Bedriye Atsız'ın “Klopstock Strasse 8/ VI, Mündren 23, W. Deutschland” adresini bildirmiştir.

halli gereken çeşitli problemlerle yüklüdür. Her şeyden evvel bugüne kadar yapılmış neşirler taşıdıkları geniş ölçüde filolojik yanlış ve kusurlar sebebiyle çok sıkı bir metin tenkidinden geçirilmeyi icap ettirmektedir. Mektupların doğru metinleri ortaya konulmadıkça, bunlardan tam bir güvenle istifade etmek mümkün değildir. Ortada mevcut neşirlerdeki yanlışlar, metinleri bu hali ile kullanacak olanları yanıltıcı, yanlış neticelere götürücü mahiyettedir.

Doç. Dr. Akün, son ve en toplu neşri esas alıp Namık Kemal'in mektuplarını titiz bir filolojik tetkike tabi tutarak, neşirlerinde yapılmış hataları düzeltmiş, mektupların doğru metinlerini tesis etmiştir. Onun bu çalışması iledir ki, Namık Kemal'in mektuplarından doğru bir şekilde istifade etmek mümkün olacaktır.

Doç. Dr. Akün, devrin çeşitli cephelerine nüfuz etmiş derin bir erudition isteyen, geniş bir vesika bilgisine muhtaç sayısız teferruata dikkati icab ettiren gerçek tarihlerin tayini meselesini eserinde ehemmiyetle ele alarak halle muvaffak olmuş, böylece şimdiye kadar süregelen hatalara ve bunlara dayanan yanlış hükümlere son vermiş, tarihlerini vuzuha kavuşturduğu mektupları kronolojik sıradaki hakiki yerlerine yerleştirmiştir.

Doç. Dr. Akün'ün eseri öte yandan, Namık Kemal'in mektuplarının muhteviyatlarının yanlış anlaşılan veya müphem kalan taraflarını da, başta devrin gazete ve mecmuaları olmak üzere, çeşitli kaynaklara başvurmak suretiyle titiz bir incelemeden geçirerek aydınlatmış, bunların izah ve tefsirinde düşülmüş olan pek çok hatayı düzeltmiştir.

Doç. Dr. Akün'ün bu eseri, yalnız edebiyat tetkikçileri için değil, Namık Kemal'in mektuplarından kaynak olarak istifade edecek fikir ve siyaset, tarih sahası tetkikçilerine de kendilerini çeşitli yanlışlıklara düşmekten kurtaran bir rehber hizmetini görecektir.

Doç. Dr. Faruk Akün, hoca olarak vazifesine son derece bağlı, öğrencilerinin çalışmalarına yardım eden bir öğretim üyesidir. Onun tarafından idare edilen ve Türkiyat Enstitüsü'nde muhafaza edilen mezuniyet tezleri, öğrencilerine yaptığı yardım ve onlara verdiği ilmî zihniyet hakkında bir delil olabilir.

Komisyonumuz, talebeliğinden beri hayatını ilmî çalışmalara vakfeden, kendi sahasında gerçekten değerli eserler ortaya koyan ve uzun doçentlik yıllarında olgun bir şahsiyet haline gelen Doç. Dr. Faruk Akün'e profesör unvanının verilmesinin ve yeni Türk Edebiyatı Kürsüsünde münhal bulunan profesörlük kadrosuna tayin edilmesinin uygun olacağı kanaatinde'dir.

Profesörler Kurulunda Akün için mesai arkadaşları, hocaları şu düşüncelerini dile getirirler: Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü öğretim üyesi Prof. Dr. İsmail Tunalı, Akün'ün liseden sınıf ve yakın arkadaşıdır. Profesörler Kurulunda Akün'ün Türkoloji sahasını daha lisedeyken seçtiğini, kitap biriktirme merakı ile fişle çalışma metodunu o zaman belirlediğini belirtir. Ayrıca kişiliği ve entellektüel yönü ile ilgili uzun ve övücü bir konuşma yapar.

Mesai arkadaşı Prof. Dr. Muharrem Ergin de, Akün'ün kendisini ilme verdiği, Türkolojinin bütün konularına merakının bulunduğunu belirtir ve onun tam bir âlim olduğunu söyler. Tarih Profesörü Fikret Işıltan, Akün'ün hassas bir ilim adamı ve araştırmacı olduğunu, her bakımdan profesörlüğe lâyık olduğunu ifade eder.

Arkeolog Prof. Dr. Afif Erzen, Akün'ün çok titiz bir araştırmacı, derin tahlilci ve objektif bir ilim adamı olduğuna emin olduğunu, Şarkiyatçı Prof. Dr. Nihat Çetin, Akün'ün nefisini ilme vakfettiğini, Felsefeci Prof. Dr. Nihat Keklik ise, onun eserlerinin çok değerli olduğunu söylerler. Hocası Prof. Dr. Ahmet Caferoğlu da, Akün'ün yabancı dil bilgisini hatırlatır, onu çeşitli yönleriyle över.

Neticede Akün, 17 Mayıs 1971 tarihinden itibaren Yeni Türk Edebiyatı Kürsüsünde boş bulunan kadroya profesör olarak atanır.

Akademik hayatında yoğun tempolu ve başarılı günler geçiren Akün'ün, bu arada özel hayatında da mutlu bir sayfa açılır. 1974 yılının Temmuz ayında İstanbul Teknik Üniversitesi'nde kütüphane memuresi olarak görev yapan Nebile Özbaşaran Hanımla, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi eski dekanı Prof. Dr. Aysel Çelikel'in ve Akün'ün yengesi Nimet Hanımın aracılığı ile tanışır, birbirlerini beğenirler. 1975'in Temmuzunda aile arasında nişan yaparlar. 9 Ekim 1975 tarihinde de Nebile Hanımla evlenir. Akün, bu evlilik sayesinde ilim hayatında elde ettiği saadeti, Nebile Hanım gibi iyi ve anlayışlı bir eş vasıtasıyla daha da güçlendirir.

Edebiyat Fakültesi Dekanlığı tarafından 1977-1978 öğretim yılında Çapa Yüksek Öğretmen Okulu'nda haftada iki saat ders vermek üzere görevlendirilir. 1 Temmuz-1 Ağustos 1977 tarihleri arasında Ankara, Konya ve İzmir kütüphanelerinde araştırmalar yapar.

Prof. Dr. Ömer Faruk Akün eşi Nebile Hanım ile evinde.

18-22 Eylül 1978’de Saraybosna’da yapılacak olan Osmanistik Araştırmaları Kongresine katılmak üzere (o zamanki) Yugoslavya’ya gider. 15 Temmuz 1980’de bir aylık yurt içi araştırma gezisine çıkar.

Yine yurt dışına gitme sırası geldiği için 1750 sayılı yasanın 40. maddesi uyarınca 27 Ocak 1981 tarihinde Marsilya, Paris, daha sonra Londra ve bunu takiben Münih’te kütüphanelerde araştırma ve incelemelerde bulunmak üzere müracaat eder (AKM. Komisyon, 2002: 292). Müracaatı kabul edilen Akün, artık yabancısı olmadığı Paris’e 20 Mayıs 1981’de üçüncü defa uçakla gider ve daha önce tanıdığı, bildiği bir otelde kalır. Otel kısa bir süre sonra tamirat dolayısı ile kapanır. Türkiye’den gelirken üniversitenin verdiği para ile Paris’te ancak on beş gün kalınabilecektir. Yapacağı araştırmalar için kendisine verilen izin süresini iyi kullanmak zorundadır. Bunun için de ölçülü harcama yapmak durumundadır. Bu arada iktisat doktorası yapan bir Türk öğrenci ile tanışır. Bu öğrenci, Akün’e, Paris’in merkezine on dakika mesafede Porte d’Orléans Cité Universitaire denilen yerde yatak odası, mutfak ve banyosu bulunan ucuz bir stüdyo bulur ve Türkiye’ye dönünceye kadar burada kalır.

Paris’te yine Bibliothèque Nationale’de gazete koleksiyonlarını taramaya başlar. İlk gidişinde “Les Periodiques” bölümünde çalışan Akün, son gidişinde burada bir farklılıkla karşılaşır. Daha önce üzerinde çalıştığı gazete koleksiyonlarının yüzde doksanının mikrofilme aktarıldığını görür. Ayrıca gazete koleksiyonu Bibliothèque Nationale’in Versailles’daki devamı olan bir binaya taşınmıştır. Burada gelişen ve değişen teknolojiyi fark eder. Daha önce başladığı Türkiye ile ilgili bibliyografya çalışmasını

sürdürür. Notlar alır. Ancak başladığı çalışmalarını tamamlayabilmek için zamana ihtiyaç vardır. 5 Ağustos 1981’de Üniversiteye bir mektup yazar. Ağustos sonundan Eylül ortalarına kadar üç haftalık bir zaman daha ister. Bu istediği izin de kendisine verilir.

Burada kaldığı süre içerisinde daha önceki yıllardaki gibi kitapçılardan, sahafları gezer. Önceki gidişlerinde uğradığı ve çok kıymetli kitaplar satın aldığı H. Samouelyan ve dükkânının vitrininde gördükleri bu sefer kendisini şaşırtır. Çünkü dükkân Türk düşmanlığını körükleyen kitaplarla doludur. Âdeta Asala’nın merkezi gibidir. Bilindiği gibi o yıllarda Asala terörü ülkemizi ve insanlarımızı da rahatsız etmektedir. Bu manzarayı gören Akün ciddi ciddi gelecekte endişelenir. Verimli bir çalışma dönemini daha ardında bırakarak Paris’ten 18 Eylül 1981 tarihinde yine uçakla yurda döner ve vazifeye başlar.

28-31 Mayıs 1981’den itibaren Ankara’da Türk Dili Yüksek Danışma Kurulu toplantılarına katılmaya başlar. 23-27 Ekim 1982 tarihleri arasında Ankara’da yapılacak olan I. Millî Kültür Şurasına katılmak için Ankara’ya davet edilir. Bu toplantıda “Türk Dili ve Edebiyatı” komisyonuna seçilir. 26 Aralık 1983’te Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Kurumu Bilim Kurulu üyeliğine seçilir. Buradaki görevi 2000 yılına kadar devam eder.

Dekanlığın 2 Ocak 1984 tarihli yazısıyla yaş haddinden emekli olan hocası Prof. Dr. Mehmet Kaplan’ın yerine Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı Başkanlığı görevine getirilir. 1989 yılında Atatürk Dil ve Tarih Yüksek Kurumuna bağlı olarak kurulan Evliya Çelebi Komisyonuna üye seçilir (AKM. Komisyon, 2002: 292). Dekanlık izniyle 11 Nisan 1989 tarihinden itibaren Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisinin çalışmalarına katılmaya başlar. Millî Eğitim Bakanlığının 19-21 Mart 1990 tarihleri arasında Ankara’da düzenlediği “Ortaöğretimde Reorientasyon ve Reform” adlı toplantıya İstanbul Üniversitesi temsilcisi olarak katılır.

Prof. Dr. Muharrem Ergin’den boşalan Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm başkanlığına 2 Ağustos 1990 tarihinde atanır. 5 Nisan 1993 tarihinde yaş haddinden emekli oluncaya kadar hem Anabilim Dalı Başkanlığını hem de Bölüm Başkanlığını yürütür.

8 Nisan 1993 tarihinde Dekanlık tarafından kendisine, Fakülteye uzun yıllar verdiği hizmetlerden dolayı teşekkür plaketi verilir. Kendisini hiçbir zaman emekli saymayan Akün, kendi ifadesiyle “bürokratik engellerden sıyrılmanın verdiği rahatlıkla, tamamlanmayı bekleyen çalışmalarına yönelir.” Bu çalışmalar arasında “yılların beklentisi olan “Büyük Türk Edebiyatı Tarihi” vardır.

Prof. Dr. Ömer Faruk AKÜN, 28 Kasım 1997 tarihinde Kiril Metodi Üniversitesi konferans salonunda Yahya Kemâl Beyatlı ile ilgili konferans verirken Üsküp/Makedonya

1997 yılının Şubat ve Mart ayları arasında Hac farîzasını yerine getirir. Türk Kültürüne Hizmet Vakfı yöneticileri tarafından, Vakfın kuruluşunun 20. yıldönümü olan 2005 yılında, kendisine, Türk Edebiyatı ve Türk Kültürüne yaptığı hizmet ve katkılardan dolayı “Türk Kültürü Şükran ödülü” (TKHV, 2005: 33) verilir.

O, yılmak bilmeyen çalışma azmiyle yeni çalışmalara, yine yeniliklere kapı aralamaya devam etmektedir. Nebile Hanımla evli olan Akün’ün İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nde araştırma görevlisi ve doktora öğrencisi olan Neslihan isminde bir kızı vardır.

Prof. Dr. Ömer Faruk Akün, daha ilkokul çağlarından itibaren başladığı sistemli okuma ve araştırma faaliyeti sayesinde Türk tarihinin, Türk edebiyatının ve Türk kültürünün sözlü ve yazılı kaynaklarının bilinen zamanlarından günümüze kadar olan bütün devreleri üzerine çok geniş ve zengin bir bilgi birikimine sahip olmuştur. Kendisini bilgi birikimi bakımından dar bir sahaya hapsedmeden Türkolojinin değişik alanlarında sürdürdüğü çalışmalarında hep orijinal olana erişmeyi hedef bilmiştir. O, bir kültür ve edebiyat tarihçisinin mutlaka çok kuvvetli bir tarih bilgisi ve kültürü olması gerektiğini her zaman dile getirmiştir. Geniş ve farklı konu ve problemlere açılmaktan yorgunluk değil, bir vazifeyi yerine getirmenin şevkini duymuştur. Akün, ayrıca edebiyatımızın ve kültürümüzün izlerini kendi kaynaklarımızın yanı sıra, Fransızca, Almanca, İngilizce, Farsça ve Rusça kaynaklardan da takip etmiştir.

Prof. Dr. Ömer Faruk Akün emeklilik sonrası yemekte, öğrencileri, meslektaşları ve yakınlarıyla birlikte. Ayaktakiler, soldan sağa: Musa Aksoy, Erol Ülgen, Aygün Ülgen, Emel Aşa, Kemâl Yavuz, Nuri Sağlam. Oturanlar, soldan sağa: Kübra Yetiş, Neslihan Akün, Nurten Yetiş, Nebile Akün, Ömer Faruk Akün, Kâzım Yetiş, Şeyma Güngör, Necat Birinci.

Onun ilim hayatının ve çalışmalarının pusulası, üniversitede öğrencisi olamadığı, ancak başından beri eser ve yazılarını okuduğu ve “hocam” dediği Fuad Köprülü olmuştur. Hocalık mesleğine başladığı 1949 yılından itibaren pek çoğu yayımlanmış olan ilmi çalışmalara imza atan Akün, edebiyat araştırmalarını (TBEA, 2001: 65) *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, *Türkiyat Mecmuası*, *İslâm Ansiklopedisi*, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, *Şadırvan*, *İstanbul*, *Kubbealtı Akademi Mecmuası* ve sempozyum kitaplarında makale olarak yayımlama imkânı bulmuştur. Ayrıca Türk Edebiyatı ve Kültür hayatımızın önemli konuları üzerine *Türk Edebiyatı*, *Millî Gençlik*, *Boğaziçi* ve *Dergâh* dergilerinde mülâkatları yayımlanmıştır.

Yazılarını yayımlayacağı yer hususunda çok titiz bir tutuma sahip olan Akün, yayın politikasını belirlerken her önüne gelen yayın organına yazı verip vermeme konusunda dikkatli davranmıştır. Fikrî yazılarının yayımlanacağı dergiler konusundaki tercihini, Behçet Kemal Çağlar’ın yayımladığı *Şadırvan* ile hocası Mehmet Kaplan’ın yönetiminde yayımlanan *İstanbul* dergileri ve kısmen de *Kubbealtı Akademi Mecmuası*’ndan yana kullanmıştır.

İlmi yazılarını bilhassa 1960 yılından itibaren önce *İslâm Ansiklopedisi*, daha sonra da *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*’nde yayımlamış ve yayımlamaya devam etmektedir. Bu tercihinin sebebini de şöyle açık-

lamaktadır: “Ciddî bir ilim ve ihtisas eserinin baskısının birkaç binde kalmasına mukabil, ansiklopedide ise yüz bin civarında tirajı ile hemen hemen her eve girme, çok daha geniş bir yayılım sahası bulma ve o nispette bir okuyucu kitlesine ulaşma şansına sahiptir. Bu yüzden bir iki kitapla kalmak yerine, aynı zamanda çeşitli konularda kalem oynatmak imkânı vermesi bakımından da, tercihim bu ilim ağırlıklı iki ansiklopediden yana kullanmayı yaygın politikam olarak benimsedim.”

Türkolojinin kaynaklarına vâkıf birisi olarak çok kuvvetli bir hafızaya ve terkip gücüne sahip olan Akün, ilim çevresinde yazdığı yazılarında neyi, nerede, nasıl ve ne ölçüde söylemek gerektiğini çok iyi bilen birisi olarak kabul edilmektedir (AKM. Komisyon, 2002: 292).

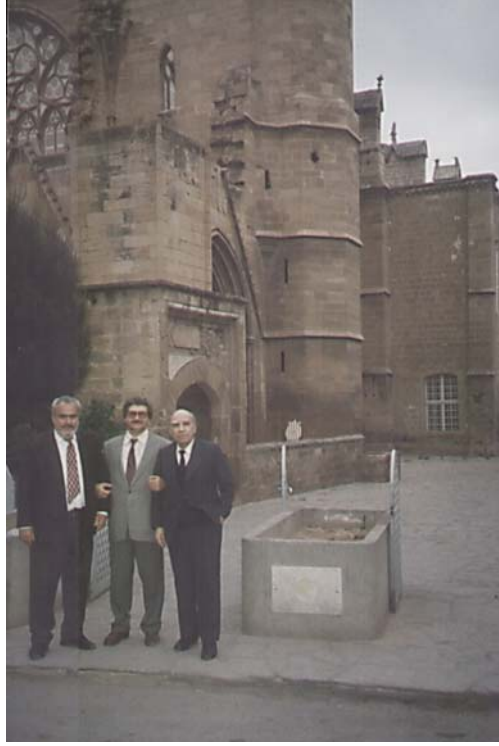
Prof. Dr. Ömer Faruk Akün’ün, bugüne kadar yayımlanmış makalelerinin hemen hepsi uzun ve titiz araştırmalara, yoğun bilgi birikimine ve mukayeseli çalışmalara dayanmaktadır. Ona göre bir ansiklopedi maddesi, bir araştırma sahasında varılmış en son neticeleri bünyesinde barındırmalıdır. Uzun yıllar içinde çok çalışmanın ve araştırmanın sonucu olarak verilen emek ve ortaya çıkan birikimin verimleri için şunları söylemektedir. “Her birinin ortaya çıkması yıllar ve büyük emekler alan bu faaliyet dolayısı ile kitap sayısı az, hattâ bazılarınca kitapsız (!) bir kalem sahibi gibi görünmekten de çekinmedim. Her iki ansiklopediye yazdıklarımın hepsinin ardında yılların birikimi, hatta ortaokul yıllarımdan beri tuttuğum notlar, çıkardığım fişler vardır. Her birinde müstakil monografi çapında bir orijinal emek yer almaktadır. Hatta bunların iki, üç sayfalık olanlarında bile bir kitaplık çalışma vardır. Bunların her biri, o konuda varılmış en son bilgiyi verebilmek, yeni şeyler katabilmek bakımından en az iki senemi almıştır. Türk ilim hayatı bakımından yerine getirdikleri fonksiyon ve ilerde de oynayacakları rol itibarıyla iştirak etmeyi kendim için görev kabul ettiğim bu iki organda (ansiklopedilerde), geniş bir ihtiyaca cevap vermek gayesini güden, ele aldıkları konuları derinden kavrayan, bilinenleri tekrarlamak veya aktarmak yerine, daima orijinal ve en yeni bilgiler ortaya koymayı hedef tutmuş ve çoğu müstakil bir kitap kapasitesinde olan bu yazılarımı, ayrı ayrı birer eser hükmünde saydığımı ifade etmeliyim. Onun için ben ansiklopedi maddelerine kitap yazarcasına değer verdim ve göz nuru döktüm.”

Akün’ün bu ansiklopedi maddelerine “Namık Kemal”, “Şinasi” ve “Şemseddin Sami”yi örnek olarak gösterebiliriz (AKM. Komisyon, 2002: 292). Orijinal ve bilinen konular üzerine yaptığı çalışmalarında Akün’ün daima yeniliklere ve yeni bilgilere, metodik denemelere yer verdiği görülmektedir. Ancak kendisinin hazır olarak kabul etmediği, yeterince kaynak ve bilgi birikimine sahip olmadığı konuları yazmayan Akün, bu konudaki düşüncelerini de şöyle ifade eder: “Önceden bir hazırlığım varsa iyi yazabileceğimi biliyorsam, o maddenin sağlam çıkacağına emniye-

tim varsa, o maddeyi yazmak üzere üzerime alırım. Ama aldığım da aynen bir kitap yazar gibi bütün inceliğiyle, bütün teferruatıyla yazarım. Yalnız bunda benim bir talihsizliğim yahut da bir usul bakımından durumum var. Gerek Millî Eğitimin gerekse Diyanet Vakfı'nın Ansiklopedisi'nde bir ölçü meselesi ortaya çıkıyor. Yazıyı fazla hacimli buldular mı, burada bir tazyik başlıyor. Bunu kısaltın ya da biz kısaltırız diyorlar. O kadar emek verilmiş olan maddenin istikbali bakımından bunlardan birisine razı oluyorsunuz. İstersen çekebilirsin, ancak bütün emeğin boşa gidebilir. Bir de bu devirde fotokopisini çekme imkânı olduğu için bir başkası sizin alın terinizin, emeğinizin üzerine gayet rahatça bugünkü şartlarda oturabiliyor. Günümüzde böyle örneklere rastlanmaktadır.”

Öteden beri büyük Türk Edebiyatı Tarihi konusunda bir çalışmanın da içerisinde (TKHV, 2005: 33) olan Akün, yaptığı çalışmalarla edebiyat tarihimizin ve kültür hayatımızın pek çok problemini çözmüş, yanlış bilgileri düzeltmiş, yazılarında kullandığı bibliyografik malzeme ile de yazılacak büyük bir edebiyat tarihinin kaynaklarının hazırlanmasına yardımcı olmuştur. Bu araştırma yazıları günümüz edebiyat ve kültür hayatımızda çok kıymetli birer vesika oldukları gibi, bundan sonra da yeni yapılacak çalışmalara kaynaklık edecektir. Bu çalışmaların pek çoğu uzun zaman, derin araştırmalar ve değerlendirmeler sonucu ortaya çıkmıştır. O, daima en doğru, en sağlam bilgiye ve mükemmele ulaşmaya çalışmıştır (AKM. Komisyon, 2002: 292). Kendi ifadesiyle “Ben bir yazı yazdıktan sonra onu kapanmış addetmem. O makale ile ilgili kazandığım yeni bilgileri mutlaka not ederim. Varsa bir dosyaya koyarım veyahut bir köşeye onu yerleştiririm. Daha sonra bu yazılarıma gereken değişiklik ve ilâveleri yaparak kalem çalışmasını sürdürürüm. Ondan sonra meselâ 1960'ta yazdığım bir yazı üzerinde bugüne kadar birçok araştırmalar, yeni vesikalar çıkıyor. Yeni bilgileri bu yazıya ilâve etmeden yayınlarsan, eskimiş bir yazıyı okuyucuya sunmuş oluyorsun”.

Bilhassa Türkolojiyi ilgilendiren yazma ve basma kitap koleksiyonları hakkında geniş bir bilgi birikimine sahip olan Akün, gazete ve mecmualarda yayımlanmış edebiyatın çeşitli türlerdeki çalışmaları üzerine uzun araştırmaları sonucu zengin bir bibliyografik bilgiye sahiptir. Ayrıca Akün'ün şahsî kütüphanesinde on beş binin üzerinde kitap, üç yüz civarında yazma eser ve bugün kütüphanelerimizde bile zor bulunan Şinasi'nin *Tasvîr-i Efkâr*'ının tam koleksiyonu ile başta *Ceride-i Havadis*, *Tercümân-ı Ahvâl* olmak üzere bazı gazete ve dergi koleksiyonları bulunmaktadır. Sahip olduğu kitap ve periyodikleri hakkında da şunları söylemektedir:

Prof. Dr. Ömer Faruk Akün, Nâzım Hikmet Polat ve Ali Özel ile; Doğu Akdeniz Üniversitesi'nin düzenlediği Namık Kemal Sempozyumu münasebetiyle Gazimağusa'da.

“Sayı olarak ben kitaplarımın sayısını bilmem. Tahmini olarak İ-lâhiyat Fakültesindeki yerimde üç bin kadardır. Koyacak yerim yok. Çünkü ne buraya, ne de öbür eve sığmıyor. Tahmini olarak ne desem yanlış veyahut yalan olur. İ-zâm etmiş olurum. Aldatmış olurum. Şöyle sayı olarak hiç saymadım. Ancak ilk kitap biriktirmeye başladığımda yani eski harfleri öğrenmeye başladığımda Sahaflara gittiğimde elli oldu, yüz oldu diyordum. Öbür evi biliyorsun. Öbür evin mutfak hariç bütün odaları, koridor dâhil, kitap ve fotokopi ile dolu. Yatak odasının bile iki duvarı kitapla kaplı. On beş bin dersem eksik mi olur?, fazla mı olur? Şu var bir de; kitap deyince bu kütüphaneler için de kitabın adına göre mi, cildine göre mi? Meselâ *Hammer Tarihi* dediğimiz zaman bir sayı olarak mı ele alacağız. Halbuki *Hammer Tarihi* on cilttir. Bir de dergileri, gazeteleri koleksiyon olarak işin içine katınca rakam söylemek güçtür. Ancak bilgisayar ortamına aktarılırsa gerçek sayı ortaya çıkar. Gazete ve dergiler de benim için bazen büyük fırsatlar olmuştur. Küçük yaşta biriktirmeye başladığım için. Meselâ, elde edilmesi güç olan bazı koleksiyonlara sahip olma şansım oldu. Meselâ Şinasi'nin *Tasvîr-i Efkârı*'nın tam koleksiyo-

nunu elde ettim. Hatta kütüphanelerimizde hiç bulunmayan şu veya bu gazete bende var diye bir övünme payı çıkarmayı yersiz sayıyorum. O devirde bir kültür siyaseti olmadığından eski gazete ve dergi koleksiyonları en mühim kütüphanelerimize dahi mal edilmemiştir. Bugünkü kütüphanelerdeki koleksiyonların büyük bir kısmı ise şahısların bağışlarıyla bir araya getirilmiştir.

Bazıları kitap meraklısıdır. Bibliyomandır. Ben kitabı çok severim. Toplarım. Elde etmeye çalışırım. Ama kendimi bibliyoman grubuna sokmam. Ancak sahamla ilgili olanları alırım. Koleksiyon yapmak için almam. Zaten yerim yok. Hem de çok lüzumlu addetmem. Hem bunun maddî tarafı da vardır. Onun için seçmeye gayret ederim. Bazı gazete ve mecmua koleksiyonlarından bir kısmını Sahaflarla devamlı temasım sonucu elde ettim. Ben Fakülteye girdiğim günlerde günde iki defa Sahaflara uğradım. Lise yıllarımı söylemiyorum. Bir sabah dokuz buçuk civarında, bir de öğleden sonra, akşamüstü yahut ders veya tez çalışmalarını tamamladıktan sonra uğradım. Sahaflara uğrayıp da bir şey alamazsam o gün bir boşluk hissederdim. Sahaflarda eski devirlere ait mutlaka bir şeyler bulurdum. Üç yüz kadar da yazma eserim vardır. Belki daha da fazla... Bunları -Allah rahmet eylesin- İsmail Dilmen, Hacı Muzaffer Özak, Raif Yelkenci, Sahaf Nizamettin ve Hulûsi Karadeniz'den alırdım. Muzaffer Özak ve Raif Yelkenci daha ucuz verirdi. Onların kitapçılık ah-lâkını da söyleyeyim. Para onlar için birinci plânda değildi. Onlar ilim adamına yardım etmeyi öne alırlardı. Camiayı tanırlardı. Kim hangi konu ile uğraşüyor bilirdi. Ellerinde onlarla ilgili eserler varsa tutarlardı. Yani her önüne gelene satmazlardı. Araştırmacılara alanlarıyla ilgili kitaplar bulurlardı. Meselâ Raif Bey kaç defa aldığım yazmanın parasını almamıştır. 'Al al götür' derdi. Daha neşre muvaffak olamadım. Dünyada yegâne nüsha olan *Şeyh Bedreddin Menakıbnamesi*. Başka var ama, bu bambaşka şekilde. Ötekiler onu hep yüceltiyor. Bu ise, ona karşı büyük tenkitler, ithamlar içeriyor. Daha yazamadım. Bana bu eseri Raif Yelkenci verdiydi. Ondandır çok mühim yazmalar aldım.”

Bugün Akün'ün uzun zaman dilimi içerisinde oluşturduğu ve yayımladığı çok kıymetli ve güvenilir çalışmalarından sadece edebiyat araştırmacıları, meraklıları değil, fikir ve siyaset adamları da faydalanmaktadırlar. Ayrıca yine uzun soluklu araştırmalara dayanan yayıma hazırlanmış ve yayımlanmayı bekleyen çok sayıda makalesi vardır. Kırk beş yıllık bir birikimin sonucu olarak *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*'ne en son yazdığı maddeler, “Mehmet Fuad Köprülü” ile yeniden gözden geçirilmiş ve yeni ilâveler ile genişletilip, geliştirilmiş olan “Namık Kemal” maddesidir.

Türkiye'nin ve dünyanın son seksen yılına bizzat yaşayarak ve yazarlık etmiş önemli bir ilim ve fikir adamı olan Akün, yazdığı e-

serleriyle ve yetiştirdiği binlerce öğrencisi ile ülkemiz ve kültür hayatımıza önemli katkılar yapmıştır. Hayatının en güzel yıllarını kendisinden ve gerektiğinde aile yaşantısından fedakârlık yaparak, dört duvar arasına, kütüphane ve arşiv çalışmalarına hasrederek geçirmiş olan Akün, dar bir sahada çalışmak yerine, Türkolojinin birçok dalıyla meşgul olmuştur.

Aynı zamanda kendisini öğrenci ve ilim adamı yetiştirmeye adanmış Akün, Türk Edebiyatında başlangıcından günümüze kadar oluşan ve karşılaşılan problemleri çözmek, edebiyatımıza yeni katkılar yapmak amacıyla, öğrencilerine çok sayıda monografi, biyografi, gazete ve mecmualardan bibliyografik çalışma ve Arap harfli Türkçe metinlerin Lâtin alfabesine aktarılması ile ilgili mezuniyet tezleri -ki bunların tamamı bugün Türkiyat Enstitüsündedir- yaptırmıştır.

Ayrıca Akün'ün, danışmanlığını yaptığı yüksek lisans ve doktora tezleri şunlardır:

Yüksek Lisans:

M. Fatih Andı, *Servet-i Fünun'a Kadar Mecmualarda Nazım Şekilleri*, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1987; *Servet-i Fünun'a Kadar Yeni Türk Şiirinde Şekil Değişimleri*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 1997.

Emine Kara, *Namık Kemal'in Eserlerinde Benzetme Unsurları*, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1988.

Emel Aşa, *1928'e Kadar Türk Kadın Mecmuaları*, Cilt: I-II-III, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1989.

İsa Kocakaplan, *Yahya Kemal'in Şiirlerinde Edebî Sanatlar*, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1990; *Açıklamalı Edebî Sanatlar*, MEB, Ankara 1992.

Erol Ülgen, *Ahmet Midhat Efendi'de Çalışma Fikri*, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 1990; *Ahilik Kültürünü Araştırma Merkezi Yayınları*, İstanbul 1994.

Yunus Balcı, *Yahya Saim Ozanoğlu, Hayatı ve Eserleri*, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1992.

Fatma Füsün Kıroğlu, *Mütareke Devri Türk Basımında Millî Mücadele ile İlgili Şiirler*, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1992.

Nuri Sağlam, *Basiretçi Ali Bey'in Şehir Mektupları*, Cilt: I-II, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1993; *Kitabevi Yayınları*, İstanbul 2004.

Belkıs Yaman, *1869-1876 Yılları Arasında Yayınlanan Mizah Gazetelerinde Tiyatro*, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1994. (Prof. Dr.

Ömer Faruk Akün emekli olunca, tez Prof. Dr. Kâzım Yetiş danışmanlığında tamamlanmıştır.)

Nezihe İdemen, *1869-1876 Yılları Arasında Yayınlanan Mizah Gazetelerinde İstanbul Hayatı*, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1994. (Prof. Dr. Ömer Faruk Akün emekli olunca, tez Prof. Dr. Kâzım Yetiş danışmanlığında tamamlanmıştır.)

Doktora:

Kâzım Yetiş, *Talim-i Edebiyatın Rhétorique ve Edebiyat Nazariyesi Sahasına Getirdiği Yenilikler*, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı, c. I-II, İstanbul 1981; Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı, Ankara 1996.

İkbal Özbent, *İlk Mizah Dergi ve Gazetelerinde Alafranga Tipler ve Alafranga Hayat*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi) İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul 1987.

Hasan Kolcu, *Türk Edebiyatında Hece-Aruz Münakaşaları*, (Doktora Tezi) İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul 1989; Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1993.

Ahmet Şerif Çaycı, *Tercüman-ı Hakikat Gazetesinde Batı Edebiyatı 1878-1896 Yılları Arası: Servet-i Fünûn'a Kadar*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi) İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul 1993.

Hacı İbrahim Efendi'nin Hayatı - Eserleri Tenkitleri, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul 1993; Moderniteye Karşı Geleneğin Savaşçısı: Hacı İbrahim Efendi, Akçağ Yayınları, Ankara 2005.

Muhammed Fatih Andı, *Ara Nesil Şairi Mehmed Celâl: Hayatı - Görüşleri - Şiirleri*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul 1993; Alfa Yayınları 1995.

Hatice Emel Aşa, *Fatma Aliye Hanım: Hayatı - Eserleri - Fikirleri*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul 1993.

Erol Ülgen, *1897 Türk-Yunan Savaşı'nın Türk Şiirindeki Akisleri*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul 1993.

Muhammed Şems'in "*Servet-i Fünûn'a Kadar Türk Edebiyatında Yabancılar*" adıyla hazırladığı doktora tezi Prof. Dr. Ömer Faruk Akün tarafından başlatılmış ve tamamlanma aşamasına getirilmiştir. Prof. Dr. Akün, Şubat 1984'te bir kalp krizi geçirir. Üç ay rapor alır. Bu sırada idarî formalitelerin tamamlanması ve jürinin belirlenebilmesi için Prof. Dr. Ali Alparslan danışman gösterilmiştir. (Yaptığımız araştırmada tezi, Edebiyat Fakültesi Genel Kitaplığı, Türkiyat Enstitüsü Kütüphanesi ve İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde göremedik.)

M. Zeki Ekici, *II. Meşrutiyet Devri Fikir Adamı: Şehbenderzâde Filibeli Ahmet Hilmi Hayatı ve Eserleri*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul 1997. (Prof. Dr. Ömer Faruk Akün emekli olunca, tez Prof. Dr. Kâzım Yetiş danışmanlığında tamamlanmıştır.)

PROF. DR. ÖMER FARUK AKÜN'ÜN İLMÎ ÇALIŞMA ve MAKALELERİ

Mezuniyet Tezi

Dede Korkut Hikâyelerinde Kompozisyon ve Tasvir, İstanbul Üni. Edebiyat Fak., 1947, 76 s. (yayımlanmadı).

Doktora Tezi

Anadolu Halk Şiirinde Tabiat, İstanbul Üni. Edebiyat Fak., 1953, XVI+767 s. (yayımlanmadı).

Doçentlik Tezi

Abdülhak Hamid'de Makber'den Önce Ölüm Temi, İstanbul Üni. Edebiyat Fak., 1959 (yayımlanmadı).

Profesörlük Tezi

Namık Kemal'in Mektupları, İstanbul Üni. Edebiyat Fak., 1971.

Kitaplar:

Namık Kemal'in Mektupları, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları NO: 1669, İstanbul 1972, 544 s.

Türk Dili Karşısında Türk Münevveri, Kubbealtı Neşriyatı, 1. bs., 1982. ; 2. bs., İstanbul 1988, 38 s.

Makaleler:

1949

Kowalski, "Kuzey-Doğu Bulgaristan Türkleri ve Türk Dili", *Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Mecmuası*, c. III, nr. 3-4, 1949, s. 477-500. (Tercüme)

Robert Shafer, "Linguistics in History, Journal of the American Oriental Society", Volume 67, Number, 4, Oct.-Dec., 1947, s. 296-305. (ayrı basım), *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, C. III, sayı: 3-4, İstanbul, 31 Mart 1949, s. 580-581.

"Açıkhava Tiyatrosunda Bir Oyun", *Şadırvan*, c. I, sayı: 25, 16 Eylül 1949, s. 12-13.

"Atalar Sözüne Dair", *Şadırvan*, c. II, sayı: 28, 7 Ekim 1949, s. 12-13.

"İstanbul Şehir Tiyatrosunda Faust", *Şadırvan*, c. II, sayı: 31, 28 Ekim 1949, s. 4-5.

"Şiir Okumağa Dair", *Şadırvan*, c. II, sayı: 33, 11 Kasım 1949, s. 10-11.

"Şahaserlerin Kaynağı Çok Defa Halk Efsaneleridir", *Şadırvan*, c. II, sayı: 34, 18 Kasım 1949, s. 6-7.

1954

"Şiir Okumağa Dair", *İstanbul, Sanat ve Edebiyat Dergisi*, c. 1, sayı: 5, Mart 1954, s. 28-29.

Şiir Okuyuşumuz, *İstanbul, Sanat ve Edebiyat Dergisi*, c. 1, sayı: 6, Nisan 1954, s. 22-24.

"İstanbul'da Bir Ramazan Gecesi", (Théopile Gauthier'den tercüme), *İstanbul, Sanat ve Edebiyat Dergisi*, c. 1, sayı: 7, Mayıs 1954, s. 23-25.

1956

"Abdülhak Hâmid'in Merkad-i Fatih'i Ziyaret Manzumesi ve İçindeki Görüşler", *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, c. VII, nr. 1-2, İstanbul, 15. 02. 1956, s. 61-104.

1960

"Namık Kemal (1840-1888)", *İA*, c. IX, İstanbul 1960, s. 54-72.

"Nergisi (?- 1635)", *İA*, c. IX, İstanbul 1960, s. 194-197.

1961

"Şinasi'nin Bugüne Kadar Ele Geçmeyen Fatin Tezkiresi Baskısı", *TDED*, c. XI, İstanbul, 1961, s. 67-98.

1962

"Ahmet Hamdi Tanpınar", *TDE D*, c. XII, İstanbul, 31 Aralık 1962, s. 1-17.

"Tanpınar'ın Yazılarının Bibliyografyası", *TDED*, c. XII, İstanbul, 31 Aralık 1962, s. 18-32.

"Nesib", *İA*, c. IX, İstanbul 1962, s. 202-206.

"Nevres (?-1762)", *İA*, c. IX, İstanbul 1962, s. 228-231.

1964

"Şinasi'nin Fatin Tezkiresi Baskısındaki Yeni Biyografik Bilgiler", *Türkiyat Mecmuası*, c. XIV, İstanbul 1964, s. 277-336.

1965

“Firishte-Oğlu”, *Enclopedia of İslam*, III, fasc. 37, 1965, s. 923-924.

1966

“Sabit (?-1712)”, *İA*, c. X, İstanbul 1966, s. 10-14.

“Sâlim, Mehmed Emin (1688-1743)”, *İA*, c. X, İstanbul 1966 (1988), s. 130-133.

“Sarı Abdullah (1584-1660)”, *İA*, c. X, İstanbul 1966, s. 216-220.

“Sehi Bey”, *İA*, c. X, İstanbul 1966, s. 316-320.

1967

“Abdülhak Hâmid’in Basılı Eserleri Hakkında Yeni Bilgiler”, *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, c. XV, İstanbul, 1 Temmuz 1967, s. 107-159.

1970

“Sünbülzâde Vehbî (?-1809)”, *İA*, c. XI, İstanbul 1970, s. 238-242.

“Sürûrî (1491-1502)”, *İA*, c. XI, İstanbul 1970, s. 249-250.

“Sürûrî (1752-1814)”, *İA*, c. XI, İstanbul 1970, s. 250-252.

“Süreyyâ (1845-1909)”, *İA*, c. XI, İstanbul 1970, s. 247-249.

“Şemseddin Sâmi (1850-1904)”, *İA*, c. XI, İstanbul 1970, s. 411-422.

“Şeyhoğlu Mustafa (1340-?)”, *İA*, c. XI, İstanbul 1970, s. 481-485.

“Şeyyâd”, *İA*, c. XI, İstanbul 1970, s. 493-497.

“Şinasî, İbrahim (1824 ?- 1871)”, *İA*, c. XI, İstanbul 1970, s. 545-560.

“Tabur”, *İA*, c. XI, İstanbul 1970, s. 610-613.

1975

“Namık Kemal’in Kitap Halindeki Eserlerinin İlk Neşirleri”, *Türkiyat Mecmuası*, c. XVIII, İstanbul 1973-1975, s. 1-78.

1976

“La Marseillaise’in Türkçede En Eski Manzum Tercümesi”, *TDED*, c. XXII, İstanbul 1974-76, s. 121-141.

“Eski Bir Şeyh Şâmil Destanı”, *Atsız Armağanı*₂ (Haz. Güngör ve dđr.), İstanbul 1976, 17-89.

“Profesör Ömer Faruk Akün İle Konuşma”, *Millî Gençlik Fikir, Sanat, Aktüalite ve Aksiyon Dergisi*, sayı: 12, Mart 1976, s. 11-23.

“Osmanlı Tarihi Karşısında Yahya Kemal’in Şiiri”, *Kubbealtı Akademi Mecmuası*, yıl: 5, sayı: 2, Nisan 1976, s. 13-34.

1977

“Tanzimat Edebiyatı’ Sözü Ne Dereceye Kadar Doğrudur? I”, *Kubbealtı Akademi Mecmuası*, yıl: 6, sayı: 2, Nisan 1977, s. 15-37.

“Tanzimat Edebiyatı’ Sözü Ne Dereceye Kadar Doğrudur? II”, *Kubbealtı Akademi Mecmuası*, yıl: 6, sayı: 3, Temmuz 1977, s. 22-39.

1979

“Namık Kemal ile Süleyman Paşa’nın Bağdat Sürgünlüğü Sırasında İlk Mektuplaşmaları”, *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, c. 23, İstanbul 1977-1979, s. 1-36.

“Merzifonlu Kara Mustafa Paşa ve Mirâhur Sarı Süleyman Ağa Mücadelesi ile İlgili Bir Konuşma Zabtı”, *Türkiyat Mecmuası*, C. XIX, İstanbul 1977-1979, s. 7-64.

1980

“Değerlendirmeler: Millî Tarih Şuuru”, s. 20-21; “Dil Meselesi”, s. 40; “Millî Örf ve Âdetlerimiz”, s. 52; “Yabancı Kültürel Karşısında Millî Kültür”, s. 68-69., *Milliyetçiler III. Büyük İlmî Kurultayı 26-27-28 Mayıs 1978, Milliyetçiler III. Büyük İlmî Kurultayı Tebliğler/ Açıklamalar/ Müzakereler, Kültür ve Sanat*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 1980.

1981

Türk Dili Karşısında Türk Münevveri, *Kubbealtı Akademi Mecmuası*, yıl: 10, sayı: 2, Nisan 1981, s. 15-39. Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul, 1. bas. 1982; 2. bas., 1988, 38 s.

1985

“Hayatı, Hizmetleri ve Eserleri ile Şemseddin Sâmî”, *Temel Türkçe Sözlük, Sadeleştirilmiş ve Genişletilmiş Kâmûs-ı Türkî*, Tercüman Gazetesi/ Yapı Kredi Bankası, İstanbul 1985, s. VII-XX.

1986

“Değerlendirme”, *Ahmet Cevdet Paşa Semineri (27-28 Mayıs 1985) Bildiriler*, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul 1986, s. 226-228.

“Vâlihî”, *İA*, c. 13, İstanbul 1986, s. 187-190.

“Vâsi’ alîsi (?-1543)”, *İA*, c. 13, İstanbul 1986, s. 226-230.

“Vecihî (1031?-1071=1620?-1661)”, *İA*, c. 13, İstanbul 1986, s. 244-248.

Konuşan: Mehmet Nuri Yardım, “Türk Edebiyatı Tarihi ve Edebiyatımızın Bazı Meseleleri Üzerine Prof. Dr. Ömer Faruk Akün İle Mülâkat”, *Boğaziçi*, nr. 49, İstanbul, Temmuz-Ağustos 1986, s. 5-13. ; a. mlif., “Ömer Faruk Akün, Edebiyat Tarihi Bir Millet Tarihidir”, *Kelam ve Kalem, Konuşmalar*, Perşembe Kitapları, İstanbul 2001, s. 99-126. ; aynı mülâkat, Hazırlayan: Etım Çalık, *Edebî Mülâkatlar*, Ötügen Neşriyat, İstanbul 1993, s. 208-22.

Konuşan: Mehdi Ergüzel-İsa Kocakaplan, “Prof. Dr. Faruk Akün ile Mehmet Kaplan Üzerine Konuşma”, *Türk Edebiyatı*, sayı: 149, Mart 1986, s. 9-16.

Konuşan: Mehdi Ergüzel-İsa Kocakaplan, “Prof. Dr. Faruk Akün ile Mehmet Kaplan Üzerine Konuşma”, *Türk Edebiyatı*, sayı: 151, Mayıs 1986, s. 41-45.

1988

“Ahdî”, *TDV İA*, c. 1, İstanbul 1988, s. 509-514.

(Önsöz) “Hayatı, Eserleri, Türklüğe Hizmetleri ve Kamûs-ı Türkî’si ile Şemseddin Sâmî”, Şemseddin Sami, *Kamûs-ı Türkî*, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 1998, s. 1-32.

1989

“Ahmet Vefik Paşa”, *TDV İA*, c. 2, İstanbul 1989, s. 143-157.

“Alâeddin Ali Çelebi”, *TDV İA*, c. 2, İstanbul 1989, s. 315-318.

“Âlî Mustafa Efendi (Edebî Yönü)”, *TDV İA*, c. 2, İstanbul 1989, s. 416-421.

1990

- “Prof. Dr. Ömer Faruk Akün’le Orta Sayfa Sohbeti: Bir Türk Edebiyatı Tarihi Yazmak Mümkün müdür?”, *Dergâh*, c. 1, nr. 1, İstanbul, Mart 1990, s. 12-13; 18-19.
- “Dâvetiyesi Çıkarılmış Bir Açıklama”, *Türk Edebiyatı*, sayı: 206, Aralık 1990, s. 13-14.

1991

- “Atsız, Hüseyin Nihal (1905-1975)”, *TDV İA*, c. 4, İstanbul 1991, s. 87-90.
- “Babür (ö. 937-1530), Sanat ve Fikir Adamı Yönü”, *TDV İA*, c. 2, İstanbul 1991, s. 396-400.
- “Babürname”, *TDV İA*, c. 2, İstanbul 1991, s. 404-408.

1992

- “Bianchi, Thomas-Xavier (1783-1864)”, *TDV İA*, c. 6, İstanbul 1992, s. 117-120.
- “Boğaz İçi Mehtapları”, *TDV İA*, c. 6, İstanbul 1992, s. 262-265.
- “Bursalı Mehmed Tahir (1861-1925)”, *TDV İA*, c. 6, İstanbul 1992, s. 452-461.
- “II. Abdülhamid’in Kültür Faaliyetleri Üzerine Bazı Dikkatler”, İlim Kültür ve Sanat Vakfı Tarih Enstitüsü *II. Abdülhamid ve Dönemi Sempozyum Bildirileri*, Seha Neşriyat: 98, İstanbul 1992, s. 75-84.
- “Sorular-Cevaplar”, İlim Kültür ve Sanat Vakfı Tarih Enstitüsü *II. Abdülhamid ve Dönemi Sempozyum Bildirileri*, Seha Neşriyat: 98, İstanbul 1992, s. 209-212.

1993

- “Çaylak Tevfik (1843-1893)”, *TDV İA*, c. 8, İstanbul 1993, s. 240-244.

1994

- “Sunuş”, s. V-VII., Dr. Erol Ülgen, *Ahmet Midhat Efendi’de Çalışma Fikri*, Ahilik Araştırma ve Kültür Vakfı Yayınları N0: 2, İstanbul 1994.
- “Deny, Jean (1879-1963)”, *TDV İA*, c. 9, İstanbul 1994, s. 159-161.
- “Divan Edebiyatı”, *TDV İA*, c. 9, İstanbul 1994, s. 389-427.
- “Edebiyat Fakültesi”, (M. Taner Tarhan ile Birlikte), *TDV İA*, c. 10, İstanbul 1994, s. 399-403.

1995

- “Ertaylan, İsmail Hikmet (1889-1967)”, *TDV İA*, c. 11, İstanbul 1995, s. 309-312.
- “Fahim Bey ve Biz”, *TDV İA*, c. 12, İstanbul 1995, s. 74-78.
- “Fatin Efendi (1814-1866)”, *TDV İA*, c. 12, İstanbul 1995, s. 256-260.
- “Fıtnat Hanım (ö. 1194/1780)”, *TDV İA*, c. 13, İstanbul 1996, s. 39-46.

1996

- “Abdülbaki Gölpınarlı (1900-1982)”, *TDV İA*, c. 14, İstanbul 1996, s. 146-149.
- “Gülнар Hanım”, *TDV İA*, c. 14, İstanbul 1996, s. 243-248.

1997

“Hafız-ı Acem (ö. 958/ 1551)”, *TDV İA*, c. 15, İstanbul 1997, s. 80-83.

1998

“Hayrullah Efendi (1818-1866)”, *TDV İA*, c. 17, İstanbul 1998, s. 67-75.

“Hayrullah Efendi Târîhi”, *TDV İA*, c. 17, İstanbul 1998, s. 76-79.

“Hazine-i Evrâk”, *TDV İA*, c. 17, İstanbul 1998, s. 133-135.

“Kıbrıs Basamağında Namık Kemal”, *Namık Kemal Sempozyumu Bildirileri (27-28 Nisan 1998-Gazimağusa)*, Gazimağusa 1998, s. 11-24.

1999

“XV. Ve XVI. Asırları Türk Asrı Yapan İnsanî Değerler”, *XV ve XVI. Asırları Türk Asrı Yapan Değerler*, (İkinci Baskıya Hazırlayan Doç. Dr. Mahir Aydın), Ensar Neşriyat, İstanbul 1999, s. 47-55.

“XV ve XVI. Asırlarda Türk Edebiyatı”, *XV ve XVI. Asırları Türk Asrı Yapan Değerler*, (İkinci Baskıya Hazırlayan Doç. Dr. Mahir Aydın), Ensar Neşriyat, İstanbul 1999, s. 221-226.

“Değerlendirmeler”, *XV. Ve XVI. Asırları Türk Asrı Yapan Değerler*, (İkinci Baskıya Hazırlayan Doç. Dr. Mahir Aydın), Ensar Neşriyat, İstanbul 1999, s. 252-253.

2000

“İbnülemin Mahmud Kemal (1871-1957)”, *TDV İA*, c. 21, İstanbul 2000, s. 249-262.

2001

“Yahya Kemâl”, *Yahya Kemal Enstitüsü Mecmuası IV*, (Yayına Hazırlayan: Kâzım Yetiş), İstanbul 2001, s. 53-63.

“Tartışma”, *Yahya Kemal Enstitüsü Mecmuası IV*, (Yayına Hazırlayan: Kâzım Yetiş), İstanbul 2001, s. 71-74, 80-83, 220-226, 228,238-239, 270.

“Kaçınılmaz Bir Açıklama”, *İlmî Araştırmalar*, sayı: 11, 2001, s. 191.

2002

“Kilisli Rifat Bilge (1874-1953)”, *TDV İA*, c. 26, Ankara 2002, s. 18-22.

“Koçî Bey”, *TDV İA*, c. 26, Ankara 2002, s. 143-148.

2003

“Lehce-i Osmânî”, *TDV İA*, c. 27, Ankara 2003, s. 127-128.

“Mehmed Fuad Köprülü (1890-1966)”, *TDV İA*, c. 28, Ankara 2003, s. 471-486.

2006

“Namık Kemal (1840-1888)”, *TDV İA*, c. 32, Ankara 2006, s. ?, (baskıda).

KAYNAKÇA ve KISALTMALAR

AKM Komisyon (2002): “Akün, Ömer Faruk (1926-)”, *Türk Dünyası Ortak Edebiyatı, Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, Atatürk Kültür, Dil ve

- Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi Yayını: 214, Ankara, s. 292-293.
- “Hal Tercümesi-Profesör Ömer Faruk ile Konuşma”, *Millî Gençlik*, sayı: 12, Mart 1976, s. 11.
- Işık, İhsan (2004), “Akün, Ömer Faruk”, *Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi*, c. 1, 3. bs., Ankara, s. 118.
- TBEA (2001): “Akün, Ömer Faruk”, *Tanzimattan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi*, c. 1, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, s. 65.
- TDEA (1977): “Akün, Ömer Faruk”, *Devirler/ İsimler/ Eserler/ Terimler*, c. 1, Dergâh Yayınları, İstanbul, s. 98.
- TDED: Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, İstanbul Üni. Edebiyat Fakültesi
- TDV İA: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
- Tekin, Arslan (1995): “Akün, Ömer Faruk (1926-)”, *Edebiyatımızda İsimler ve Terimler*, İstanbul 1995, s. 34.
- TKHV, 2005: “Ömer Faruk Akün”, *Türk Kültürüne Hizmet Vakfı (1985-2005)*, İstanbul, s. 33.
- Yardım, Mehmet Nuri (2001): “Ömer Faruk Akün” *Kelâm ve Kalem, Konuşmalar*, Perşembe Kitapları, İstanbul, s. 99.